

Ministerul Educației al Republicii Moldova

Sergiu Croitoru
Ion Gagim

EDUCAȚIE MUZICALĂ

Manual pentru clasa a 4-a

Știința, 2017

CZU 78(075.2)

C 90

Elaborat conform curriculumului disciplinar în vigoare și aprobat prin Ordinul ministrului educației (nr. 645 din 20 iunie 2013). Editat din sursele financiare bugetare.

Comisia de evaluare: *Mariana Vacarciuc*, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău; *Margareta Tetelea*, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți; *Pavlina Zavatin*, profesor școlar, grad didactic superior, Liceul Teoretic „George Coșbuc”, Bălți

Responsabil de ediție: *Larisa Dohotaru*

Redactor: *Mariana Belenciuc*

Corectori: *Maria Cornesco, Tatiana Darii*

Redactor tehnic: *Nina Duduciuc*

Machetare computerizată, ilustrații, copertă: *Anatol Tomoianu, Olga Ciuntu, Valentin Vârtosu jr.*

Note muzicale: *Vitalie Ichim, Carolina Tomoianu*

Întreprinderea Editorial-Poligrafică Știința,

str. Academiei, nr. 3; MD-2028, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 73-96-16; fax: (+373 22) 73-96-27;

e-mail: prini_stiinta@yahoo.com; prini@stiinta.asm.md;

www.editurastiinta.md

DIFUZARE:

ÎM Societatea de Distribuție a Cărții PRO-NOI,

str. Alba-Iulia, nr. 75; MD-2051, Chișinău, Republica Moldova;

tel.: (+373 22) 51-68-17, 71-96-74; fax: (+373 22) 58-02-68;

e-mail: info@pronoi.md; www.pronoi.md

Toate drepturile asupra acestei ediții aparțin Întreprinderii Editorial-Poligrafice Știința.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Croitoru, Sergiu

Educație muzicală: Man. pentru cl. a 4-a / Sergiu Croitoru, Ion Gagim; Min. Educației al Rep. Moldova. – Ch.: Î.E.P. Știința, 2017 (Tipografia „BALACRON” SRL). – 144 p.

ISBN 978-9975-85-062-9

78(075.2)

Dragă elev/elevă,

Muzica este arta care însoțește viața omului în toate activitățile sale, fie zilnice, fie de sărbătoare, întrucât muzica și viața sunt foarte apropiate. Omul și-a făcut muzica drept prieten din cele mai vechi timpuri, pe când încă nu existau compozitori profesioniști.

În trecut, muzica a fost unul dintre elementele absolut necesare ale ritualurilor, obiceiurilor, manifestărilor populare cu caracter artistic: muzical, coregrafic, dramatic, ale sărbătorilor de diferit gen. Astfel, pe parcursul istoriei au luat naștere diverse genuri muzicale populare.

În clasa a IV-a te vei familiariza, în mod special, cu această latură a muzicii, aflându-i frumusețea, vraja și caracterul ei specific. Vei avea fericita ocazie să cunoști multe și interesante lucruri despre cântecele, doinele, baladele, dansurile noastre strămoșești, despre manifestările artistice populare cu caracter teatral. Toate acestea au fost create de cel mai mare și talentat compozitor – poporul.

Renumitul coregraf și folclorist Vladimir Curbet a zis despre folclorul nostru următoarele: „Obiceiurile, datinile, muzica și jocurile noastre populare, coborând din timpuri îndepărtate, constituie o neprețuită avere spirituală. Pe oriunde ar călători feciorii și fiicele Moldovei cu prestigioasele noastre ansambluri folclorice, pretutindeni ei încântă lumea, cucerind inimile tuturor”.

Bucură-te și mândrește-te că avem un folclor atât de bogat și frumos. Iubește-l și utilizează-l în viață, ducând mai departe, prin aceasta, ceea ce are mai sfânt un popor – tradițiile sale.

Îți dorim succes!

Autorii

CUPRINS

MUZICA POPORULUI MEU (temă generală)	5
CUM SE CÂNTĂ CORECT?	6
CUM SE AUDIAZĂ CORECT MUZICA?	8
Tema 1. CREAȚIA MUZICALĂ POPULARĂ	9
MUZICA POPULARĂ	10
1. Cântecul popular	12
2. Folclorul copiilor	27
3. Doina	32
4. Balada populară	36
5. Dansul popular	41
6. Instrumente muzicale populare	53
TEATRUL POPULAR	57
1. Repertoriul obiceiurilor de toamnă și de iarnă	57
2. Repertoriul nupțial	64
3. Repertoriul obiceiurilor de primăvară și de vară	65
Autoevaluare sumativă	68
Tema 2. MUZICA PROFESIONISTĂ	69
1. Izvoarele muzicii	70
2. Compozitori înaintași	71
3. Creatori de noi valori muzicale	88
MUZICA PENTRU COPII	102
MUZICA UȘOARĂ	115
FOLCLORUL MUZICAL NAȚIONAL ÎN CREAȚIA	
COMPOZITORILOR STRĂINI	120
Autoevaluare sumativă	122
MUZICA NOUĂ	123
REPERTORIU DE CÂNTECE	127

SEMNE CONVENȚIONALE:

Cântă

Participă la discuție

Amintește-ți

Notează și reține

Audiază

Meditează
și comentează

Creează

MUZICA POPORULUI MEU

„Eu nu cânt că știu să cânt,
Dar mi-i drag acest pământ.”

Versuri populare

CUM SE CÂNTĂ CORECT?

Pentru a cânta frumos și expresiv, trebuie respectate anumite reguli:

- în timpul cântării respirația se ia liber, fără a ridica umerii; nu lua respirația în mijlocul cuvântului;
- cântă liber, nu forța vocea; ascultă-te în timpul cântării; străduie-te ca vocea să răsună frumos și plăcut;
- pronunță exact cuvintele; articulează corect vocalele și consoanele; interpretează expresiv cântecul, ținând cont de conținutul de idei;

- când cântă în cor, ascultă-i pe colegi. Nu-ți evidenția vocea.

✓ Învață și interpretează cântecul *Frunzuliță de pe plai* (pagina următoare) în succesiunea:

- a) citește expresiv cuvintele, conform conținutului lor;
- b) intonează melodia pe note în caracterul sugerat de cuvinte;
- c) interpretează cântecul în tempoul indicat (*săltăreț*), respectând nuanțele dinamice: partea întâi – *mezzo-forte* (tare), apoi *piano* (încet), partea a doua – *piano* (încet), apoi *mezzo-forte* (tare).

Modificarea intensității sunetului (sunării muzicii) are loc prin intermediul nuanțelor dinamice:

f – forte (tare)

mf – mezzo-forte (potrivit de tare)

p – piano (încet)

mp – mezzo-piano (potrivit de încet) etc.

Frunzuliță de pe plai

(cântec popular)

Săltăreț

mf (p)

Frun - zu - li - ță de pe plai, Că - nă, cob - ză,

p (mf)

Că - nă, nai, Că - nă, că - nă, ca să

joc, Să bat tal - pa mai cu foc!

Frunzuliță de pe plai,
Cântă, cobză, cântă, nai,
Cântă, cântă, ca să joc,
Să bat talpa mai cu foc!

- ✓ Ce caracter are cântecul *Frunzuliță de pe plai*? Ce elemente ale lui au contribuit la redarea acestui caracter?
- ✓ Interpretează cântecul *Frunzuliță de pe plai*, improvizând mișcări de dans în caracterul muzicii.

CUM SE AUDIAZĂ CORECT MUZICA?

După cum există reguli pentru a cânta corect, la fel sunt reguli pentru a asculta corect muzica. În caz contrar, nu o vei înțelege.

Muzica se audiază în totală liniște, lăsând la o parte orice altă ocupație. Este necesar să te concentrezi la ceea ce răsună. Pentru aceasta poți închide ochii, urmărind atent sunetele, unul după altul. O lucrare muzicală trebuie audiată la fel cum citești o carte: cuvânt cu cuvânt, rând cu rând. Doar așa vei înțelege, în cele din urmă, ce a vrut ea să-ți comunice.

Diferențiază auditiv motivele (melodiile) principale. Încearcă să le fredonezi și să le memorizezi. Pătrunde-te de sensul lor și determină ce îți relatează ele.

După ce muzica și-a încheiat discursul, nu te grăbi a te despărți de sunetele ei. Rămâi un timp sub impresia lor. Doar așa o lucrare muzicală îți poate deveni prieten.

- ✓ Audiția muzicii are la bază capacitatea de a percepe vocea sunetelor. Ascultă cu atenție sunetele din jurul tău. Despre ce vorbesc ele?

Tema 1

CREAȚIA MUZICALĂ POPULARĂ

MUZICA POPULARĂ

Cât este de frumoasă și evocatoare muzica noastră populară!

În clasele precedente ai luat cunoștință de multe cântece din tezaurul nostru muzical, care trezesc admirație; ai audiat doine, hore și sârbe pline de farmec. Probabil, te-ai întrebat, de unde vin aceste nestemate, cine sunt autorii acestor tulburătoare creații.

Comoara fără preț, pe care azi o numim **muzică populară** sau **folclor muzical**, a fost adunată, picătură cu picătură, timp de sute de ani. Poporul nostru, ca și alte popoare ale lumii, a creat un folclor muzical cu trăsături naționale, ce oglindește istoria și năzuințele lui, dragostea nemărginită pentru meleagul natal.

Folclor muzical – totalitatea producțiilor muzicale create de popor și răspândite în sânul poporului.

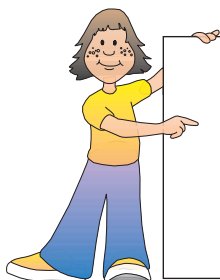
• **Folcloric** —

care aparține folclorului, privitor la folclor (de exemplu: muzică folclorică, formație folclorică).

FOLCLOR

• **Folclorist** —

persoană care se ocupă de culegerea și studierea folclorului.

Folclorul muzical se caracterizează prin:

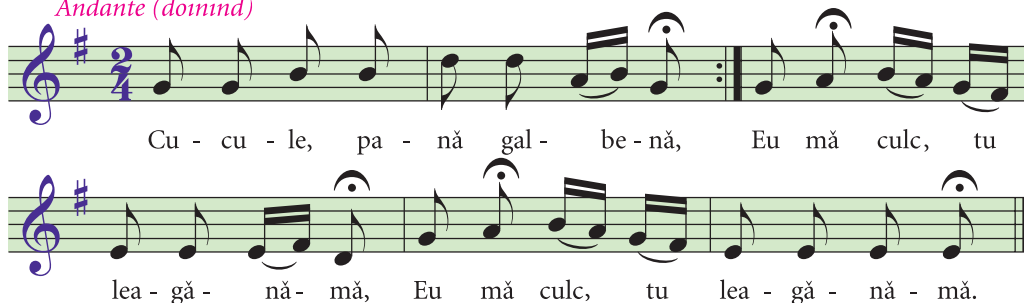
- **tradiție orală** (se transmite prin grai viu);
- **caracter colectiv** (este prelucrat de mai multe persoane);
- **caracter anonim** (nu se cunoaște autorul);
- **sincretism** (îmbină elemente din diferite arte).

✓ Analizează textul cântecului din p. 11. Care este legătura dintre conținutul lui și indicația de interpretare „doinind”?

Cucule, pană galbenă

Andante (doinind)

Cu - cu - le, pa - nă gal - be - nă, Eu mă culc, tu

lea - gă - nă - mă, Eu mă culc, tu lea - gă - nă - mă.

1. Cucule, pană galbenă,
Eu mă culc, tu leagănă-mă.
Cucule, ochiu-ți de pește,
Eu mă culc, tu mă trezește.

2. Cucule cu pană sură,
Mută-ți cuibul de la șură.
C-o veni pasărea biată,
Și ți-o strica cuibu-ndată.

- ✓ Comentează afirmația folcloristului Andrei Tamazlăcaru: „Legând cântec de cântec, vom auzi muzica ce răsună la celălalt capăt de mileniu”.
- ✓ Scrie pe caiet: trăsăturile specifice ale folclorului muzical; cuvintele derivate de la noțiunea *folclor*.

Folclor muzical, muzică populară, folcloric, folclorist, tradiție orală, circulație în variante, caracter anonim, sincretism.

Folclorul muzical în viziunea unor personalități

„De-l muncește dorul, de-l cuprinde veselia, de-l minunează vreo faptă măreață, românul își cântă durerile și mulțumirile, își cântă eroii, își cântă istoria și astfel sufletul său este un izvor nesfârșit de frumoasă poezie.”

Vasile Alecsandri

„Folclorul nostru... nu numai că e sublim, dar te face să înțelegi totul. E mai savant decât toată muzica așa-zis savantă, și asta într-un fel cu totul inconștient, e mai melodic decât orice melodie, dar asta fără să vrea, e duios, ironic, vesel, grav.”

George Enescu

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Comentează una din afirmațiile expuse mai sus.
2. Povestește celor apropiați ce-ai aflat din manual despre folclorul muzical.

Dintre toate genurile muzicii populare, cântecul popular se consideră cel mai bogat și mai larg răspândit. El exprimă cele mai intime trăiri, gânduri și stări sufletești ale omului. Pe parcursul evoluției sale, cântecul popular și-a îmbogățit tematica, a căpătat noi forme.

Sfera cântecului popular cuprinde cântece: *de viață grea, de jale, de dor, de dragoste, de înstrăinare, recruțești, satirice, contemporane* etc.

La izvor, la izvoarăș

(cântec popular)

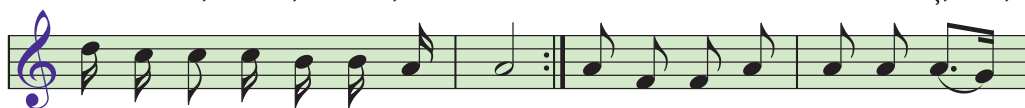
Moderato

1. Hai! Hai! La iz - vor la iz - vo - raș, măi,

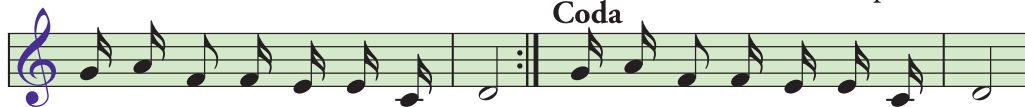
Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, du - ru - dui Fru - mos cân - tă - un cio - bă - naș, măi,

Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, dui Și - a - șa cân - tă el cu foc,

Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, du - ru, dui De stau o - i - le pe loc,

Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, dui, Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, dui,

Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, dui.

2. Turma-i plină de mioare,

Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, du - ru - dui

Se coboară-ncet la vale, măi,

Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, du - ru - dui.

3. Și ciobanu-n urma lor măi,

Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, du - ru - dui

Din fluier cântă cu dor,

Du - ru - dui, lu - ru, du - ru, du - ru - dui.

Punctul pus la dreapta unei note îi prelungește durata cu jumătate din valoarea ei.

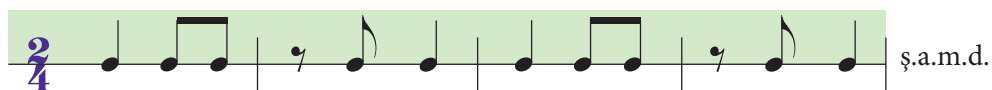
Șaisprezecimea

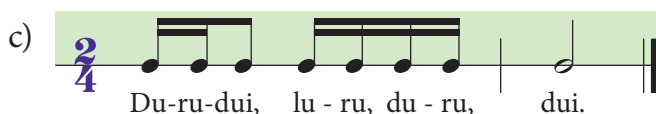
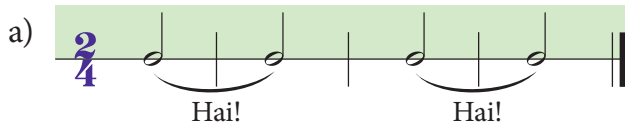
Șaisprezecime – durată de notă care alcătuiește a șaisprezecea parte din nota întreagă. Se scrie sub forma unui oval vopsit cu bețișor și două stegulețe. Două sau mai multe șaisprezecimi alăturate se pot grupa prin bară:

✓ Interpretați cântecul *La izvor, la izvor* sub formă de dialog: un grup cântă, iar altul execută, prin bății din palme, următorul acompaniament ritmic.

✓ Execută fragmentele ce urmează și tacează la măsura respectivă.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Scrie pe caiet fragmentul muzical din cântecul *La izvor, la izvoraș*, care cuprinde cuvintele: „La izvor, la izvoraș, Du-ru-dui, lu-ru, du-ru, du-ru-dui”. Marchează notele cu punct.
2. Tactează ritmul primului motiv muzical și sesizează deosebirea dintre formula ritmică ♪ ♪ (două optimi egale) și ♪ · ♪ (optime cu punct și șaisprezecime).
3. Cum crezi, de ce silabele „Du-ru-dui, lu-ru, du-ru, du-ru-dui” sunt scrise pe note de șaisprezecimi? Ce instrument muzical imită ele?

Cântece haiducești

O pagină tristă din istoria neamului nostru o constituie robia turcească, ce a durat aproape trei sute de ani. Povara jugului turcesc a căzut pe umerii oamenilor din popor, care erau asupriți fără milă și de boierii locali.

Mulți voinici plecau în codrii deși și, devenind haiduci, se răzbunau pe cei avuți, ce nu credeau săracilor.

Cântecele haiducești trezeau setea de libertate, de răzbunare, insuflau oamenilor bărbăție, chemau la luptă împotriva asupritorilor.

Radu mamei, Radule

Allegretto

Prin pă - du - rea bra- du - lui

Tre- ce ma- ma Ra - du - lui, măi,

Din ochi ne - gri lă - cră - mând Și de Ra - du în - tre - bând:

Ra - du ma - mei, Ra - du - le, măi.

Ra - du - le, măi.

1. Prin pădurea bradului
Trece mama Radului, măi,
Din ochi negri lăcrămând
Și de Radu întrebând:
Radu mamei, Radule, măi.
2. – N-ai văzut, n-ai întâlnit
Un voinic pe-aici trecând;
N-ai văzut, n-ai aflat,
Unde Radu a plecat?
Radu mamei, Radule, măi.
3. Voinicii o ascultau
Și din gură-i povesteau:
– Radu-i la crâșmuța Stanei,

- Unde-și beau haiducii banii
Și Răduțu gologanii.
4. Crâșmărița îi zicea:
– Măi Radule, nu mai bea,
Nu mai bea și nu mai sta,
Că te-apucă potera,
Radu mamei, Radule, măi!
 5. Dar Radu îi răspundea:
– Las' să vie, bat-o crucea,
Cum vine, așa se duce,
Uite-așa sunt învățat,
Cu șapte poteri mă bat.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Memorizează cântecul *Radu mamei, Radule*. Interpretează-l împreună cu cei apropiați.
2. Descrie portretul haiducului Radu.

Cântece recruțești

Folclorul muzical cuprinde diferite cântece despre recruți, despre viața grea și amară a lor, despre războaie aducătoare de nenorociri. Aceste creații se numesc **cântece recruțești**.

Balada soldatului

1. – Măi soldate, puișor,
Un-ți-a fost moartea să mori –
În bătaia armelor,
În văpaia zorilor?	3. – Cin-pe tine te-a-ngropat,
Moartea când te-a secerat?
Cin-pe tine te-a bocit,
Când pământul te-a-nvelit?
2. – Unde mi-a fost moartea să mor?
În Comrat lâng-un izvor,
Să nu-l dau dușmanului –
Dușmanului, vicleanului.	4. – M-o-ngropat cu ura sa
Dușmanul când sângera.
M-a bocit cu lacrima
Izvorul și maica mea.

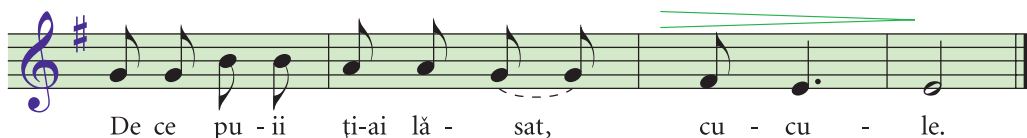
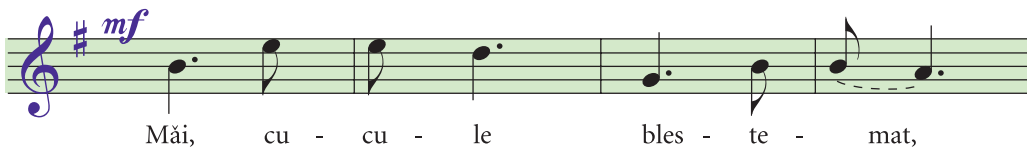
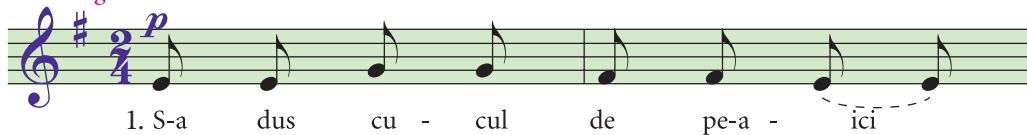
Cântece de înstrăinare, de dor și jale

Tema despărțirii omului de satul natal, de cei apropiați și dragi figurează aproape în toate **cântecele de înstrăinare**. Satul de baștină este pentru cei care pleacă din el o „grădină dulce”, fiind părăsit cu nespusă jale. Viața printre străini, departe de părinți, este comparată de autorul popular cu viața puiului de cuc.

S-a dus cucul de pe-aici

Allegro

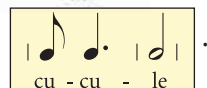
2. De ce puii ți-ai lăsat
Și-ai plecat drum depărtat?
Ei cu jale țipă-n glas –
Fără maică au rămas.

3. I-am lăsat într-o grădină
Să-i crească maică străină,
I-am lăsat cu-o turturea,
Ca să-i îngrijească ea.

4. Și când cucul a venit,
Puii mari el i-a găsit.
Cucul de părere bună,
Cântă-n codru de răsună.

✓ Regăsește în notele cântecului *S-a dus cucul de pe-aici* motivul:
Care este rolul semnelor deasupra acestui motiv?

Cântece despre viața păstorilor

Deprins să trăiască în mijlocul turmelor, să cutreiere munții și câmpiile, țăranul și-a înfățișat viața în **cântecele păstorești**. În ele găsim minunate tablouri și imagini din natura ce-l înconjură.

Ciobănaș la oi am fost

Allegretto

mf

1. Hai, hai, hai! Cio - bă - naș la
oi am fost, Tra, la, la, la, la, la,
Hai, hai, hai! Cio - bă - naș la
oi am fost, Tra, la, la, la, la, la,
p
Mă cu - nosc mi - oa - re - le, Tra, la, la,
la, la, la Mă cu - nosc mi - oa - re - le,
Tra, la, la, la, la, la, la.

2. Hai, hai, hai!
Ciobănaș la oi m-am dus,
Tra, la, la...
Hai, hai, hai!
Fug oile ca de urs,

Tra, la, la...
Dar mă cheamă mielele,
Tra, la, la...
Cu ochii ca stelele,
Tra, la, la...

3. Hai, hai, hai!

Place-mi urda, place-mi cașul,

Tra, la, la...

Hai, hai, hai!

Place-mi urda, place-mi cașul,

Tra, la, la...

Dar mai bine ciobănașul,

Tra, la, la...

Că-mi zice cu căvălașul,

Tra, la, la...

Secole de-a rândul, strămoșii noștri și-au exprimat în cântecele lirice dragostea pentru natură. Păsările codrului și câmpiilor sunt personajele multor cântece create de popor.

Cântecul cucului

Allegretto

mf

Cu - cu - le, pa - să - re su - ră,

(Un copil) Cu - cu!

cuc!

f

Ce tot cânti la

mf

noi pe șu - ră, Cu - cu - lea - nă,

Cu - cu

lu - go - jea - nă, cuc!

Cu - cu!

1. Cucule, pasăre sură,
Ce tot cânti la noi pe şură?
Cuculeană, lugojeană.

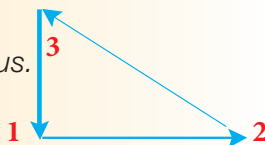
2. Ori ți-e foame, ori ți-e sete,
Ori ți-e dor de codrul verde?
Cuculeană, lugojeană.

3. Nu mi-e foame, nici mi-e sete,
Ci mi-e dor de codrul verde?
Cuculeană, lugojeană.

Măsura de $\frac{3}{4}$ sau $\frac{3}{8}$ este o măsură simplă, alcătuită din trei timpi.

Schema tactării la $\frac{3}{4} \left(\frac{3}{8} \right)$ este: în jos, lateral, în sus.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Compune partea a doua a exercițiului de mai jos:

- Bar - ză, bar - ză, ce-ai în gu-șă? Zar - ză - re și cor-co-du-șe.

2. Cântă exercițiul bătând din palme următorul ritm:

3/4

ş.a.m.d.

Cântece vesele

O răspândire largă în creația muzicală populară au cântecele vesele, care sunt grupate în: **cântece de glumă, satirice, de petrecere**. Caracterul lor este, de regulă, vioi. Interpretate la clăci, hore, șezători, petreceri, cântecele vesele biciuiesc, iau în derâdere trândăvia, zgârcenia, beția, lăcomia, destrăbălarea, prostia, răutatea și alte metehne omenești.

Repejor

Fata lelei

(cântec de glumă)

1. Fa - ta le-lei mi se pa-re La, la, la, la, la, la, la, trai-la - la

Nici- un leaț la poar-tă n-a-re La, la, la, la, la, la, la

C-o bă - tut a - sea-r-un vânt, măi, La, la, la, la, la, la, la, trai-la - la

Și-o dat gar-du' la pă-mânt, măi, La, la, la, la, la, la, la...

2. La lelița lăudată

La, la, la...

Șade cânepa-n poiată,

La, la, la...

Ar toarce-o badea Vasile,

La, la, la...

Dar se teme de șopârle.

La, la, la...

3. Fata mamei jucăușă

La, la, la...

Pune zăvorul la ușa

La, la, la...

Și trage perdelele

La, la, la...

Să n-o ardă soarele.

La, la, la...

4. Că soarele-a răsărit

La, la, la...

Ea zice că n-a dormit

La, la, la...

Ieși la amiezi din casă

La, la, la...

Și fugi la umbra deasă

La, la, la...

M-am pornit la Chișinău

Repede, viori

M-am pornit la Chișinău,
C-o căruță și-un cal rău.
Mă-ntâlnii cu-n cuscu-al meu
Și m-a îmbiat să beu.
Eu o litră, el o litră;
– Fata ta nu se mărită?
Fata ta s-a mărită,
Dar tu zestre ce i-i da?
– Douăzeci de poloboace,
Fără funduri, fără doage;

Douăzeci de perne mari,
Toate pline cu țăntari;
Douăzeci de perne mici,
Toate pline cu furnici;
O căruță și-un juncan,
Calul, iapa și-un bostan,
– Și-i mai da și-o sutișoară
Că ți-i fata slutișoară,
Și-i mai da sute vreo cinci,
Ca să-i cumpărăm opinci,
Ca să fie frumușică
Și de nuntă pregătită,
Că mirele e frumos
Parcă îi din ladă scos.

Cântece populare noi

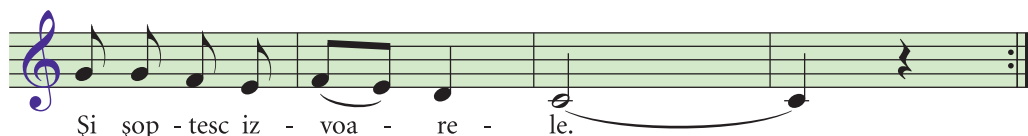
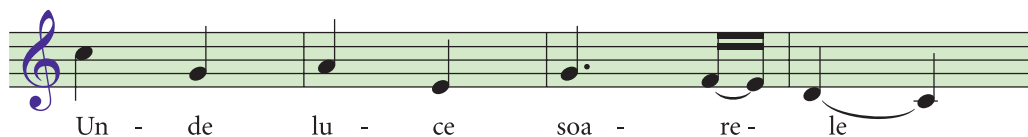
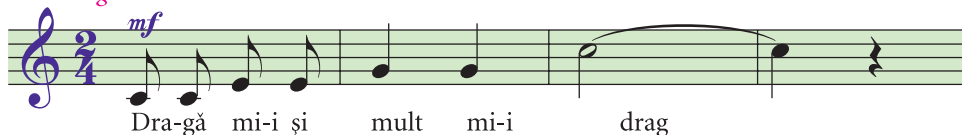
Cântecele populare noi reflectă evenimente importante din viața neamului. Ele au o tematică actuală, care evoluează continuu, odată cu schimbările din viața economică, socială și culturală a poporului. În cântecul *Dragă mi-i și mult mi-i drag* este exprimată dragostea față de meleagul natal.

Dragă mi-i și mult mi-i drag

Allegretto

mf

1. Dragă mi-i și mult mi-i drag
Să trăiesc pe-acest meleag,
Unde luce soarele
Și șoptesc izvoarele.

2. Dragă mi-i pământul meu,
Unde pot cânta și eu
Viile și văile,
Cerul și cu stelele.

3. Dragă mi-i să ies în zori,
Între spice, între flori.
Și lucrând câmpiile,
S-ascult ciocârliile.

4. S-ascult ciocârliile,
S-adun bucuriile.
Dragă mi-i și mult mi-i drag
Să trăiesc pe-acest meleag.

„Păzește-ți gura de vorbe, dar nu și de cântec.”

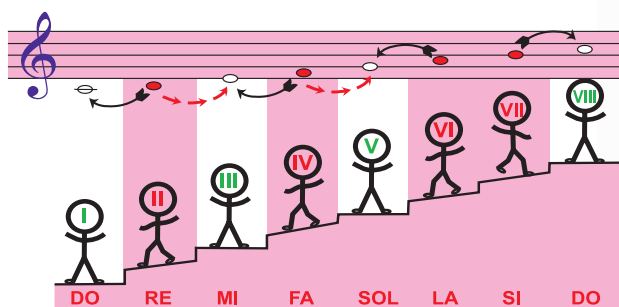
Grigore Vieru

Treptele stabile și nestabile ale gamei Do-major

I – tonica

I, III, V, VIII – trepte stabile

II, IV, VI, VII – trepte nestabile

Maria Lătărețu

Maria Lătărețu (1911–1972) a fost o strălucită interpretă a cântecului popular. S-a remarcat prin stilul lăutăresc țărănesc rafinat, prin căldura interpretării. Ea a fost numită „Crăiasa cântecului românesc”.

În cântecul *Hora păcii*, din repertoriul celebrei cântărețe Maria Lătărețu, este redată tema păcii și a prieteniei dintre popoare.

✓ Audiază cântecul *Hora păcii* sau o altă piesă în interpretarea Mariei Lătărețu. Caracterizează, în câteva propoziții, vocea legendarei cântărețe.

Cântec popular: istoric, haiducesc, recruțesc, de înstrăinare, păstoresc, despre natură, de petrecere, nou. Refren, șaisprezecime, tonică, trepte stabile, trepte nestabile.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

Copiază pe caiet cântecul popular *Mierla*. Subliniază cu diferite culori treptele stabile și cele nestabile.

Mierla

Plân - ge mier - la lân - gă râu, măi, C-a ră - mas
cui - bul pus - tiu, măi, Pes - te deal pă - lit de bru - me,
Au ple - cat pu - ii în lu - me, Pes - te deal, pes - te ce - ta - te,
Au ple - cat pu - ii de - par - te.

Plânge mierla lângă râu, măi,
C-a rămas cuibul pustiu, măi,
Peste deal pălit de brume,

Au plecat puii în lume,
Peste deal, peste cetate,
Au plecat puii departe.

Do-re-I:

– Cântecul popular *Mierla* face parte din categoria cântecelor de înstrăinare.

Do-re-la:

– Nu sunt de acord. Titlul lui ne sugerează că este un cântec despre păsări, despre natură.

Cine are dreptate? Argumentează.

✓ Alege, din variantele de mai jos, tempoul în care trebuie interpretat cântecul *Mierla* conform conținutului artistic:

– *Allegro* (repede)

– *Moderato* (potrivit de rar, moderat)

– *Lento* (destul de rar, lent)

– *Andante* (rar).

Argumentează-ți alegerea.

- ✓ Efectuează clasificarea cântecului popular.
Exemplifică.

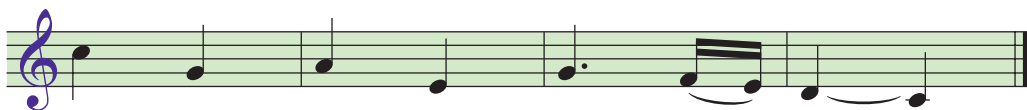
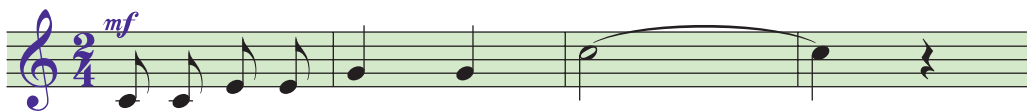
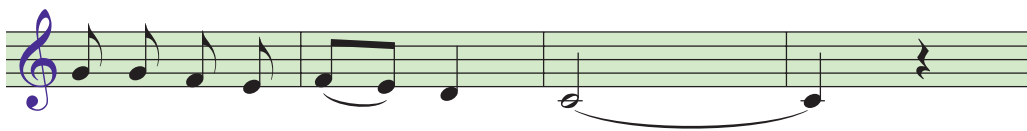

Melodia unui cântec este alcătuită din **motive**, ce corespund unui rând de vers. Ele se succed treptat, formând **strofa melodică**.

Pentru cântecele populare este caracteristic atât modul major, cât și cel minor. Deseori se întâlnesc ambele moduri. Cântecele populare, de regulă, se cântă pe o singură voce. Există și cântece pe mai multe voci.

AUTOEVALUARE

1. Enumeră tipurile cântecelor populare. Dă exemple.
2. Numește trăsăturile caracteristice cântecului popular.
3. Scrie fragmentele muzicale în ordinea cuvenită și vei obține melodia unui cântec popular.

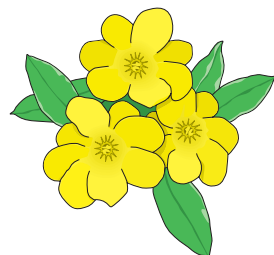
4. Numește interpreții de cântece populare mai cunoscuți.

„...Țiind la urechi câte-o lespegioară fierbinte de la soare, cu argint printr-însele, și aici săream într-un picior, aici în celălalt, aici plecam capul în dreapta și în stânga, spuind cuvintele:

Auraș, păcuraș
Scoate apa din urechi,
Că ți-oiu da parale vechi;
Și ți-oiu spăla cofele
Și ți-oiu bate dobele!”

Ion Creangă

Folclorul copiilor include:

folclor compus și interpretat de către adulți pentru copiii mici (cântece de leagăn, muzică pentru dădăcit, jocuri, poezii, povești etc.);

folclor compus și interpretat de către copii (poezii, adresări către fenomenele naturii, animale, plante, păsări, jocuri de cuvinte, cântece, numărători etc.).

Cântecul de mai jos face parte din imensul repertoriu al **cântecelor pentru dădăcit**. Cine din copii nu s-a dat huța pe piciorul tăticului sau al bunelului?

Huța, huța

Hu - ța,	hu - ța	cu că - ru - ța
Pân - la	le - lea	Mă - ri - u - ța,
Pân - la	mo - șul	Ni - co - lai,
Să-i dau	tur - tă	de mă - lai,
Să ne	de - ie	vreo doi cai.

Cântecul de leagăn exprimă dragostea nemărginită a mamei pentru copil, dorința ei de a-l vedea mare, sănătos și frumos. Melodia unui astfel de cântec este simplă, el bazându-se pe un refren din câteva silabe, de obicei, *na-ni*.

Cântec de leagăn

Andante

Na - ni, na - ni, co - pi - laș,

Na - ni, na - ni, na - ni,

Dra - gul ma - mei fe - cio - raș,

Na - ni, na - ni, na - ni,

Dra - gul ma - mei, fe - cio - raș,

Na - ni, na - ni, na - ni,

Nani, nani, copilaș,
Nani, nani, nani,
Dragul mamei fecioraș,
Nani, nani, nani,
Dragul mamei, fecioraș,
Nani, nani, nani,

Să te culci viteaz și mare,
Ca și domnul Ștefan cel Mare.
Să fii falnic în război,
Să scapi țara de nevoi.
Dormi în pace, puîșor,
Dragul mamei, puîșor.

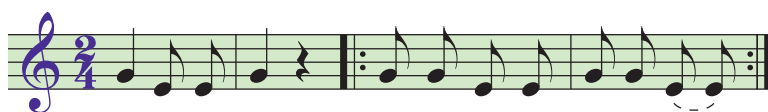
ȘTIAI CĂ...?

- Melodiile create și interpretate de către copii au o structură simplă, evoluând prin trepte apropiate.
- În creația muzicală a copiilor mai frecvente sunt trei valori de note:

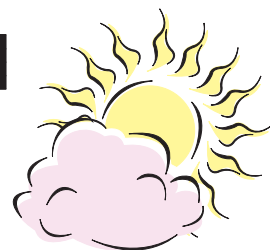

Multe cântece sunt create de copii. Să vedem despre ce comunică ele, analizând următoarele exemple:

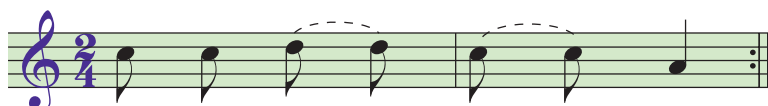
Când soarele se ascunde după nori, copiii cântă:

Luci, soa-re, luci Că ți-oi da un car de nuci
 Și-o pe - re - che de pa-puci
 Și-un că - tel de us - tu - roi
 Din gră - di - nă de la noi.
 Un pa-har cu a - pă dul - ce
 Stai pe loc și nu te du - ce!

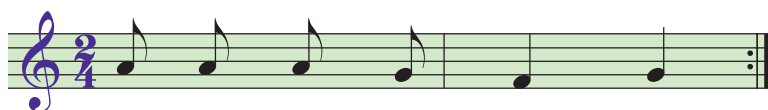
Dacă văd vreun fluture, ei cântă, crezând că astfel îl vor face să se prindă cu ei în joc:

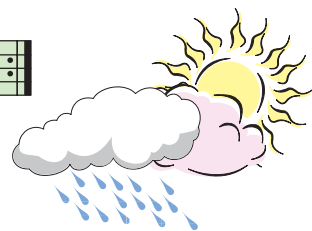
Flu - tu - raș, Flu - tu - raș,
 Zboa - ră sus de pe bu - taș,
 Și vi - no la mi - ne,
 Să mă joc cu ti - ne.

Vara, în zilele călduroase, când încep să cadă primii stropi răcoroși de ploaie, copiii desculți aleargă și spun:

Că - ră - mi - dă no - uă,
 Dă, Doam - ne, să plo - uă,
 Să fi - e cu - ra - tă,
 Fă - ră vânt și pia - tră.

Cine dintre copii nu știe cât de gustoasă este mierea? Dar să te apropii de albi este periculos. Și atunci ei le roagă, cântând:

Măi al - bi - nă, al - bi - nu - tă,

Dă - ne mie - rea din co - tru - tă!

Un exemplu de mare ingeniozitate este și cântecul *Berbecul*.

Berbecul

Allegro
mf

Be - ciu, be - ciu, pac, Dă - te pes - te
cap, Că-ți dau un do - vleac!

1. Beciu, beciu, pac,
Dă-te peste cap,
Că-ți dau un dovlac.

2. Beciu, beciu, pic,
Nu-mi face nimic,
Că-ți dau un covrig.

3. Beciu, beciu, pac,
Dă-te peste cap,
Că-ți dau un dovlac.

Folclor compus și interpretat de către adulți, folclor compus și interpretat de către copii, cântec de dădăcit, cântec de leagăn.

✓ Compune un cântecel pe versurile de mai jos conform ritmului indicat.

2/4

Ne-a tri - mis mo - șu Și cu mă - tu - șa
Prin toa - te gră - di - ni - le, Să pă - zim gă - i - ni - le.
C-a zis că ne dă Un ou ro - șu.

Motiv muzical – cea mai mică structură muzicală ce redă un anumit sens, alcătuit, de regulă, din 2 sau 4 măsuri.

✓ Intonează următoarele motive muzicale. Arată asemănarea și deosebirea dintre primul motiv și cel de-al doilea.

a)

Ci - ne joa - că Lă - ză - re - lul? Joa - că A - na cu Sto - ia - na.

b)

Na - ni, na - ni, co - pi - laș, Dra - gul ma - mei fe - cio - raș.

✓ Învăță cântecul *Facem hora mare* cu denumirea motivelor (solfegiu), apoi cu cuvinte.

Facem hora mare

Allegretto

Fa-cem ho-ra ma-re, Ca să fi - e soa-re. Ne-n-vâr-tim pân-la a-mia-ză,

Toți co - pi - ii se a - șa - ză, Ui- te-a- șa și iar a - șa.

Facem hora mare,
Ca să fie soare.
Ne-nvârtim pân-la amiază,
Toți copiii se așază,
Uite-așa și iar așa.

- ✓ Determină din câte motive muzicale el este alcătuit.
- ✓ Interpretați cântecul în dialog (pe grupuri) conform motivelor muzicale.
- ✓ Învăță cântecul cu membrii familiei.

Unul dintre cele mai valoroase și mai reprezentative genuri ale folclorului nostru muzical este *doina*, care s-a născut în vremurile străvechi în mediul păstoresc.

„Un popor care cântă doina atât de frumos nu poate fi decât bun la suflet” – afirma George Enescu.

Despre doină se amintește în creațiile multor poeți și prozatori. Scriitorul Gheorghe Dimitriu, în cartea *Scărița muzicală*, relatează:

„...moș Trifan se așază lângă băieți, pe sárica¹ mare și păroasă, care slujea drept așternut, și, scoțând din șerparul² lat de piele un fluier, fără să spună vreun cuvânt, începu să cânte o doină picurată, prelung și trist. Răsunau în cântecul străvechi trilurile păsărilor, murmurul izvoarelor, foșnetul copacilor, suspinele și gemetele poporului asuprit de veacuri, revolta haiducilor. Apoi, cu încetul, s-a potolit și ultima notă s-a stins.

– Frumos cântec, moș Trifan! Acesta tot de la tatăl matală l-ai învățat?

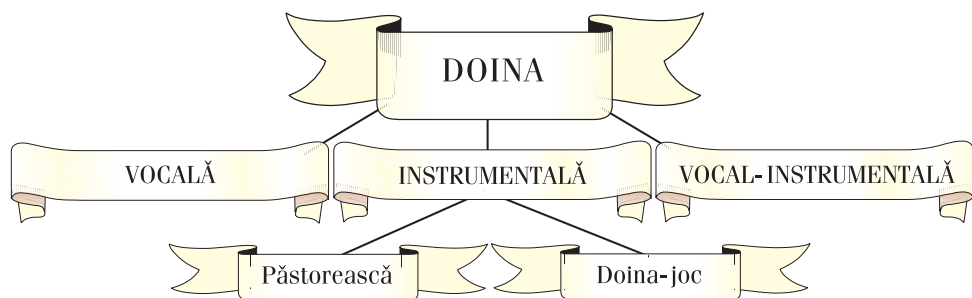
– Tot. De la el și de la oricare ai fi vrut. Asta-i doina, cântecul cel mai drag

al poporului. Nu-i om pe tot plaiul moldovenesc să nu-l știe și să nu-l iubească. Doina s-a născut demult. Din suferințele trecute ale poporului nostru, care pe atunci alt prieten nu avea decât doina pentru suflet și baltagul ori ghioaga pentru braț. De când e moldoveanul, de atunci e și doina. S-au născut odată. Așa să știți, dragii moșului”.

¹Sárică – manta țărănească lungă și mișoasă pe dinafară.

²Șerpar – brâu lat de piele.

✓ Audiază și urmărește după note și text doina *Când aud cucul cântând*.

Rubato

Când aud cucul cântând

(din repertoriul Mariei Lătărețu)

Când a - ud cu - cul cân - tând, măi,

Când a - ud cu - cul cân - tând, măi,

Și mier - li - ța şu - ie - rând

Mă-n - tâl - nesc cu nei - ca ia - ră

Pe o - gor de pri - mă - va - ră,

Mă-n - tâl - nesc cu nei - ca ia - ră

Pe o - gor de pri - mă - va - ră.

Doina și bățuta din Giurgiulești

Această minunată piesă muzicală este alcătuită din 2 părți diferite: **doina păstorească** și **bățuta**. Ca mesaj artistic, doina este un cântec-îngândurare, iar bățuta – un dans plin de voieșie. Contrastul care există între doină și bățută îi conferă piesei un caracter atractiv.

Doina și bățuta din Giurgiulești a fost interpretată la fluier de către Petrea Zaharia și acompaniată de Orchestra de muzică populară „Fluieraș”, care a dus faima muzicii noastre în cele mai cunoscute țări.

✓ Audiază repetat *Doina și bățuta din Giurgiulești*. Arată deosebirea dintre caracterul de interpretare al doinei și al bătutei.

✓ Determină caracterul muzicii selectând cuvintele potrivite.

Doina: serios, liric, liniștit,
cantabil, festiv, sumbru, hotărât,
vesel, viguros, melancolic

Bățuta: trist, de marș, vesel,
viguros, de dans, săltăreț,
hazliu, liric, cantabil

Cântă puiul cucului

Colo-n vârful nucului
Cântă puiul cucului,
Și-așa cântă de frumos,
De cad frunzele pe jos,
Și-așa cântă el cu jale,
De plâng pietrele pe vale.
(Versurile continuă)

Valentina Cojocar
(n. 1947), interpretează
a cântecelor populare

Audiind doina *Cântă puiul cucului*, recunoaștem vocea interpretei de cântece populare Valentina Cojocar – artistă a poporului din Republica Moldova. Repertoriul cântăreței cuprinde, în special, cântece și romanțe populare.

✓ Citește cuvintele doinei *Cântă puiul cucului* și stabilește tematica ei: de dragoste, de înstrăinare, de dor, de haiducie, de jale.

✓ Determină tipul doinei *Cântă puiul cucului* (după schema din p. 33).

Doina poate fi de mai multe feluri: **vocală, instrumentală, vocal-instrumentală și recitativ.**

Doina se execută într-o mișcare lentă și în caracter improvizatoric. Ea se interpretează întotdeauna solistic.

Improvizatoric – interpretare în tempo și ritm liber, fără respectarea lor strictă. Termenul muzical care indică acest mod de interpretare se numește „rubato”. În muzica populară, în unele cazuri, se indică cuvântul „doinind”.

Solistic – interpretare de către o singură persoană (cântăreț sau instrumentist).

AUTOEVALUARE

1. Timp de sute de ani, picătură cu picătură s-a acumulat acea comoară fără preț, pe care azi o numim
2. Explică sensul cuvintelor: *tradiție orală, caracter colectiv, sincretism, caracter anonim.*
3. Completează pe caiet spațiile punctate și explică sensul cuvintelor respective:
folclor,, folcloric,, folclorist
4. Numește tipurile doinei.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

Improvizează o melodie în stil de doină pe cuvintele ce urmează:

Pe vale oița
Paște ierbița,
Floarea o lasă,
Că-i tare frumoasă.

Gr. Vieru

Reflecții despre doină

„Doină, doină, glas de jale,
Tu îndulcești zilele mele.
Doină, doină, glas de dor,
Tu nu mă lași să mor.”

Versuri populare

„Doina este cea mai vie expresie a sufletului românesc. Ea cuprinde simțurile sale de durere, de iubire și de dor...”

Vasile Alecsandri

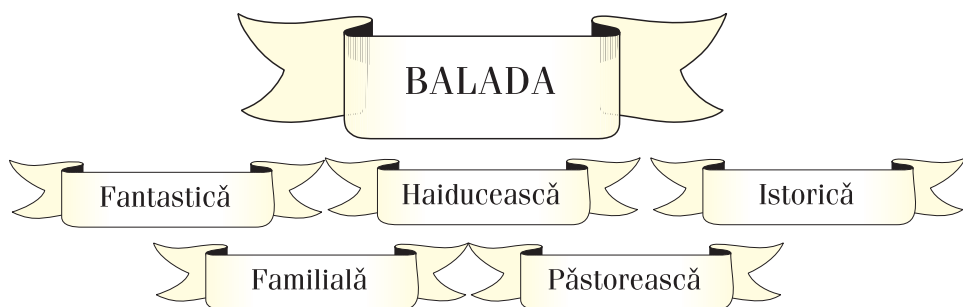
„Orice popor, fie el mare sau mic, bogat sau sărac, păstrează pentru zilele mari, păstrează pentru zilele negre câte un cântec, care face să tresalte inima întregului popor. Sufletul neamului nostru se răspunde atunci, când se aude doina.”

Ion Druță

4

BALADA POPULARĂ

Balada este unul dintre genurile folclorice vechi. În popor i se mai spune **cântec bătrânesc**. În baladă rolul determinant îi revine povestirii.

ȘTIAI CĂ...?

- În limba italiană *balare* înseamnă „a dansa”. Forma dansantă a baladei se întâlnește și azi la unele popoare; de exemplu, la scandinavii.
- La poporul nostru balada este un gen de muzică pentru ascultare. Dacă pe vremuri balada se interpreta la orice fel de petrecere, astăzi se cântă mai rar.

O ocupație străveche a neamului nostru a fost păstoritul. Fiind practicat timp de milenii, el a generat un repertoriu specific, legat de viața păstorilor. În acest mediu a luat naștere și balada **Miorița**, capodoperă a literaturii naționale și a celei universale.

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai,
Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănei.
Unu-i moldovean,
Unu-i ungurean
Și unu-i vrâncean.
Iar cel ungurean
Și cu cel vrâncean,
Mări se vorbiră
Și se sfătuiră

Miorița

Pe l-apus de soare
Ca să mi-l omoare
Pe cel moldovean,
Că-i mai ortoman,
Ș-are oi mai multe
Mândre și cornute,
Și cai învățați,
Și câini mai bărbați.
Dar cea Miorița,
Cu lână plăviță,
De trei zile-ncoace
Gura nu-i mai tace,
Iarba nu-i mai place.
(Versurile continuă)

✓ Povestește conținutul baladei *Miorița*. Care sunt personajele?

Cântece epice

Rubato

Miorița

(fragment)

• **Cântec epic** – cântec cu caracter narativ (de povestire).

- ✓ De ce balada *Miorița* face parte din operele de genul epic?
- ✓ Demonstrează legătura dintre termenii „doinind” și „narațiune”.

• **Fermata** – termen muzical care exprimă prelungirea duratei sunetului la dorința interpretului. Se indică prin semnul ♯.

- ✓ Determină caracterul fragmentului muzical de mai sus. Identifică mijloacele de expresie care au contribuit la redarea acestui caracter.

Nicolae Sulac

Mesajul inegalabil al baladei *Miorița* a fost realizat cu o expresivitate uimitoare și o emoțivitate excepțională de cântărețul Nicolae Sulac (1936 – 2003), susținut de Orchestra de muzică populară „Lăutarii”.

Repertoriul lui Nicolae Sulac cuprinde toate genurile și speciile folclorice: doine, balade, cântece haiducești, lirice, de glumă etc.

ȘTIAI CĂ...?

- Subiectul baladei populare *Miorița* a servit drept sursă de inspirație pentru mulți compozitori. Arta componistică națională include, de asemenea, poemul coral *Miorița* de Paul Constantinescu, poemul *Miorița* pentru voce, orgă și bandă magnetică de Tudor Chiriac, oratoriul *Miorița* de Anatol Vieru, oratoriul *Miorița* de Ion Macovei etc.

Codreanu

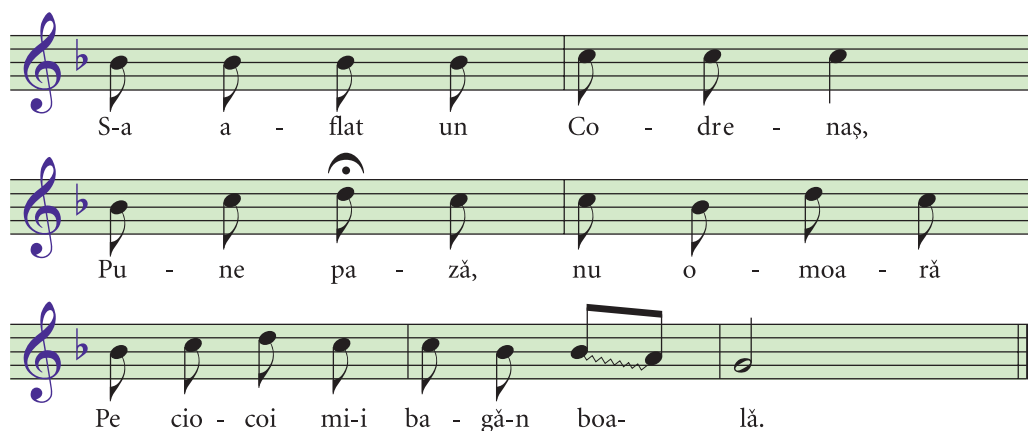
Rubato *mf*

Și-am zis ver - de și-un du - dău,

Și-am zis ver - de și-un du - dău,

Ici în deal la Mo - vi - lău,

măi, S-a a - flat un Co - dre - naș,

1. Și-am zis verde și-un dudău,
Ici în deal la Movilău, măi,
S-a aflat un Codrenaș,
Pune pază, nu omoară
Pe ciocoi mi-i bagă-n boală.

2. Frunzuliță de dudău
S-au aflat la Movilău
De Codreanu cel rău,
Că se plimbă prin ponoare,
Prin potice fără soare.

3. Cu sarică mocănească
Și căciulă țurcănească,
Nimeni să nu mi-l cunoască,
Mult e mândru sprintenel,
Cel voinic, cel voinicel.
(Versurile continuă)

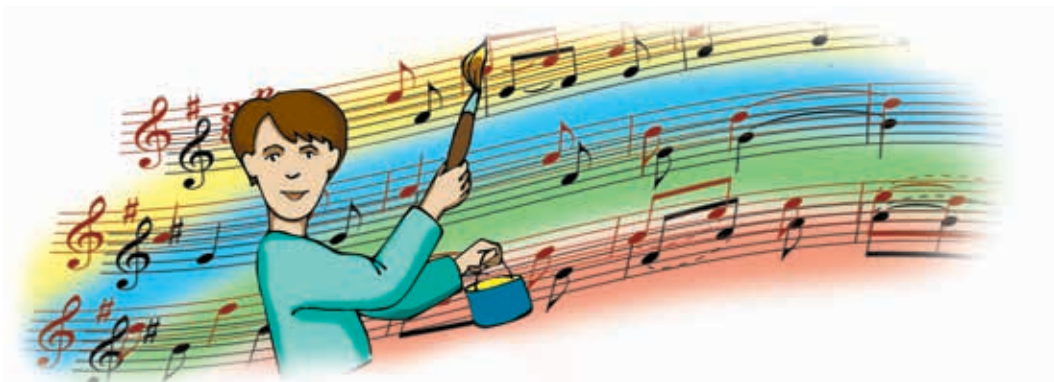
Balada **Codreanu** face parte din genul cântecelor epice eroice. Eroul principal al acestei balade este frumos la chip, isteț, curajos, puternic și bun la suflut.

Prima variantă a acestei balade a fost culeasă de către poetul Vasile Alecsandri în anul 1847.

Versiunea din manual a fost înregistrată de la cântărețul popular Constantin Grigore din comuna Cetireni, raionul Ungheni. Textul cântecului include peste trei sute de versuri.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

Scrie pe caietul de note formula ritmică a cântecului *Codreanu*. Determină valorile de note mai frecvente.

- ✓ Câte rânduri melodice conține textul muzical al cântecului *Codreanu*?
- ✓ *Codreanu* este o baladă: fantastică, păstorească, haiducească, istorică, familială?

ȘTIAI CĂ...?

- Unele balade au texte poetice foarte mari. Au fost colectate balade care aveau 1 200 de versuri!
- Majoritatea interpreților de balade sunt bărbați, însă unele categorii de balade le interpretează femeile.

Reflecții despre baladă

„Un popor care a creat *Miorița* nu poate avea complexe față de niciun exponent al marilor culturi.”

Sabin Drăgoi

Vasile Alecsandri considera baladele „...mici poemuri asupra întâmplărilor eroice și faptelor mărețe”.

„...noi, ținându-ne de baladele și eposurile noastre, ne descoperim trecutul, istoria și pe noi înșine în conținutul lor.”

Nicolae Dabija

Un alt gen al folclorului nostru muzical, alături de cântec, este dansul. Fiecare dans își are muzica sa, fără de care nu există. În felul acesta, dansul este un gen de artă sintetic.

Dansurile populare sunt la fel de variate ca și cântecele.

Cele mai răspândite dansuri populare ale neamului nostru sunt: **hora**, **sârba**, **bătuta**, **hostropățul** etc.

Hora

*Cine-a făcut horele,
Aibă ochi ca zorile
Și fața ca florile.*

Hora este unul dintre dansurile fundamentale ale folclorului nostru. Ea se întâlnește și la alte popoare. La bulgari, de exemplu, se numește „horo”, la greci „chorós”, la sârbi „colo”, la ruși „horovod”.

Folclorul muzical include două tipuri de horă: **hora-bătuta** în măsura de $\frac{2}{4}$ și **hora mare** în măsura de $\frac{6}{8}$. Hora-bătuta se execută într-un tempo moderat și se dansează săltăreț (câte doi sau în cerc), iar hora mare se execută într-un tempo lent și se dansează cu mișcări line (în cerc).

ȘTIAI CĂ...?

- Cel care a scris pentru prima dată despre horă a fost Dimitrie Cantemir. El a evidențiat caracterul colectiv al jocurilor moldovenești: „Dacă se prind toți de mâini și joacă în cerc, mișcându-se în pas egal și măsurat de la dreapta la stânga, jocul se cheamă horă”.
- Vasile Alecsandri considera hora „...simbolul unirii, a dărei de mână într-o singură familie...”.

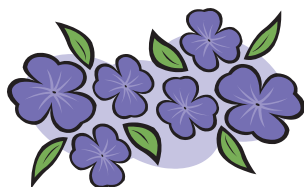
Hora fetelor

Tempo di hora

Versuri: Grigore Vieru

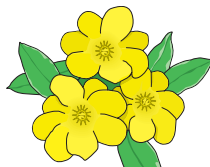
E pe lu-me-o floa - re De pă-rinți le-gă-nă- toa- re,
De pă-rinți și soa- re Și de doi-ne-doi- ni- soa - re.
Refren:
A - nă sau I-oa-nă - Floa - re de i - coa - nă, Floa-re dul - ce, Tai- na tai - ne-lor.
A - nă sau I-oa-nă - Floa-re de po- ia- nă, Nu - mai suf - let, nu - mai dor.

1. E pe lume-o floare
De părinți legănătoare,
De părinți și soare
Și de doine-doinișoare.

Refren:
Ană sau Ioană -
Floare de icoană,
Floare dulce,
Taina tainelor.
Ană sau Ioană -
Floare de poiană,
Numai suflet, numai dor.

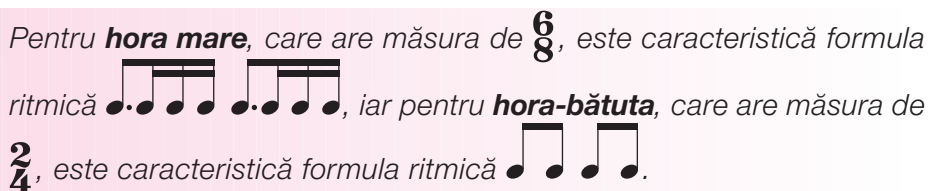
2. E pe lume-o floare
De copii legănătoare,
De copii și soare
Și de grai legănătoare.

Refren.

În interpretarea Orchestrei de muzică populară „Lăutarii” aceste melodii de joc capătă splendoare, dinamism și forță mobilizatoare.

Repejor

Lent

✓ De care dansuri populare îți reamintesc ele?

ȘTIAI CĂ...?

- Noțiunea *horă* are și semnificația de loc, unde se execută dansurile.

Îndreptându-se spre acest loc, oamenii zic: „Mă duc la horă” sau „Mă duc la joc”.

✓ Interpretează exercițiile ritmice și de solfegiere.

2)

✓ Execută exercițiul ritmic nr. 2 prin bătăi din palme sau la pseudoinstrumente muzicale (tobițe, bețișoare etc.):

- a) în dispoziție de primăvară;
- b) în dispoziție de toamnă.

3)

Moderato *mf* Băieții fluieră

Acompaniament ritmic

p Fetele cântă

la, la, la, la la, la, la, la la, la, la, la la

la, la, la, la la, la, la, la la, la, la, la la

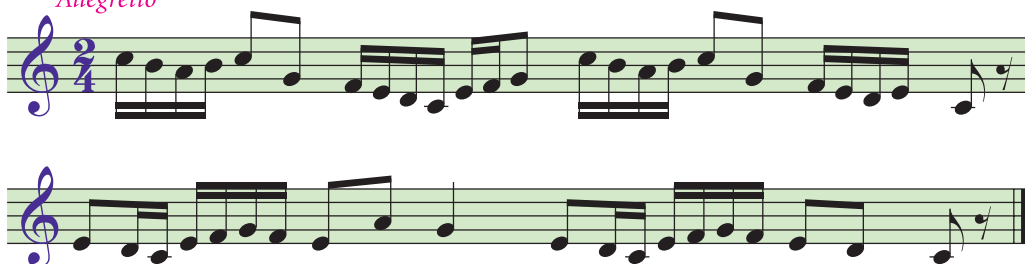
✓ Comentează semnificația notelor muzicale și a desenelor din tabel:

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Copiază pe caietul de note melodia indicată mai jos. Marchează măsurile trăgând barele respective. Determină tipul melodiei de dans.

Allegretto

2. Câte tipuri de hore există în folclorul nostru muzical? Exemplifică.

3. Cine dintre oamenii celebri și-a expus opiniile despre horă?

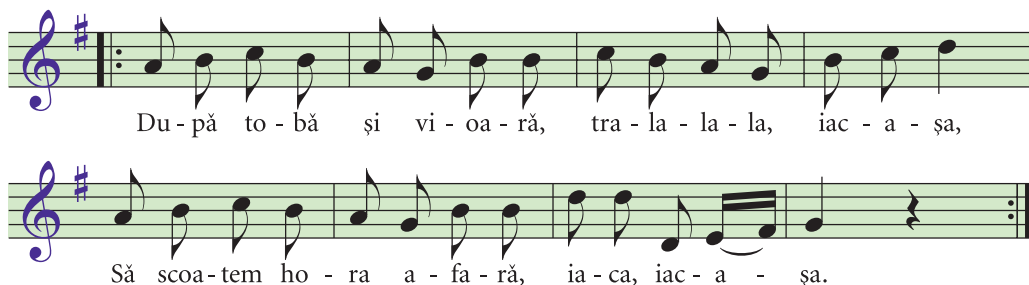

Hai la horă

Allegro

mf

1. Hai la horă, măi flăcăi,
 Și jucați bătuta, măi, *(bis)*
 Iaca, iac-așa.
 Numa-n vârfuri și călcâi,
 Să se-audă peste văi, *(bis)*
 Iaca, iac-așa.
 După tobă și vioară, tra-la-la-la, iac-așa,
 Să scoatem hora afară, iaca, iac-așa,
 Câte unul, câte doi, tra-la-la-la, iac-așa,
 Cu bătuta, măi flăcăi, iaca, iac-așa.

Strigături: *Un elev:*

Păi, la comandă, măi flăcăi,
 Mai strigați cu toții, hăi!

Toți (tărăgănat): Hai, hai, hai, hai, hai!

Un elev:

Păi, nu-mi prea place, măi flăcăi!

2. Lasă hora după mine,
 Că eu știu s-o duc mai bine, *(bis)*
 Iaca, iac-așa.
 După mine binișor,
 S-o aducem la picior, *(bis)*
 Iaca, iac-așa.
 După mine, moldoveni, tra-la-la-la, iac-așa,
 Ca la noi la Vorniceni, iaca, iac-așa.
 Țineți hora toată roată, tra-la-la-la, iac-așa,
 Și mai cântați înc-odată, iaca, iac-așa.

Strigături: *Un elev:*

Păi, la comandă, măi flăcăi,
 Mai strigați o dată, hăi!

Toți (voinicește): Hai, hai, hai, hai, hai!

Un elev:

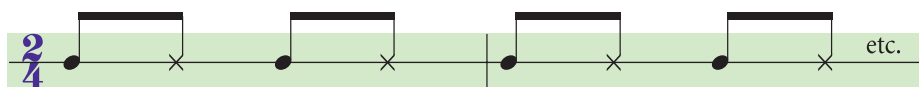
Așa-mi place, măi flăcăi.

(Se reia primul cuplet fără strigături)

✓ Cântă gama **Sol-major** cu valori de note pătrimi, optimi și șaispreze-cimi în măsură de $\frac{2}{4}$.

✓ Intonează arpegiul gamei **Sol-major**.

✓ Interpretează cântecul *Hai la horă*, efectuând un acompaniament ritmic în felul următor:

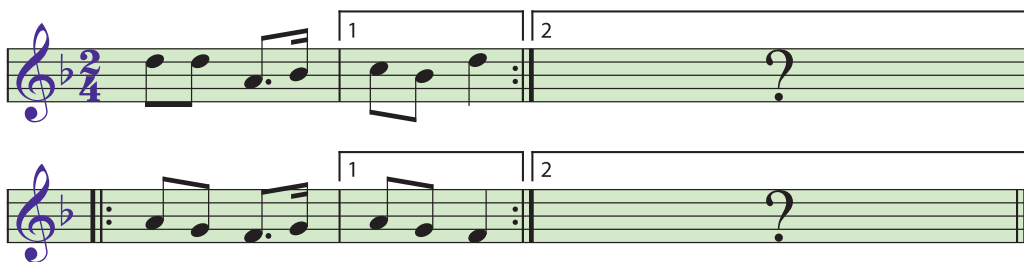

● – băți cu piciorul

× – băți din palme

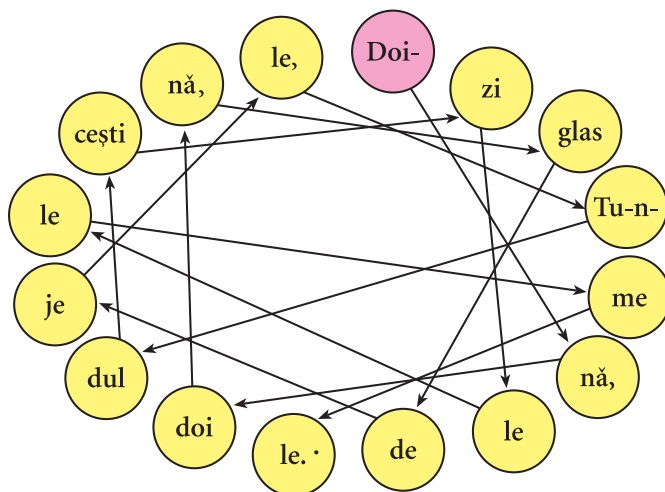
ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Copiază pe caiet și completează măsurile goale. Ce dans popular îți sugerează melodia?

2. Alcătuieste versuri potrivite pentru melodia acestui dans, începând cu expresia: „Foaie verde...”.

3. Citește pe cerculețe unul dintre multele versuri populare despre doină.

Sârba

Sârba, pe meleagurile noastre, este unul dintre cele mai răspândite dansuri. Ea se joacă diferit: mai reținut și legănat la nordul republicii, săltăreț și cu pași tropotiți în centrul ei, aprins și iute la sud, cu pași alergători în raioanele din partea stângă a Nistrului.

Melodiile de tipul sârbei se desfășoară în măsura de $\frac{2}{4}$ în tempo rapid. Se întâlnesc și melodii de sârbe mai lente, care captivează prin sonoritate expresivă și sinceră.

Sârba de la Edineț

Aproape fiecare sat își are sârba lui. Deseori acest joc poartă denumirea satului în care se dansează: *Sârba din Briceni*, *Sârba din Trebisăuți*, *Sârba din Orhei*, *Sârba din Pelinia*, *Sârba din Cenac*. Frumoase sunt și sârbele de prin părțile Edinețului. Vă veți convinge de aceasta audiind *Sârba de la Edineț* în interpretarea Orchestrei de muzică populară „Folclor”.

Hai, flăcăi, săriți la joc

Allegro

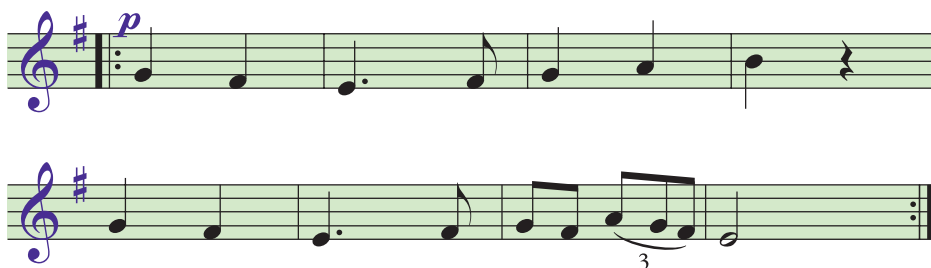
Musical notation for the song "Hai, flăcăi, săriți la joc" in 2/4 time, marked Allegro. The melody is written on a single staff with a treble clef and a key signature of one flat (B-flat).

Lyrics:

Hai, flă - căi, să - riți la joc,

Tra - la, la, la, la, la, la, la,

Ba - teți tal - pa mai cu foc,

Do-re-l:

– Melodia dansului **Coasa** este de tipul horei-bătuta.

Do-re-la:

– Această melodie este un dans popular de tipul sârbei.

Cine are dreptate? De ce?

Trioletul

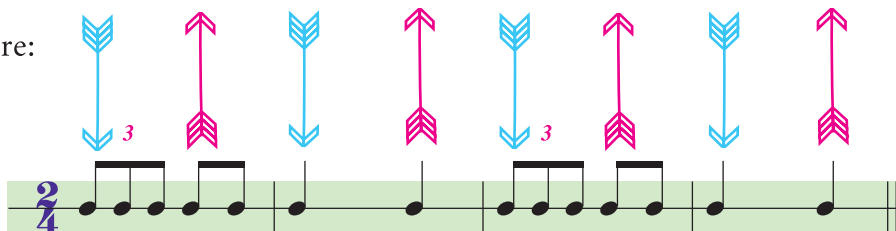

Grupul de trei optimi, care se scrie și se cântă în loc de două optimi pe un timp, se numește **triolet**.

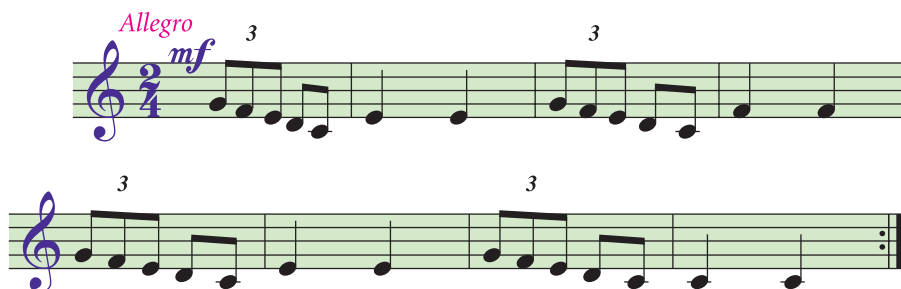

✓ Execută formula ritmică a dansului popular **Sârba**, tactând următorul exercițiu.

Tactare:

- ✓ Solfegiază și determină tipul dansului popular: *hora mare, hora-bătuta, sârba*.

- ✓ Învăță cântecul-dans *Polca*.

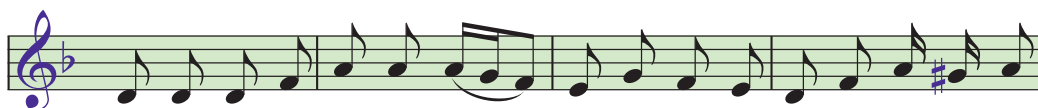
Polca

1. Foa-ie ver-de trei scă - ieți, Lam-pai di - ri, lam-pai di - ri - da,

Ju - cați pol - ca, măi bă - ieți, Lam-pai di - ri - da - da, măi

Ca - re vreți, ca - re pu - teți, Lam-pai di - ri, lam-pai di - ri - da,

Ca - re nu mai ră - mă - neți, Lam-pai di - ri - da - da, măi, da.

2. Și la stânga, și la dreapta,
Lam-pai di-ri, lam-pai di-ri-da,
Iac-așa se joacă fata,
Lam-pai di-ri, lam-pai di-ri-da.

3. Și-nainte, și-napoi,
Lam-pai di-ri, lam-pai di-ri-da,
Cum se joacă pe la noi,
Lam-pai di-ri-da.

- ✓ Execută mișcări de dans în caracterul polcăi.
- ✓ Compară caracterul polcăi cu cel al horei-bătuta. Care sunt asemănările și care – deosebirile?

ȘTIAI CĂ...?

- Polca este un dans popular vesel, plin de viață și se execută rapid, săltăreț.
- Deseori este considerat dans polonez ceea ce este absolut greșit. Dansul a apărut în Cehia, apoi s-a răspândit în multe țări vecine.
- În limba cehă *pulca* înseamnă „jumătate de pas”.
- Există melodii de polcă și în muzica noastră populară. Spre exemplu, *Polca din bătrâni*, interpretată de Orchestra Națională de Muzică Populară „Lăutarii”.
- Melodii de polcă se întâlnesc și în creația multor compozitori vestiți, cum ar fi Johann Strauss (fiul), Bedřich Smétana, Serghei Procofiiev ș.a.

Ciocârlia

Muzica populară instrumentală include un număr mare de creații muzicale „de ascultat”, care au la bază melodii de cântece ori ritmuri de jocuri populare. Aceste piese instrumentale se interpretează, de obicei, la nunți sau la petreceri. Printre piesele muzicale „de ascultat” se află și inegalabila *Ciocârlie*.

✓ *Ciocârlia* este o piesă muzicală de tipul: *sârbei*, *horei* sau *horei-bătuta*?

Hora-bătuta, *hora mare*, *sârbă*, *triolet*, *strigătură*.

AUTOEVALUARE

1. Găsește noțiunile echivalente din cele două coloane:

Dans popular

Horă

Hora la **6**

Hora la **2**

Sârbă

Polca

Joc popular

Cântec

Hora mare

Hora-bătuta

Cântec popular

Refren

2. Bate cu degetele în masă următoarele formule ritmice și determină căror genuri de dans ele sunt caracteristice: *sârbei, horei-bătuta, horei mari*.

Mâna dreaptă 6
Mâna stângă 8

Mâna dreaptă 2
Mâna stângă 4

Mâna dreaptă 2
Mâna stângă 4

6

INSTRUMENTE MUZICALE POPULARE

Membranofone

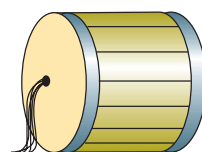
Tobă mare

Dairea

Drâmbă

Buhai

Aerofone

Nai, fluier

Trombon, trompetă

Cimpoi

Clarinet, ocarină

Cimpoiul este un instrument muzical alcătuit din unul sau câteva tuburi sonore fixate de un burduf cu aer. Primul tub se numește *sufлятор*, prin care interpretul suflă aerul în burduf. La un alt tub, numit *carabă*, se cântă ca la fluier. Alte două tuburi (fără găuri) poartă denumirea de *hangul mare* și *hangul mic*, producând doar câte un singur sunet (mai des tonica).

ȘTIAI CĂ...?

- Există o credință, conform căreia în noaptea de Sfântul Gheorghe trebuie de cântat la bucium în direcția celor patru puncte cardinale, pentru a împiedica strigoii și vrăjitoarele să ia mana vitelor.
- Forma ciudată, neobișnuită a cimpoiului se asociază în popor cu forța necurată. O zicală veche spune: „Dumnezeu a creat fluierul și mioara, iar dracul – cimpoiul și capra”.
- La moldoveni cimpoiul era foarte răspândit, despre ce confirmă și numele de familie: Cimpoi, Cimpoieș, Cimpoieru, Cimpoianu.
- Gheorghe Zamfir este un interpret inegalabil de melodii la nai. Un ziar francez a relatat următoarele: „Naiul lui Zamfir vorbește, suferă, plânge, râde și cântă o muzică profund umană, pe care trebuie s-o ascuți cu smerenie”.

Vioară

Cordofone

Cobză

Țambal

Interpreți vestiți de muzică populară la vioară au fost lăutarii Barbu Lăutaru, Iancu Perju, Gheorghe Murga, Costache Marin, Costache Parno etc.

Arta interpretativă cunoaște o pleiadă întreagă de interpreți ai muzicii populare la diferite instrumente: fluieriștii Vasile Boz, Petrea Zaharia, Leonid Moșanu; cimpoierul și clarinetistul Alexei Botoșanu; clarinetiștii Haralampie Ursachi, Constantin Baranovschi, Simion Duja; vioriștii Serghei Lunchevici, Dumitru Blajinu, Nicolae Botgros; naiștii Gheorghe Zamfir, Vasile Iovu, Nelu Laiu, Boris Rudenco, Marin Gheras; țambalagiții Serghei Crețu, Vasile Crăciun, Victor Copacinschi.

Întrecere lăutărească

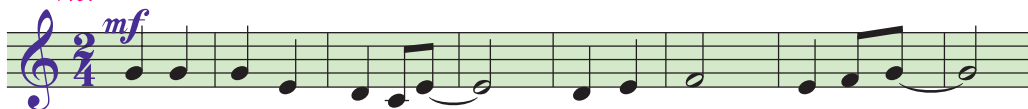
Piesa *Întrecere lăutărească*, executată de Orchestra de muzică populară „Fluieraș”, amintește de tradițiile interpretative ale lăutarilor. La realizarea acestei lucrări își dau concursul mai mulți muzicanți, demonstrând frumusețea muzicii populare, interpretate la diferite instrumente muzicale.

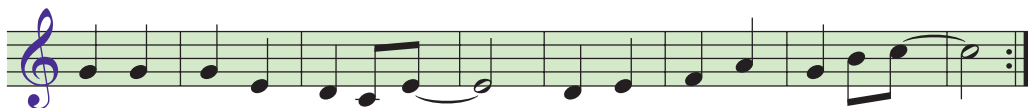
Glasul instrumentelor

(cântec didactic)

Vioi

1. Flu - ie - ra - șul cânt-a -șă: lir, lir, lir, lir, lir, lai,

Ca o mi - că pă-să -rea, lir, lir, lir, lir, lir, lai.

Să cân - tăm toți în cor Gla - sul in - stru - men - te - lor.

2. Se revarsă peste plai
Cântec dulce, glas de nai.

Refren:

Să cântăm toți în cor
Glasul instrumentelor.

3. Zic duios viorile
Și le-ascultă florile.

Refren.

4. Un țambal cântă cu foc,
Stelele se prind la joc.

Refren.

5. O trompetă cântă tare,
Crede că-i fermecătoare.

Refren.

6. Și tot stând într-un picior,
Contrabasul îi dă zor!

Refren.

7. Toba mare ar cânta,
Dar nu poate sărmana.

Refren.

Pseudoinstrumente; instrumente muzicale membranofone, aerofone, cordofone.

- ✓ Audiază piesa *Întrecere lăutărească*; determină instrumentele muzicale și grupa din care fac parte.
- ✓ Intonează cântecul de mai sus și imită timbrul instrumentului respectiv, alegând vocalele și silabele potrivite.

AUTOEVALUARE

Găsește instrumentele muzicale din desenele ce urmează, care sunt sugerate în cimiliturile de mai jos:

1. Țândărica bradului,
Veselia satului.

2. Belit și umflat,
Zbiară prin sat.

3. Ciupercă uscată,
În cui spânzurată.

4. Bălaie, hurdubaie,
Bună de bătaie.

5. În pădure se naște,
În pădure crește,
Vine acasă și horește.

6. Pe deal nechează,
Pe vale urează.

7. Am o capră priponită,
Cât o bați – atâta cântă.

8. Frați îngemănați
Cântă pe sub brazi.

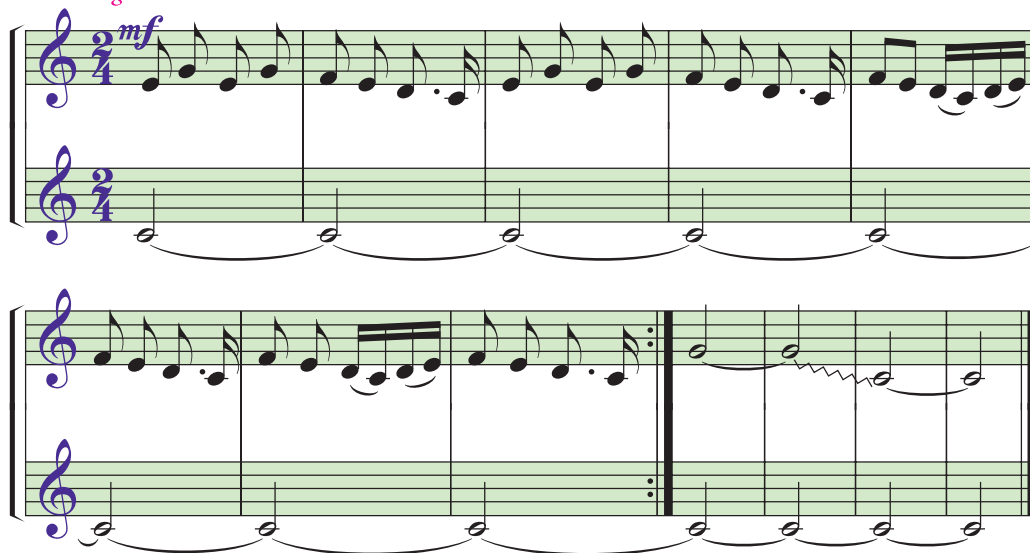
9. Cimilinga-linga
Cântă tananica.

✓ La ce instrument muzical vei interpreta melodia de mai jos: nai, vioară, fluier, cimpoi, tobă?

✓ Ce știi despre acest instrument?

Allegretto

TEATRUL POPULAR

Folclorul muzical îmbină în sine elemente ale mai multor arte. Câteodată el capătă formele unui adevărat spectacol.

Prin **teatru popular** înțelegem manifestările artistice colective, care conțin elemente proprii unui spectacol: scenariu, costume, mișcări specifice, dansuri, muzică, poezie etc. Reprezentările au loc cu diferite ocazii: sărbători religioase (Crăciunul, Floriile, Paștele etc.); munci agrare (secerișul, strânsul roadei etc.); date calendaristice (Anul Nou), legate de anotimpuri (sosirea primăverii, invocarea ploii în timp de vară etc.).

Scenariu – (aici) plan prestabilit al desfășurării unui spectacol, al unei manifestări artistice.

1 REPERTORIUL OBICEIURILOR DE TOAMNĂ ȘI DE IARNĂ

Andreiul

La sfârșitul lui noiembrie (sau la 13 decembrie pe stil vechi), când sunt strânse roadele de pe câmp și însămânțate grânele pentru noul an agricol, se serbează **Andreiul**. De Ziua Sfântului Andrei, oamenii merg în ospeție unii la alții, petrec, glumesc, cântă și dansează. Fetele fac vrăji cu busuioc și apă neînceptută din izvoare și fântâni pentru a avea o dragoste curată. Flăcări leagă porțile fetelor, ca ele să nu ajungă la apă. Apoi toți se adună într-o casă mare și spun povești, snoave, ghicitori, cântă și execută dansuri populare.

✓ Alcătuieste (sau selectează din variate surse) câteva snoave, povești, ghicitori etc. pe care le-ai putea prezenta la sărbătorirea Sfântului Andrei.

Colindul

Sărbătorile de iarnă pe meleagurile noastre au loc între 24 decembrie și 7 ianuarie.

Genul cel mai bogat și mai reprezentativ este **colindul**, care se practică în seara de Crăciun sau de Anul Nou. Există două feluri de a colinda: *colindatul cu măști zoomorfe* și *colindatul propriu-zis*. Colindatul cu măști zoomorfe este considerat cea mai veche formă de întâmpinare cu urări a Anului Nou. Printre măștile întâlnite la noi sunt: *ursul*, *capra* sau *cerbul*.

Astă seară-i seară mare

(colind)

Allegretto

As - tă sea - ră-i sea-ră ma-re, Flo - ri - le dal-be.

As - tă sea - ră-i sea - ră ma- re, Flo - ri - le dal - be.

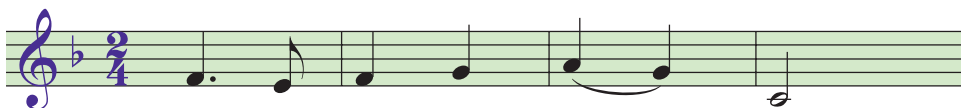
Astă seară-i seară mare,
Florile dalbe.
Seara mare-a lui Crăciun,
Florile dalbe.

Noi umblăm și colindăm,
Florile dalbe.
Pe această noapte-ntunecoasă,
Nimerim la astă casă:
L-astă casă, l-ăst Domn bun.
Înainte ne-a ieșit,
Cu covrigi ne-a dăruit.
Cu covrigi de grâu curat.
C-așa-i legea din bătrâni,
Din bătrâni, din oameni buni.
Bună vremea-n astă casă!
La mulți ani cu sănătate,
Că-i mai bună decât toate.

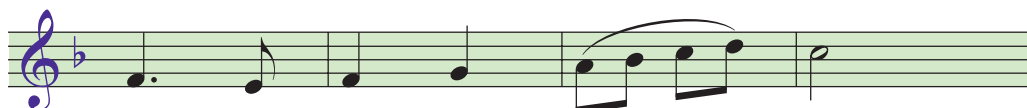
Cântecul de stea se deosebește de colind prin faptul că nu are refren.
La noi, de mare popularitate se bucură cântecul *Steaua sus răsare*.

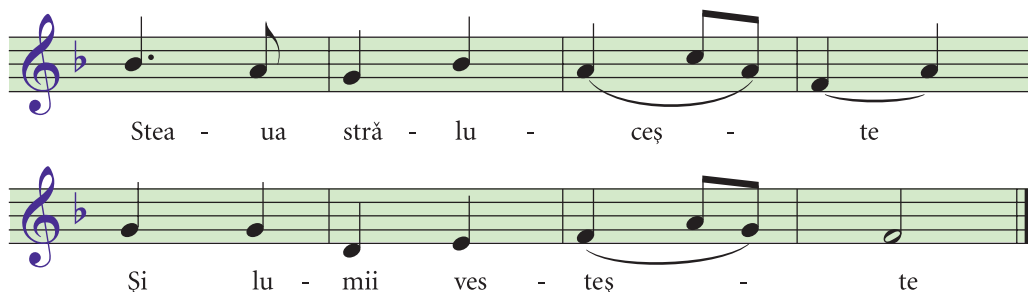
Steaua sus răsare

Stea - ua sus ră - sa - re,

Ca o tai - nă ma - re

Că astăzi Curata, Preanevinoata
Fecioara Maria, naște pe Mesia.

Magii cum zăriră steaua și porniră,
Mergând după rază, pe Hristos să-L vază,

Și dacă porniră, îndată-L găsiră,
La Dânsul intrară și se închinară.

Cu daruri gătite, Lui Hristos menite,
Luând fiecare bucurie mare.

Care bucurie și aici să fie,
De la tinerețe pân' la bătrânețe.

Capra

Din minunatele obiceiuri calendaristice de iarnă face parte și jocul popular cu măști **Capra**. Interpretul principal al acestei reprezentări teatralizate poartă o mască de capră. Dansul lui reprezintă niște mișcări comice ce se execută în cerc. Jocul se desfășoară în ritmul strigăturilor cetei de flăcăi. La fel, este însoțit de clămpănitul fâlcii de jos a măștii, trasă de o sfoară.

Capra

Moderato

Bu-nă sea- ra, să tră - iți Și ca - pra să ne-o pri- miți.

Refren:

Ța, ța, ța, că - pri - ță, ța, Că nu - mai za - hăr ți-oi da.

1. Bună seara, să trăiți
Și capra să ne-o primiți.

Refren:

Ța, ța, ța, căpriță, ța,
Că numai zahăr ți-oi da.

2. Capra noastră-i de la munte
Cu steluță albă-n frunte,

Refren.

3. De la munte te-am adus
Cu cercei și cu hurmuz¹.

Refren.

- ✓ Prin ce se deosebește cântecul de stea de colind?
- ✓ Capra este: cântec, colind cu măști sau dans?

Plugușorul

Plugușorul este un obicei strămoșesc practicat în ajun seara sau până în dimineața Anului Nou. Cete de băieți umblă de la casă la casă rostind urături, sunând din clopoței, pocnind din bici și trăgând „buhaiul”².

¹Hurmuz – mărgele.

²Buhai – instrument muzical popular românesc, format dintr-o putinică cu fundul de piele, prin care trece un smoc de păr de cal, ce se trage cu degetele umezite, producând sunete asemănătoare cu mugetul taurului.

Plugușor

Allegretto

1. Mâi - ne a - nul se - n - no - ieș - te,

Plu - gu - șo - rul se por - neș - te,

Plu - gu - șor cu șa - se boi,

C-a - șa-i da - ti - na la noi.

2. Măine anul se-nnoiește,
Plugușorul se pornește
Și-om începe a ura,
Pe la case-a colinda.
3. Iarna-i grea, omătu-i mare,
Semne bune anul are,
Semne bune de belșug,
Pentru brazda de sub plug.
4. Vă urăm ca să trăiți,
Cu drag să vă veseliți.
Să vă fie viața floare,
Ca o zi de sărbătoare,
5. Ca și toamna cea bogată
Cu de toate-mbelșugată!
La anul și la mulți ani,
Cinstiți, harnici gospodari!

- ✓ Interpretează cântecul *Plugușor* mai întâi denumind notele, apoi cu cuvinte.
- ✓ Identifică rolul tempoului *Allegretto* (repejor) în redarea caracterului melodiei.
- ✓ De ce tempoul *Lento* nu este potrivit pentru acest cântec?

La mulți ani

Moderato

Muzică și versuri: Grigore Vieru

Am ve - nit cu sor - co - va, Am ve - nit cu i - ni - ma,

Să vă se - mă - nă - m, Să vă bu - cu - ră - m, Să vă bu - cu - ră - m!

Vivo Refren:

Să tră - iți, să - n - flo - riți Ca me - rii,

ca pe - rii, La mulți, la mulți ani!

1. Am venit cu sorcova,
Am venit cu inima,
Să vă semănăm,
Să vă bucurăm,
Să vă bucurăm!

2. Cald vă fie soarele,
Veșnice – izvoarele,
Zboară doinele
Ca semințele,
Ca semințele!

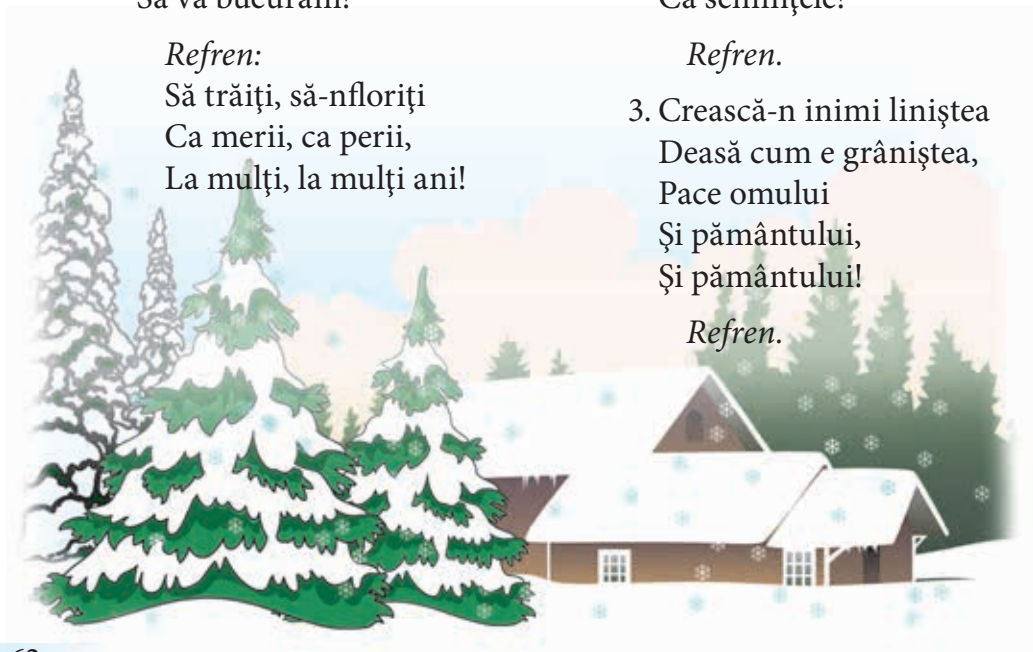
Refren:

Să trăiți, să-nfloriți
Ca merii, ca perii,
La mulți, la mulți ani!

Refren.

3. Crească-n inimi liniștea
Deasă cum e grâniștea,
Pace omului
Și pământului,
Și pământului!

Refren.

Malanca

Un vechi obicei popular de iarnă, consacrat Anului Nou, este **Malanca**. Această datină include muzică, dansuri, hăituri, colinde. Participanții se deghizează în diferite personaje: împărați, voievozi, căpitani, ciobani ș.a.

- ✓ Vizionează pe internet, pe Youtube, spectacolul popular *Malanca*. Care este rolul muzicii în această reprezentație?

Ursul

Când se serbează Anul Nou, este folosit încă un obicei sub formă de dans – **Ursul**. Dansatorii își pun blăni de urs (haine de blană), dansând după o melodie săltărească, executată la fluier, vioară sau la alte instrumente, rostind versuri de tipul:

„Joacă, joacă, Moș Martine,
Că-ți dau pâine cu măsline.
Uite-așa și iar așa,
Martine, nu te lăsa,
Că-i joc din Moldova mea.
Ia mai joacă din picioare,
Hora cea moldovenească –
Pe toți să-i înveselească”.

- ✓ Alcătuieste și execută un acompaniament ritmic ce ar corespunde versurilor de mai sus, improvizând un dans-scenetă.

- ✓ Finalizează, pe caiet, următoarea melodie:

Mar - ti - ne, nu te lă - sa, tro - pa, tro - pa, tro - pa - pa.

- ✓ Interpretează melodia în întregime continuând cu următoarele cuvinte:
Joacă bine călușorul, Și gazdei să-i mulțumim,
Tropa, tropa, tropa-pa. Tropa, tropa, tropa-pa.
Să ne iasă bănișorul, Roade-n toate să-i dorim,
Tropa, tropa, tropa-pa. Tropa, tropa, tropa-pa.

Ia-ți, mireasă, ziua bună

Tempo di hora

1. Ia-ți, mi-rea-să, zi - ua bu - nă De la frați, de
la su - rori, De la ca - sa pă-rin-teas-
că Și prid-vo - rul plin cu flori.

2. De la patul cu mireasma
Florilor de busuioc,
De la perna ta de față,
Care ți-a adus noroc.
3. Ia-ți, mireasă, ziua bună
De la tot ce ți-e mai drag,
De la mamă, de la tată,
Ce-ți zâmbesc, plângând, în prag.

Cântecul miresei zugrăvește momentul despărțirii fetei de casa părintească.

Jocul mare se desfășoară în ritmul unei hore lente, de caracter solemn. Este consacrat nunului mare.

Jocul zestre are un caracter vioi, săltăreț și se dansează când se scoate zestrea miresei.

- ✓ Ce este folclorul muzical ocazional? Dă exemple.
- ✓ Ce caracter are *jocul mare*? Cu ce ocazie se dansează?

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

Alcătuiește o descriere a nunților în localitatea ta. Orientează-te după criteriile: pregătirea și anunțarea nunții; desfășurarea; durata; repertoriul muzical; sfârșitul nunții.

Paparuda este obicei străvechi de invocare a ploii.

Paparuda

Allegretto

mf

Pa - pa - ru - dă, ru - dă,
Sai în sus și u - dă
Să por - neas - că plo - i - le
Ca să creas - că gră - ne - le.

În trecut, vara, când se apropia strânsul snopilor de grâne, se practica un obicei foarte spectaculos – **Drăgaica**. În „Descrierea Moldovei”, Dimitrie Cantemir menționează: „...când încep să se coacă semănăturile, toate fetele țăranilor din satele învecinate se adună și o aleg pe cea mai frumoasă dintre ele, căreia îi dau numele de Drăgaică. O petrec pe ogoare cu mare alai, o gătesc cu o cunună împletită din spice și cu multe basmale colorate...”

Drăgaicele

1. Hai, Dră - gai - că, să să - rim, Să să - rim, să

ră - să - rim, Să să - rim, să ră - să - rim.

2. Ne-au venit drăgaicele
Să reteze spicele,
Să reteze spicele.

3. Hai, Drăgaică, să sărim,
Să sărim, să răsărim,
Să sărim, să răsărim.

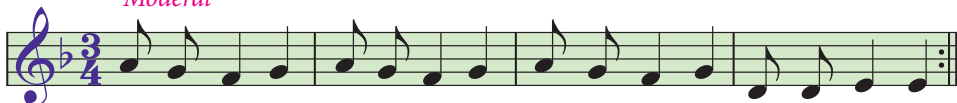
Lăzărelul

Lăzărelul este un obicei de primăvară, legat de procesul vegetației, când încep să înverzească pomii, să înflorească plantele. Se desfășoară în ajunul *Duminicii Floriilor*. Grupuri de fete umblă din casă în casă urând gospodărilor belșug. Fetele dansează un joc pitoresc și plin de gingășie, iar una dintre ele interpretează cântece, numite *Lăzărelul*, *Cine joacă Lăzărelul?* etc.

Cine joacă Lăzărelul?

Moderat

1. – Ci - ne joa - că Lă - ză - re - lul? Ci - ne joa - că Lă - ză - re - lul?

– Joa - că Ja - na cu Sto - ia - na, Joa - că Ja - na cu Sto - ia - na.

2. – Și cu ce-s îmbrăcățele?

Cu mărgеле de surcele,

– Cu rochițe chicățele.

Cu cercei de ghioceiu.

- ✓ Ce caracter are melodia acestui cântec?
- ✓ Determină legătura dintre caracterul melodiei cântecului și faptul că este interpretat de fete.

Călușarii

În trecut, de *Rusalii* – sărbătoare închinată reînvierii naturii – se dansa **Călușarii** de un grup de flăcăi. Aceștia, având la picioare clopoței, prin mișcări iuți imitau săriturile de cal. Dimitrie Cantemir scria în „Descrierea Moldovei” despre caracterul dansului: „...dansatorii aproape că nu ating pământul, părând că zboară prin văzduh”.

- ✓ Vizionează pe internet dansul *Călușarii*. Descrie impresiile produse de el.
- ✓ Numește elementele artistice din care este format dansul *Călușarii*.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

Descrie obiceiurile de primăvară și de vară care se practică în localitatea ta.

Tabel recapitulativ

CREAȚIA MUZICALĂ POPULARĂ

GENURILE NEOCAZIONALE

1. Cântecul popular

istoric, haiducesc, recruțesc, de înstrăinare,
de dor și jale, păstoresc, despre păsări, natură,
satiric, nou

2. Folclorul copiilor

3. Doina

vocală,
instrumentală,
vocal-instrumentală

- { doina păstorească
 (propriu-zisă),
- { doina-joc

4. Balada populară

fantastică, haiducească,
istorică, păstorească, familială

5. Dansul popular

hora-bătuta, hora mare,
sârba

GENURILE OCAZIONALE

1. Repertoriul obiceiurilor de toamnă și de iarnă

colindul

➤ cu măști zoomorfe { Ursul,
Capra
➤ propriu-zis

cântecul de stea,
plugușorul,
Malanca

2. Repertoriul nupțial

cântecul miresei, jocul zestreii, jocul mare, jocul miresei, jocul de trei ori în jurul mesei, jocul druştelor etc.

3. Repertoriul obiceiurilor de primăvară și de vară

Paparuda,
Drăgaica,
Lăzărelul,
Călușarii

AUTOEVALUARE SUMATIVĂ

Desenează și completează pe caiet integrama, ținând cont de punctele de reper de mai jos.

Cine ştie,

de bine să-i fie...

1. Baladă populară.
2. Tip de doină.
3. Durată de notă.
4. Persoană care se ocupă de culegerea și studierea materialului folcloric.
5. Trăsătură specifică folclorului muzical.
6. Gen folcloric vechi.
7. Cea mai numeroasă grupă de instrumente populare.
8. Specie folclorică care are forma muzicală liberă și melodie de largă cantabilitate.
9. Ilustru poet care și-a expus gândurile despre doină.
10. Cel mai răspândit gen folcloric.
11. Interpret al cântecului popular.
12. Dans popular.
13. Celebră interpretă de cântece populare din România.
14. Repertoriu din care face parte *Cântecul miresei*.
15. Cântăreață din Republica Moldova.
16. Dans vechi românesc menționat de Dimitrie Cantemir în lucrarea „Descrierea Moldovei”.

Tema 2

MUZICA PROFESIONISTĂ

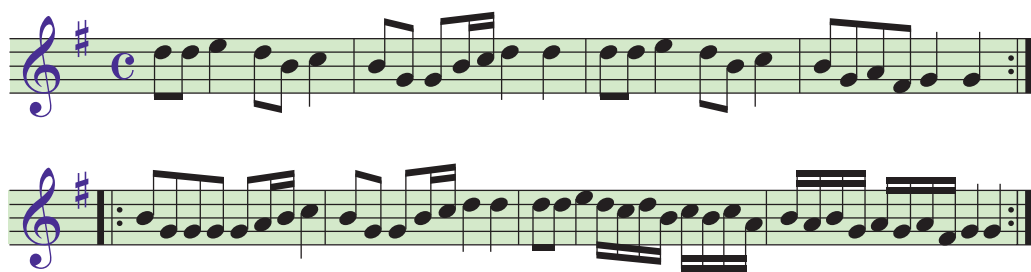

Muzica populară este sursa principală care a stat la baza apariției **muzicii culte** (profesioniste), adică a muzicii scrise de compozitorii profesioniști. O altă sursă a fost **muzica religioasă** (bisericească).

La fel, o contribuție de neprețuit la dezvoltarea muzicii noastre au avut-o lăutarii, considerați în trecut muzicanți profesioniști. Ei cântau la lăută și la alte instrumente populare.

În trecut, pe lângă mănăstiri se deschideau școli de muzică. Drept exemplu servesc Școala de Cântăreți de la mănăstirea Putna și faimoasa Școală de Cântăreți din Suceava.

O lucrare de mare valoare apărută în acele timpuri este *Codicele*¹ Căianu, ce aparține cărturarului Ioan Căianu (Caioni). Ea include diverse piese muzicale, printre care și două melodii folclorice (vezi fragmentele de mai jos).

Dimitrie Cantemir, mare cărturar cu renume european, ne-a lăsat o valoroasă moștenire literară, care cuprinde și lucrarea „Descrierea Moldovei”. Această operă conține informații prețioase despre folclorul nostru muzical.

Dimitrie Cantemir a fost un interpret iscusit la *ney* (nai turcesc) și la *tambûră*. Piesele instrumentale compuse de el s-au bucurat de o circulație largă.

¹Codice – culegere de documente sau de texte cu conținut variat.

Pornind de la folclor, compozitorii noștri înaintași au pus bazele muzicii naționale culte. Ei au găsit în valorile folclorului principala sursă de inspirație.

Mama lui Ștefan cel Mare

Muzică: Alexandru Flechtenmacher

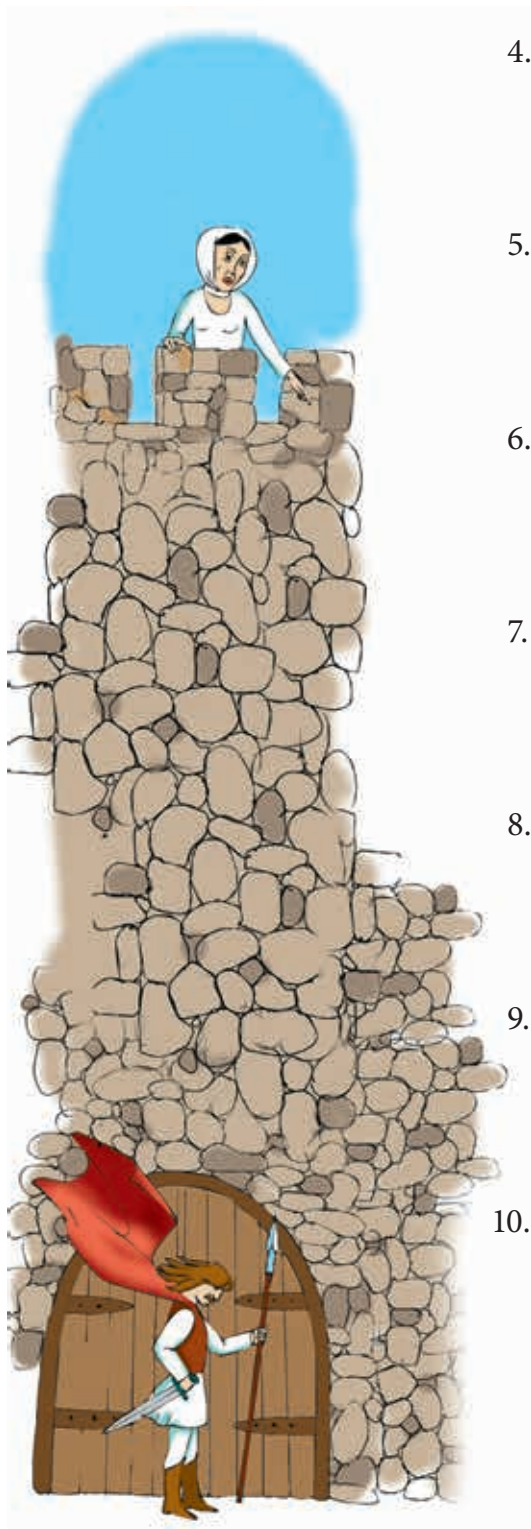
Versuri: Dimitrie Bolintineanu

Moderato

Pe o stân - că nea - gră, în- tr-un vechi cas - tel,
Un - de cur - ge-n va - le un râu mi - ti - tel,
Plân - ge și sus - pi - nă tâ - nă - ra Dom - ni - ță,
Ru - me - nă, su - a - vă ca o ga - ro - fi - ță.

1. Pe o stâncă neagră, într-un vechi castel,
Unde curge-n vale un râu mititel,
Plânge și suspină tânăra Domniță,
Rumenă, suavă ca o garofiță.
2. Căci în bătălie soțul ei dorit
A plecat cu oastea și n-a mai venit.
Ochii săi albaștri ard în lacrimile,
Cum lucesc în rouă două vioarele;
3. Buclele-i de aur cad pe albu-i sân;
Rozele și crinii pe față-i se-ngân;
Însă Doamna soacră lângă ea veghează
Și cu dulci cuvinte o îmbărbătează.

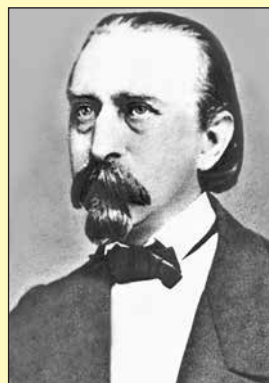

4. Un orologiu sună noaptea jumătate,
La castel în poartă oare cine bate?
„Eu sunt, bună mamă, fiul tău dorit,
Eu și de la oaste mă întorc rănit.
5. Soarta noastră fuse crudă de-astă dată,
Mica mea oștire fuge sfărâmată.
Dar deschideți poarta... Turcii mă-nconjur,
Vântul suflă rece... Rănile mă dor!”
6. Tânăra Domniță la fereastră sare,
„Ce faci tu, copilă?” – zice Doamna mare,
Apoi ea la poartă atunci a ieșit
Și-n tăcerea nopții astfel i-a vorbit:
7. „Ce spui, tu, streine? Ștefan e departe,
Brațul său prin taberi mii de morți împarte,
Eu sunt a sa mamă, el e fiul meu!
De ești tu acela, nu-ți sunt mamă eu!
8. Însă dacă cerul, vrând să-ngreueze
Anii vieții mele și să mă-ntristeze,
Nobilul său suflet astfel l-a schimbat,
Dacă tu ești Ștefan cu adevărat.
9. Apoi tu aice fără biruință
Nu poți ca să întri cu a mea voință.
Du-te la oștire! Pentru țară mori!
Și-ți va fi mormântul încoronat cu flori!”
10. Ștefan se întoarce și din cornu-i sună,
Oastea lui zdrobită de prin văi adună,
Lupta iar începe... Dușmanii zdrobiți,
Cad ca niște spice, de securi loviți.

Alexandru Flechtenmacher

Compozitorul, violonistul și dirijorul Alexandru Flechtenmacher (1823–1898) este unul dintre pionierii creației muzicale naționale. A compus cântece, muzică la comediile lui Vasile Alecsandri: „Coana Chirița”, „Iașii în carnaval”, „Cinel-cinel” etc. Este autorul deosebitului cântec patriotic *Hora unirii* și al uverturii *Moldova*.

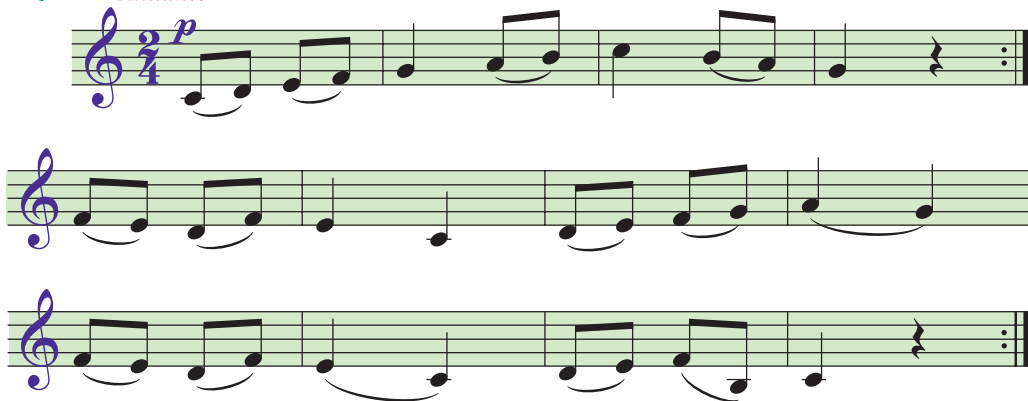

Uvertura „Moldova”

(fragment)

Muzică: Alexandru Flechtenmacher

Andante

ȘTIAI CĂ...?

- *Uvertura* este un gen al muzicii profesionale.
- În limba franceză cuvântul *ouverture* înseamnă „început, deschidere”. Uvertura este o piesă orchestrală, ce se cântă înaintea începerii unei opere, opere, a unui balet, spectacol dramatic sau a unui film. Ea poate fi și lucrare orchestrală, de sine stătătoare.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

Scrie pe caietul de note melodia fragmentului din uvertura *Moldova*. Marchează frazele muzicale.

ȘTIAI CĂ...?

- Uvertura *Moldova* de Al. Flechtenmacher a fost interpretată într-un concert la care a asistat celebrul compozitor și pianist ungar Ferenc Liszt, aflat în turneu la Iași. Fiind impresionat de muzica uverturii, Liszt a interpretat un fragment din această lucrare la unul din concertele sale.

- ✓ Care sunt deosebirile dintre muzica populară și cea profesionistă?
- ✓ Ce conține lucrarea *Codicele Căianu*?

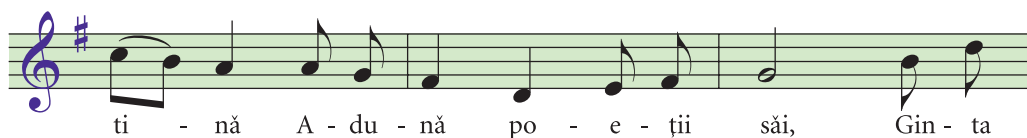
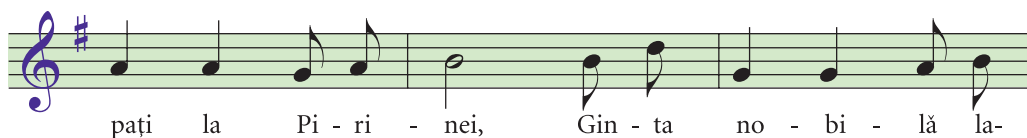
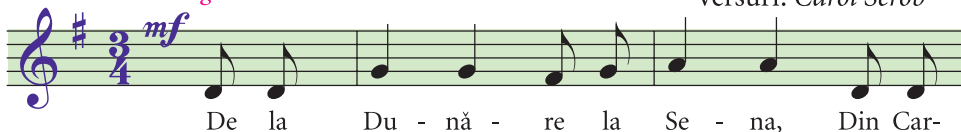

Bardul din Mircești

Muzică: Pietro Mezzetti

Versuri: Carol Scrob

Maestoso energico

1. De la Dunăre la Sena,
Din Carpați la Pirinei,
Ginta nobilă latină } (bis)
Adună poezii săi.	3. Toți iau lira și-o acordă
Și toți cânt-armonios,
Numai unul stă deoparte } (bis)
Și suspină dureros.
2. Și ținând în mână-o cupă,
Blândă mama le șopti:
„Cel ce va cânta mai bine, } (bis)
Altă cupă va primi”.	4. El e fiul cel mai june,
E Vasile Alecsandri,
Ce de grija țării sale, } (bis)
Abia poate-a mai zâmbi.

Cântecul academic

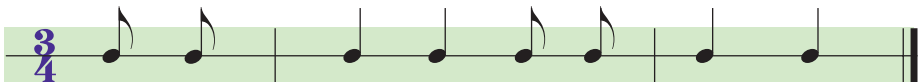
Cântecul academic (de autor), ca și cel popular, exprimă toată gama de sentimente umane, reflectă multitudinea evenimentelor care se desfășoară în societate. În cântecul *Bardul din Mircești*, semnat de compozitorul Pietro Mezzetti, este descris un eveniment de la un concurs al poeziei, la care poetul Vasile Alecsandri a obținut Premiul întâi pentru *Cântecul gînteii latine*.

ȘTIAI CĂ...?

- Cântecul *Bardul din Mircești* începe cu *anacruza*.
 - *Anacruza*, de regulă, constituie o jumătate din măsura melodiei cântecului.
- ✓ Privește desenele de mai jos. Care dintre coșuri se asociază cu *anacruza*?

- ✓ Interpretează gama cântecului *Bardul din Mircești* după formula ritmică propusă mai jos. Determină *anacruza*.

- ✓ Solfegiază fragmentul muzical ce urmează, apoi cântă, folosind silabele indicate.

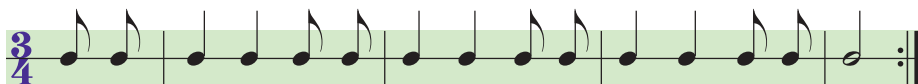
Maestoso energico

Du, do, da, do, du, do, da.
A - du - nă po - e - ții săi.

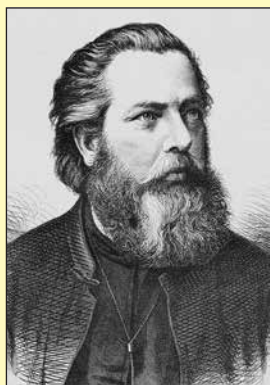
- ✓ Interpretează cântecul *Bardul din Mircești* și realizează analiza lui (conținutul de idei al versurilor, caracterul muzicii, forma muzicală).

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Memorizează cuvintele cântecului *Bardul din Mircești*.
2. Improvizează câte o melodie ce ar avea structura ritmică indicată mai jos. Marchează anacruza.

Pri-mă - va - ră, pri-mă - va - ră, tra-la, la, la, tra-la, la.
 Ai so - sit la noi în ța - ră, tra-la, la, la, tra-la, la.
 Cu mi - ros de vi - o - re - le, tra-la, la, la, tra-la, la.
 Și cân - tări de pă - să - re - le, tra-la, la, la, tra-la, la.

Isidor Vorobchevici

Valorile folclorului nostru au stat la baza creațiilor multor compozitori înaintași. În rândul acestora se află și Isidor Vorobchevici (1836–1903), originar din orașul Cernăuți. Dânsul este autorul multor cântece inspirate din intonațiile și ritmurile muzicii folclorice. Unul dintre acestea este *Doina* – cântec ce exprimă o gamă întreagă de sentimente.

Doina

Muzică: Isidor Vorobchevici
 Versuri populare

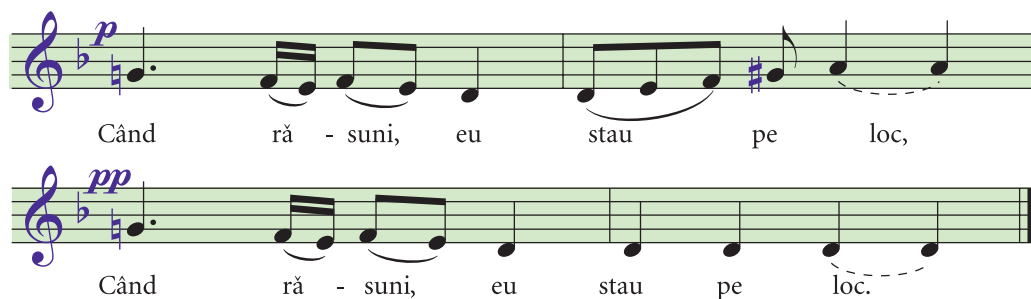
Adagio *mf*

Doi - nă, doi - nă, cân - tec dul - ce!

Când te-a - ud, nu m-aș mai du - ce.

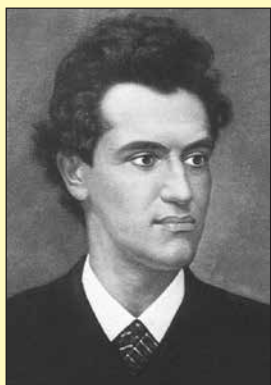
p *sf*

Doi - nă, doi - nă, vers cu foc!

1. Doină, doină, cântec dulce!
Când te-aud, nu m-aș mai duce.
Doină, doină, vers cu foc!
Când răsună, eu stau pe loc.
2. Bate vânt de primăvară,
Eu cânt doina pe afară,
De mă-ngân cu florile
Și privighetorile.
3. Vine iarna viscoloasă,
Eu cânt doina-nchis în casă,
De-mi mai mângâi zilele,
Zilele și nopțile.
4. Frunza-n codru când învie,
Doina cânt de voinicie.
Cade frunza jos în vale,
Eu cânt doina cea de jale.
5. Doină zic, doină suspin,
Tot cu doina mă mai țin,
Doina cânt, doina șoptesc,
Tot cu doina viețuiesc.

Ciprian Porumbescu

„Dacă este vorba de un compozitist pe care l-am studiat și îl studiez și acum, îmi permit a spune că acest compozitist este însuși poporul nostru.”

Ciprian Porumbescu

Muzica profesionistă evoluează odată cu dezvoltarea teatrului. Timp îndelungat, cele mai populare genuri ale muzicii profesionale au fost *vodevilul* și *opereta*, în care s-a afirmat și compozitorul român Ciprian Porumbescu (1853–1883).

Distins violonist, compozitor, dirijor, pasionat folclorist, eminent profesor, poet, patriot înflăcărat, Ciprian Porumbescu a lăsat în istoria culturii naționale creații nemuritoare de diferite genuri: peste 300 de cântece, opereta *Crai nou*, *Balada pentru vioară și pian*, piese pentru cor etc.

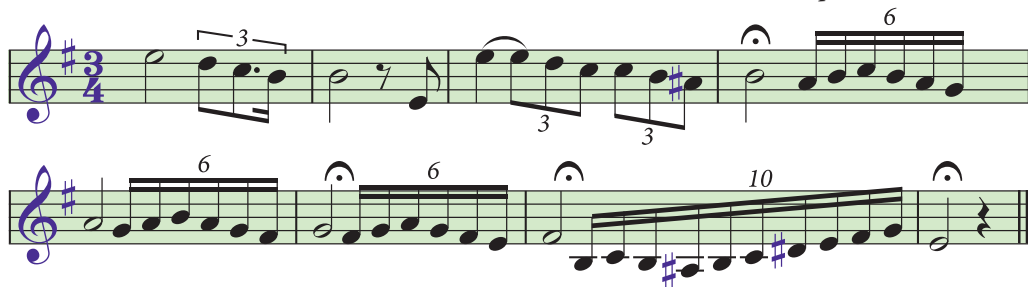

✓ Audiază *Balada pentru vioară și pian* de Ciprian Porumbescu. Determină câteva elemente ale muzicii ei care ar justifica denumirea de baladă.

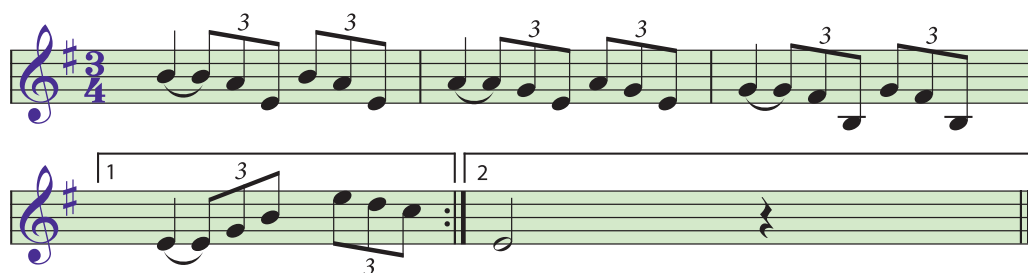
Balada

(fragment)

Muzică: Ciprian Porumbescu

✓ Intonează cu denumirea notelor următorul fragment din *Balada* lui Ciprian Porumbescu, încercând să-l memorizezi.

ȘTIAI CĂ...?

• Ciprian Porumbescu a fost înmormântat la Stupca (România), satul său de baștină. Pe crucea de pe mormânt pot fi distinse cuvintele sale:

„Iar când, fraților, m-oi duce
De la voi și-o fi să mor,
Pe mormânt atunci să-mi puneți
Mândrul nostru tricolor”.

Corul Crai nou

(din opereta Crai nou de Ciprian Porumbescu)

Inspirată de piesa cu același nume de Vasile Alecsandri, opereta *Crai nou* este prima lucrare de acest gen în muzica națională.

Crai nou înseamnă „lună nouă”. Subiectul operetei este următorul: când se arată pe cer *Crai nou*, fetele și flăcăii ies în câmp să-i adreseze rugăminți. Dochița dorește să se întâlnească cu iubitul ei, Bujor, pentru a se căsători. Aceleași gânduri îi frământă pe Leonaș și Anica, alte personaje din operetă.

Crai nou

(fragment)

Muzică: Ciprian Porumbescu

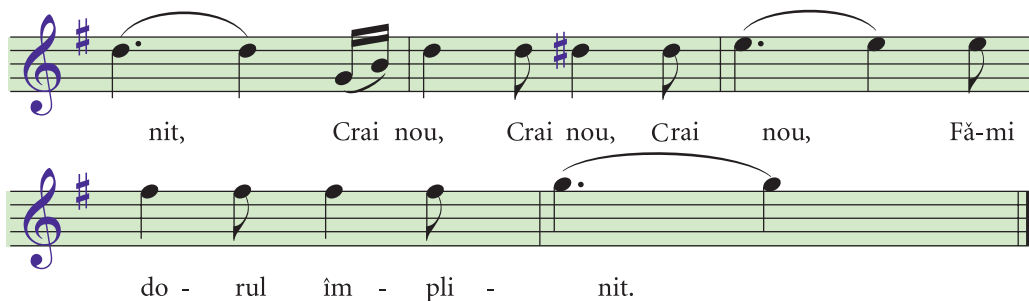
Allegretto

Crai nou, Crai nou, Crai nou, La

noi, la noi bi-ne-ai ve-nit. Crai nou, Crai nou, Crai

nou, Fă-mi do-rul îm-pli-nit. Crai

nou, Crai nou, Crai nou, La noi, la noi bi-ne-ai ve-

Opereta este o lucrare teatrală, cu acompaniament de orchestră, în care părțile cântate alternează cu cele vorbite, cu dansuri.

Trei culori

Maestoso

Muzică și versuri: Ciprian Porumbescu

2. Roșu-i focul ce-mi străbate
Inima-mi plină de dor
Pentru sfânta libertate
Și al patriei amor.
3. Auriu ca mândrul soare
Fi-v-al nostru viitor
Pururea-n eternă floare
Și cu luci netrecător.

4. Iar albastru e credința
Pentru țară ce-o nutrim
Credincioși fără schimbare
Pân' la moarte o să fim.
(*Versurile continuă*)

- ✓ De ce Ciprian Porumbescu a denumit lucrarea pentru vioară „baladă”?
- ✓ Numește compozitorii înaintași cunoscuți și genurile muzicii profesionale în care s-au afirmat.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Memorizează cântecul *Trei culori*.
2. Studiază textul din manual despre Ciprian Porumbescu. Selectează și alte informații despre compozitor. Povestește-le colegilor și celor apropiați.

Cântăreața Maria Cebotari

La începutul lui februarie 1910, în casa familiei Cebotari din Chișinău s-a născut o fetiță, căreia, datorită vocii sale de o rară frumusețe, i-a mers vestea în toată lumea. Vocea Mariei Cebotari a atras atenția maestrului Mihail Berezovschi, care o angajează în corul său. Avea pe atunci 12 ani.

Tânăra cântăreață studiază la Conservatorul „Unirea” din Chișinău, unde își perfecționează măiestria vocală, avându-l ca pedagog pe renumitul artist Gavriil Afanasiu. Concertând cu mare succes în diferite centre de cultură din Europa, ea devine primadonă¹ teatrelor de operă din Dresda, Berlin și Viena.

Din cauza muncii istovitoare, și-a pierdut sănătatea prematur. În anul 1949, Maria Cebotari se stinge din viață la vârsta de numai 39 de ani.

La renumitul Teatru „La Scala” din Milano (Italia), numele Mariei Cebotari este gravat cu litere de aur, stând alături de cele ale marilor celebrități.

¹Primadonă – prima solistă a unui teatru de operă sau de operetă.

Opera *Petru Rareș* de Eduard Caudella

Creația de vârf a compozitorului ieșean Eduard Caudella (1841–1924), *Petru Rareș*, este prima operă națională. Pătrunsă de o atmosferă patriotică deosebită, ea relevă evenimente din istoria mult pătimितului nostru popor, din timpul când Țara Moldovei era cârmuită de domnitorul Petru Rareș, fiul lui Ștefan cel Mare.

Opera este alcătuită din trei acte. Punctul culminant îl constituie sfârșitul actului întâi, ce răsună ca un jurământ măreț depus marelui domnitor.

ȘTIAI CĂ...?

• Opera reprezintă un gen de artă sincretică, în care muzica vocală, instrumentală, orchestrală, dansul, gestul, mimica și alte elemente specifice unui spectacol scenic se îmbină într-un tot întreg. Ca orice spectacol scenic, opera are la bază un *libret*, care este inspirat de o piesă de teatru, de un roman sau de o altă lucrare literară. În operă textul literar se cântă în întregime.

Înainte de a merge la teatrul de operă, spectatorul ia cunoștință de **libretul** operei. Aceasta îl ajută să înțeleagă despre ce cântă artiștii. În teatrul de operă sau în sala de concert există reguli, ce trebuie respectate: când se audiază o lucrare muzicală de proporții, nu se aplaudă după fiecare parte, ci la sfârșitul ei. La operă se admit aplauze între anumite scene, numere interpretate cu multă măiestrie. Comportă-te corect la operă. Nu încurca celor din jur, nu vorbi cu vecinii. Ascultă opera până la sfârșit, nu te grăbi spre ieșire. Fii respectuos.

Do-re-I:

– Principalul în operă este textul literar, adică libretul. Citindu-l, îți poți crea o imagine clară despre ideea operei, personajele ei, evenimentele ce se petrec.

Do-re-la:

– Eu cred că în operă locul central îl ocupă totuși muzica. Din dragoste pentru ea noi mergem la teatrul de operă.

Care sunt opiniile tale?

- ✓ Prin ce se deosebește opereta de operă? Dar prin ce se aseamănă?
- ✓ Numește soliști-vocaliști (femei și bărbați) de muzică de operă cunoscuți la noi în țară și peste hotarele ei.

Uvertură, vodevil, operetă, operă, libret, cor, dinamică.

Cântăreața Maria Bieșu

Maria Bieșu (1935–2012) a fost un simbol al talentului poporului nostru, fiind cea mai cunoscută cântăreață de operă din Republica Moldova. A concertat pe cele mai prestigioase scene ale lumii. Griгоре Vieru scria despre renumita cântăreață:

„Maria –
Trandafir de aur
În palmele Patriei!”

Termeni care indică dinamica muzicii

pp – *pianissimo* (foarte încet)
p – *piano* (încet)
mp – *mezzo-piano* (potrivit de încet)

mf – *mezzo-forte* (potrivit de tare)
f – *forte* (tare, puternic)
ff – *fortissimo* (foarte tare)

crescendo

(din ce în ce mai tare)

decrescendo

(din ce în ce mai încet)

- ✓ Intonează gama *Do-major* cu diferite nuanțe dinamice.
- ✓ Imaginează-ți că te afli în pădure și te joci de-a ecoul. În cântecul ce urmează pune nuanțele dinamice astfel, încât să ai senzația că auzi ecoul din pădure.

Ecoul

(melodie populară)

Moderato

 Ieri am fost într - o pă - du - re Și-am cân - tat vo -
 ios, me - reu, Și-am cân - tat vo - ios, me - reu; Dar un glas din
 de - păr - ta - re Mi-a răs - puns la cân - tul meu, Mi-a răs - puns la
 cân - tul meu. La, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la, la,
 la. La, la, la, la, la, la. La, la, la,
 la, la, la, la, la, la, la, la, la. La, la, la, la, la, la.

- ✓ Interpretează cântecele *Doina* și *Trei culori*, respectând nuanțele dinamice.
- ✓ Povestește despre rolul nuanțelor dinamice în muzică.

Gavriil Musicescu

„Muzica e un mijloc de educație națională!”

Gavriil Musicescu

Compozitorul român Gavriil Musicescu (1847–1903) a mai fost dirijor de cor și pedagog. S-a născut în orașul Ismail. În copilărie îi plăcea să asculte cântece moldovenești, interpretate cu pasiune de către tatăl său. Studiază muzica la Conservatorul din Iași și la Conservatorul din Sankt-Petersburg.

Gavriil Musicescu a creat un repertoriu bogat pentru coruri școlare, publicând 25 de cânturi pentru una, două, trei, patru și mai multe voci, destinate școlilor. Printre acestea este și cântecul *Ca o zi de primăvară*.

Ca o zi de primăvară

Moderato

Muzică: Gavriil Musicescu

Ca o zi de primăvară, Când e
câmpul înflorit, Așa-i viața-n a mea
țară, Dulce, dulce de trăit. Așa-i
viața-n a mea țară, Dulce, dulce de trăit.

1. Ca o zi de primăvară,
Când e câmpul înflorit,
Așa-i viața-n a mea țară,
Dulce, dulce de trăit. } (bis)

2. Aici vine ca să scoată
Rândunica puișori,

Aici cântă vara toată
Ciocârlia printre flori. } (bis)

3. Iar când frunza-ngălbenește
Și când suflă-al toamnei vânt,
Rândunica se pornește
De la cuibu-i suspinând. } (bis)

Gavriil Musicescu este primul nostru compozitor care a prelucrat pentru cor melodii folclorice, printre ele fiind și *Măi stejar*; *Dor, dorule*; *Răsai, lună*; *Doina*. La o expoziție din Paris, melodiile lui au fost apreciate cu medalia de aur.

În anul 1898, G. Musicescu a vizitat Chișinăul, susținând aici două concerte. El a contribuit la formarea vestiților oameni de creație muzicală ca Timotei Popovici, Dumitru Kiriac, Gheorghe Dima, Iacob Mureșianu.

Dor, dorule

(cântec popular)

1. Când eram la maica fată,
Dor, dorule,
Știam floarea cum se poartă,
Dor, dorule.

2. Da de când m-am măritat,
Dor, dorule,
Multă grijă am aflat,
Dor, dorule.
(Versurile continuă)

Revedere

Muzică: Dumitru Kiriac
Versuri: Mihai Eminescu

Allegretto

Co - dru - le, co - dru - ți - le, Ce mai faci, dră-
gu - ți - le, Că de când nu ne-am vă - zut,
Mul - tă vre - me a tre - cut Și de când m-am
de - păr - tat, Mul - tă vre - me am îm - blat.

– Codrule, codrușule,
Ce mai faci, drăgușule,
Că de când nu ne-am văzut,
Multă vreme a trecut
Și de când m-am depărtat,
Multă vreme am îmblat.

– Ia, eu fac ce fac demult,
Iarna viscolu-l ascult,
Crengile-mi rupându-le,
Apele-astupându-le,
Troienind cărările
Și gonind cântările;
Și mai fac ce fac demult,
Vara doina mi-o ascult
Pe cărarea spre izvor
Ce le-am dat-o tuturor,
Împlându-și cofeile,
Mi-o cântă femeile.

– Codrule cu râuri line,
Vreme trece, vreme vine,
Tu din tânăr precum ești
Tot mereu întinerești.

– Ce mi-i vremea, când de veacuri
Stele-mi scânteie pe lacuri,
Că de-i vremea rea sau bună,
Vântu-mi bate, frunza-mi sună;
Și de-i vremea bună, rea,
Mie-mi curge Dunărea.
Numai omu-i schimbător,
Pe pământ rătăcitor,
Iar noi locului ne ținem,
Cum am fost așa rămânem:
Marea și cu râurile,
Lumea cu pustiurile,
Luna și cu soarele,
Codrul cu izvoarele.

✓ Interpretați cântecul *Revedere* în formă de dialog:

- cuvintele autorului – un elev;
- cuvintele codrului – toți elevii.

✓ Comentează următoarele cuvinte din cântec:

„Numai omu-i schimbător,
Pe pământ rătăcitor”.

AUTOEVALUARE

1. Ce compozitori înaintași cunoști?
2. Numește genurile de muzică cunoscute.
3. Care sunt deosebirile dintre muzica populară și cea profesionistă?
4. În ce lucrare Dimitrie Cantemir scrie despre obiceiurile noastre populare?
5. Care este cea mai cunoscută lucrare a lui Ciprian Porumbescu?
6. Care este legătura dintre numele Mariei Cebotari și Teatrul „La Scala” din Milano?

3

CREATORI DE NOI VALORI MUZICALE

George Enescu

„Mi-am slujit țara cu armele mele:
pana, vioara și bagheta.”

George Enescu

Dirijorul, violonistul și unul dintre cei mai mari compozitori români George Enescu (1881–1955) s-a născut în Liveni, județul Botoșani (România). Astăzi comuna îi poartă numele.

Prima sa lucrare simfonică, scrisă în anii tinereții, se numește *Poema română*. În legătură cu apariția ei, compozitorul își amintește: „Aveam 15 ani și jumătate când am compus-o. Încercam să pun în această mică suită simfonică câteva impresii și amintiri din copilărie...”

Punctul culminant al creației enesciene îl reprezintă opera *Oedip*. „Am pus în această operă toată substanța ființei mele, tot sufletul meu”, menționa George Enescu.

În cele două *Rapsodii române*, G. Enescu a folosit motive populare, auzite de la lăutari. Rapsodiile lui reprezintă niște creații muzicale despre frumusețile Patriei, peisajul ei încântător, despre virtuțile poporului și istoria lui seculară.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Ordonând fragmentele muzicale, vei stabili melodia unui cântec cunoscut, pe care G. Enescu l-a inclus în una din creațiile sale simfonice.

2. Cum se numește această creație?

Do-re-l:

– *Rapsodia română nr. 1* de George Enescu este o lucrare de muzică populară, și nu una de muzică profesionistă.

Do-re-la:

– În ea răsună melodii ale cântecelor și jocurilor populare.

Tu ce părere ai?

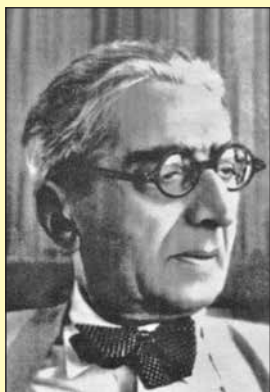
ȘTIAI CĂ...?

- În copilărie George Enescu, ca toți copiii nedeprinși cu scrisul, făcea pete de cerneală pe caiete, pe care le transforma în diferite animale și floricele.
- George Enescu a lucrat la opera *Oedip* zece ani. Manuscrisul ei are 560 de pagini! Opera *Oedip* presupune un cor de peste 300 de persoane și o orchestră mărită. Montarea operei în scenă necesita o muncă uriașă. La Paris aceasta a durat doi ani!
- George Enescu este înmormântat la cimitirul Pière Lachaise din Paris, alături de compozitorul Georges Bizet.

Reflecții despre artă

„Ceea ce e important în artă e să vibrezi tu însuși și să-i faci și pe alții să vibreze.”

George Enescu

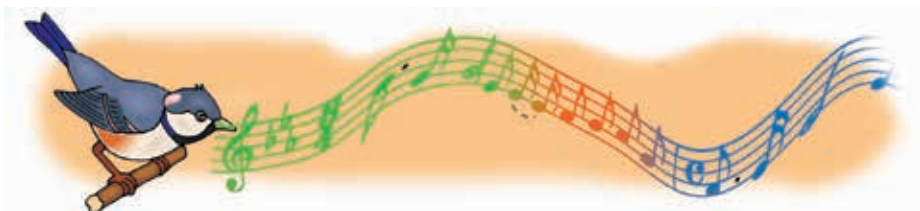

Suita *Privești moldovenești* de Mihail Jora

Printre cele mai izbutite creații muzicale ale compozitorului român Mihail Jora (1891–1971) se înscrie lucrarea simfonică *Privești moldovenești*. Această suită are la bază un motiv melodic din folclor. Cele patru părți ale ei: „Pe malul Tazlăului”, „La joc”, „Grâu sub soare”, „Alai țigănesc”, concepute în stil popular, ne sugerează frumusețile peisajului plaiului natal.

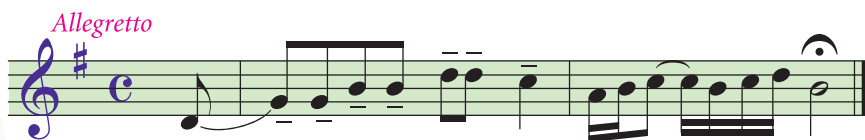
ȘTIAI CĂ...?

- Cuvântul francez *suite* înseamnă „succesiune”, „urmare”. Ca gen muzical, *suita* reprezintă creația alcătuită din mai multe părți contrastante ca expresie.

AUTOEVALUARE

1. Ce creație muzicală îți sugerează melodia propusă mai jos?

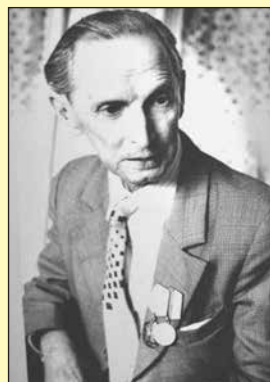
2. Trece pe caiet integrama. Completând pătrățelele goale, vei afla numele de familie a trei compozitori, care și-au adus contribuția la prosperarea muzicii academice naționale.

										C	U
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---

										C	U
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---

										C	U
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	---

Dumitru Gheorghiță. *Joc de sărbătoare*

Printre amatorii de muzică, de mare popularitate se bucură cântecele compozitorului Dumitru Gheorghiță (1917–1987). Inspirare din cele mai frumoase poezii românești, ele se evidențiază prin varietatea tematică și bogăția de imagini.

Cântecul *Joc de sărbătoare*, prin caracterul său, se potrivește titlului pe care-l poartă. Muzica și versurile ne insuflă o dispoziție înălțătoare, de voie bună, de bucurie. Acest lucru compozitorul l-a obținut prin mijloacele artistice aplicate: caracterul de horă-bătuta, care se interpretează într-un tempou vertiginos; ritmul specific; linia melodică în plin avânt, care dorește parcă să-și ia zborul spre înaltul cerului; mișcare cadențată etc.

Joc de sărbătoare

Muzică: Dumitru Gheorghiță
Versuri: Vitalie Rusu

Vivo *mf*

1. A-n - ver - zit din nou o - go - rul, Lun - ca

par-c-a-n - ti - ne - rit, Cât de mân - dră

sal - tă ho - ra

Sub ci - re - șul în - flo - rit. Hai - deți,

frați, Ce-a - ștep - tați! Ho - ra sprin- ten,

Ho - ra sprin-ten, Hai, săl - tați! Hai - deți, frați,

Ce-a - ștep - tați! Ho - ra sprin-ten, Ho - ra sprin-ten, Hai, săl-

tați! 2. Pes - te tot e pri - mă - va - ră, Cân - tec,

zâm - bet și a - lai, Azi e zi de

săr - bă - toa - re

Pe slă - vi - tul nos - tru plai. Ia - c-a -

șa, Ui - te-a - șa! Și la stân- ga, Și la dreap- ta,

Tot a - șa! Ia - c-a - șa, Ui - te-a -

șa! Și la stân- ga, Și la dreap- ta, Tot a - șa!

2. Peste tot e primăvară,
Cântec, zâmbet și alai,
Azi e zi de sărbătoare
Pe slăvitul nostru plai.

Iac-așa,
Uite-așa!
Și la stânga,
Și la dreapta,
Tot așa!

(bis)

3. Obrăjori-s ca bujorii,
Flutură cosițele.
Hai, flăcăi, veniți la horă,
Să-nvârtim fetele.

Tot pe loc,
Mai cu foc!
Să răsară,
Să răsară
Busuioc!

(bis)

4. Lăutare, zii mai tare
La vioară și la nai,
Azi e zi de sărbătoare
Pe străbunul nostru plai.

Zii, cimpoi,
Mai vioi,
C-așa-i jocul,
C-așa-i jocul
Pe la noi!

(bis)

Cântăreața Tamara Ciobanu

„Să cânti pentru oameni este o mare fericire...”

Tamara Ciobanu

„Privighetoarea Moldovei” – așa era numită Tamara Ciobanu (1914–1990) în Moldova și dincolo de hotarele ei. De baștină din satul Berezlogi, din părțile Orheiului, s-a afirmat, în special, ca interpretă de cântece populare moldovenești.

A absolvit Conservatorul de Stat din Chișinău în anul 1946, studiind canto cu vestiții cântăreți Gavriil Afanasiu și Lidia Lipkovskaia.

În calitate de solistă a Orchestrei „Fluieraș”, a participat la numeroase turnee prin țară și în străinătate, popularizând fermecătoarele cântece ale poporului nostru.

Paul Constantinescu

Compozitorul, violonistul și dirijorul român Paul Constantinescu (1909–1963) ne-a lăsat o vastă moștenire, afirmându-se aproape în toate genurile artei muzicale profesioniste: operă, oratoriu, balet, simfonie, concert etc.

Creația sa se sprijină pe folclorul românesc.

Baletul Nunta în Carpați

Printre lucrările compozitorului un loc de excepție îi revine baletului *Nunta în Carpați*.

Imaginează-ți că te afli la Teatrul de Operă și Balet. Scena reprezintă curtea unei frumoase case țărănești dintr-un sat de la poalele munților. Tinerii descarcă și „joacă zestrea”.

Sosește alaiul de nuntă cu mireasa, socrii, nuntașii. Se execută mai multe dansuri ocazionale: *Ocolirea mesei de trei ori*, *Hora miresei*, *Hora mare*, *Joc de doi*, *Ca la Breaza* etc.

Nunta se încheie cu un dans general, numit *Ursăreasca*. Apar zorile și nuntașii pleacă pe la casele lor. Toți le doresc tinerilor viață lungă și prosperă.

Originalitatea muzicii, strălucirea, frumusețea costumelor și bogăția obiceiurilor impresionează mult. În fața ta se produce un miracol: parcă aieveau participi la o adevărată nuntă cu lăutari. Iată ce minuni poate face muzica!

ȘTIAI CĂ...?

• Cuvântul italian *balletto* înseamnă „dans”. Ca în orice spectacol, și în balet există personaje. Numai că faptele și sentimentele lor sunt redată nu prin cuvinte cântate, ca în operă, ci prin intermediul mișcărilor de dans, însoțite de muzică. De mare importanță în balet este pantomima. Prin gesturi, artiștii-interpreți redau sensul evenimentelor ce se desfășoară pe scenă.

- ✓ Analizează trei genuri ale muzicii academice: *opereta*, *opera* și *baletul*.
- ✓ Indică ce este comun pentru ele și prin ce se deosebesc.

Eugen Coca. ***Cvartetul de coarde nr. 2***

Eugen Coca (1893–1954) a scris lucrări muzicale de cele mai diferite genuri, inspirate din folclorul muzical național. Un exemplu convingător îl constituie *Cvartetul de coarde nr. 2*, alcătuit din patru părți. Finalul (partea a patra) redă un tablou din viața satului. Aici compozitorul, într-un mod măiestrit, folosește intonațiile melodiilor populare.

ȘTIAI CĂ...?

• *Cvartetul* reprezintă o formație alcătuită din patru interpreți. Cel mai răspândit este cvartetul de coarde, care include *două viori*, o violă și un violoncel.

• *Cvartet* se numește și lucrarea muzicală compusă din mai multe părți, indicată pentru interpreți.

Pitpalacul

Muzică: Nicolae Oancea
Versuri: M. Butu

Vioi

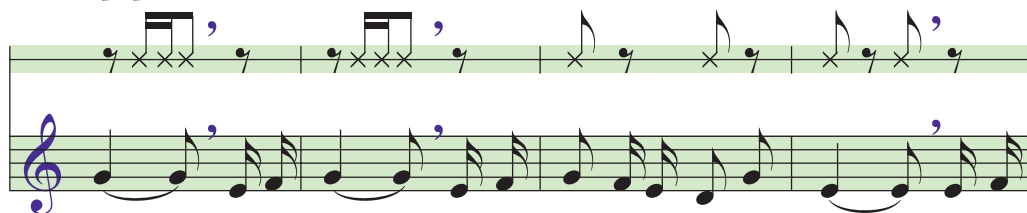

1. Că - nă - tă pit - pa - la - cul, că - nă - tă di - mi - nea - ța - n zori,

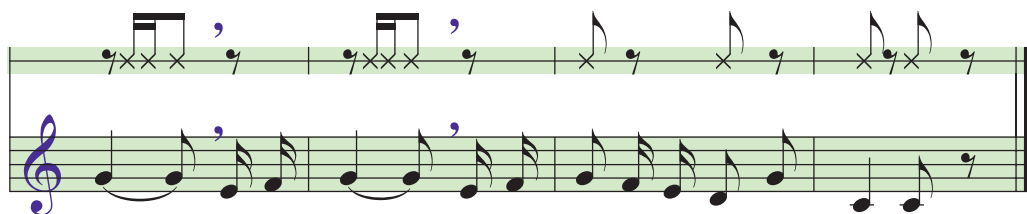

Deș - tep - tând la luc - ru, ta - tă și fe - ciori. Pit - pa -

Imitând pitpalacul

lac, pit - pa - lac, pit - pa - lac, pit - pa - lac, pic, pic, Pit - pa -

lac, pit - pa - lac, pit - pa - lac, pit - pa - lac, pic, pic.

2. Cântă pitpalacul, cântă ziua la nămiaz,
Veselind coșaii ce fac mare haz.

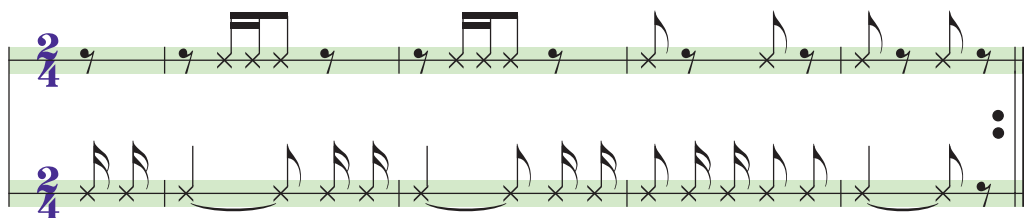
Refren.

3. Cântă iarăși seara, cântă amintind de zor:
Noaptea-i bună de odihnă, dragi feciori.

Refren.

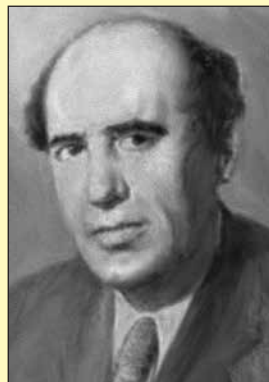

✓ Execută următorul exercițiu ritmic.

Ștefan Neaga

Prin activitatea sa de compozitor, pianist, dirijor și pedagog, Ștefan Neaga (1900–1951) a contribuit la dezvoltarea culturii muzicale naționale. Creațiile lui muzicale, inspirate din cultura folclorică a poporului, au intrat în tezaurul muzical național: două simfonii, *Poemul Nistrului*, *Concertul pentru vioară și orchestră*, cantata *Ștefan cel Mare* etc.

Concertul pentru vioară și orchestră

(Partea a III-a)

Această creație muzicală, compusă din trei părți, este una dintre cele mai importante lucrări ale lui Ștefan Neaga.

În partea a treia a concertului răsună două teme muzicale contrastante: prima amintește de dansul popular *Sâsâiacul*, iar a doua are un caracter liric, visător.

ȘTIAI CĂ...?

- *Concertul* este o compoziție muzicală pentru unul sau mai mulți soliști instrumentiști, acompaniați de orchestră. Există, de asemenea, concerte pentru orchestră și cor, pentru voce și orchestră.
- În limba italiană *concerto* înseamnă „întrecere”. Concertul se bazează pe principiul întrecerii solistului cu orchestra.

- ✓ Audiază fragmente din *Poemul Nistrului* (lucrare simfonică) de Ștefan Neaga. Fredonează-le.
- ✓ Determină genurile de muzică populară de la care s-a inspirat compozitorul.

Imaginează-ți că audiezi la radio un concert de muzică simfonică. În timpul acesta, prietenul cel mai apropiat te invită insistent la joacă. Cum vei proceda?

AUTOEVALUARE

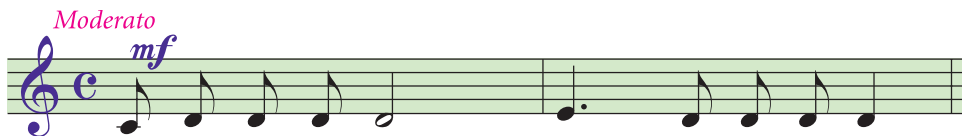
Numește genul și autorii lucrărilor muzicale: *Mama lui Ștefan cel Mare*, *Bardul din Mircești*, *Doina*, *Balada*, *Joc de sărbătoare*, *Petru Rareș*, *Crai nou*, uvertura *Moldova*, *Oedip*, *Priveliști moldovenești* și *Nunta în Carpați*.

Oratoriul „Miorița” de Ion Macovei

Oratoriul are la bază subiectul celebrei balade populare *Miorița*. Lucrarea este creația cea mai însemnată a compozitorului Ion Macovei. Totodată, această creație este un fenomen deosebit al culturii noastre muzicale. Muzica oratoriului, caracterizată printr-un lirism profund, redă frumusețea sufletească a neamului nostru.

- ✓ Intonează cu denumirea notelor următorul fragment din Oratoriul „Miorița” de Ion Macovei.

ȘTIAI CĂ...?

- *Oratoriul* este gen vocal-simfonic de amplă dimensiune, ce are la bază un libret cu o desfășurare dramatică. De obicei, oratoriul este alcătuit din mai multe numere muzicale de sine stătătoare. Spre deosebire de operă, oratoriul nu are decoruri, costume și joc de scenă.

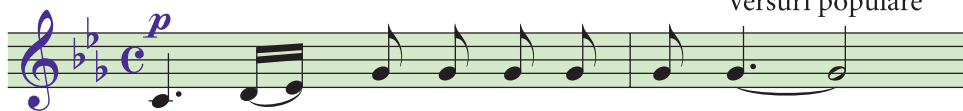
Rapsodie, suită, balet, cvartet de coarde, concert, oratoriu.

Doinița

Muzică: Ion Macovei

Versuri populare

Doi - nă, doi - nă, O, doi - ni - ță!

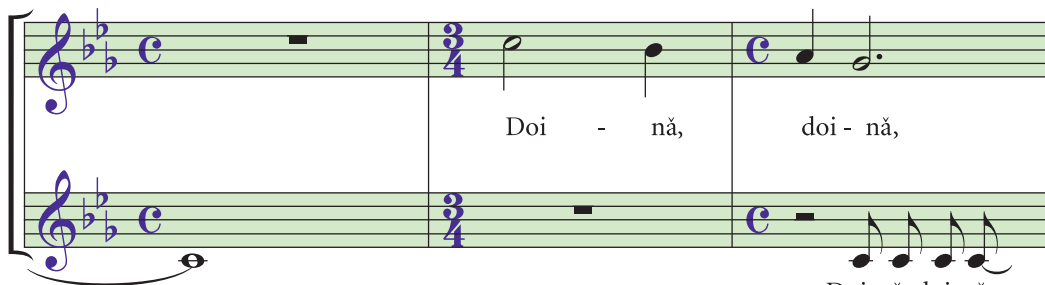
Mân - dra co - dru - lui fe - ti - ță;

Cân - tă, cân - tă din gu - ri - ță:

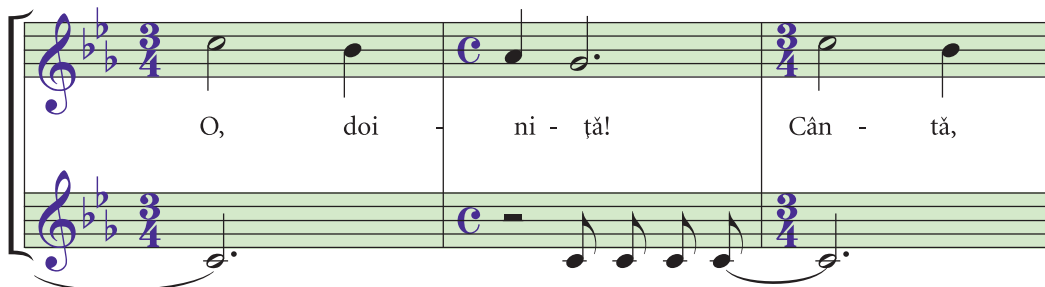
O, I, Ă, I, O, I, Ă, I, O, I, Ă, I, O, I, Ă, I.

Doi - nă,

doi - nă,

Doi-nă, doi-nă,

O, doi - ni - ță!

Cân - tă,

O, doi- ni - ță!

cân - tă din gu - ri - ță: din gu - ri - ță:

Cân-tă, cân -tă din gu - ri - ță:

O, I, Ă, I, O, O, I, Ă, I,

O, I, Ă, I, O, O, I, Ă, I,

O, O, I, Ă, I, O, I,

O, O, I, Ă, I, O, I,

O, I, Ă, I, O! I!

O, I, Ă, I, O! I!

Doină, doină,
O, doiniță!
Mândra codrului fetiță;
Cântă, cântă din guriță:
O, I, Ă, I, O, I, Ă, I,
O, I, Ă, I, O, I, Ă, I.

Doină, doină,
O, doiniță!
Cântă, cântă din guriță:
O, I, Ă, I, O, I, Ă, I,
O, I, Ă, I, O, I, Ă, I!

Gheorghe Neaga. Corul *Zorile*

Arta componistică a compozitorului și violonistului Gheorghe Neaga (1922–2003) are un limbaj modern, dar este strâns legată de ritmurile muzicii populare.

Unele lucrări muzicale pentru cor sunt inspirate de creațiile poeților moldoveni. Printre ele se remarcă poezia *Zorile*, scrisă pentru cor *a capella*.

Zorile

Muzică: *Gheorghe Neaga*

Versuri: *Gheorghe Dimitriu*

Zorile, zorile, zorile,
Fragede ca florile,
Fragede ca florile!
Rumene ca pâinile!
Zorile, zorile, zorile,
Albe ca ninsorile,
Albe ca ninsorile!
Cântă ca viorile!
Și botează-n rouă început
De viață nouă!
Zorile, zorile, zorile,
Fragede ca florile,
Albe ca ninsorile!

✓ Ce mijloace de expresivitate artistică utilizează compozitorul în redarea conținutului ei?

AUTOEVALUARE

1. Selectează din lista de mai jos genurile muzicii profesionale care se scriu în baza unui libret.
Cântecul, uvertura, balada, opereta, suita, rapsodia, opera, baletul, cvartetul de coarde, concertul, oratoriul.
2. Numește câteva creații de muzică profesionistă și autorii lor.

MUZICA PENTRU COPII

Muzica pentru copii constituie o parte considerabilă a muzicii profesioniste. Ea include lucrări *vocale, instrumentale, orchestrale; opere, balet* etc.

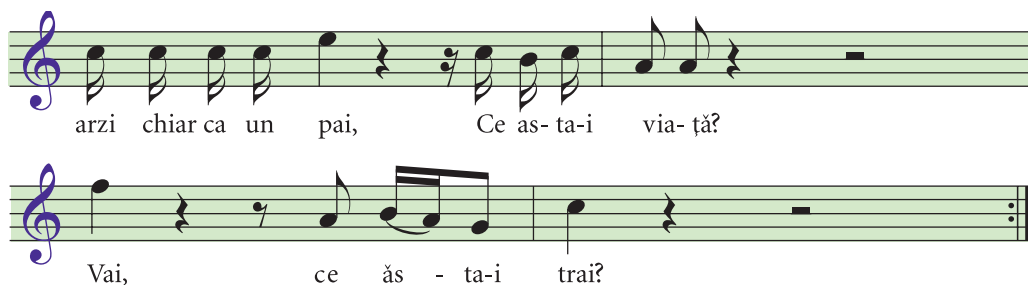
Scăpărici

(cântec din filmul „Maria, Mirabela”)

Muzică: Eugen Doga
Versuri: Grigore Vieru

Moderato

Sus ste - le mari, Jos ste-le mici, Noi sun-tem li-cu-
rici. Sunt bu - cu - roși, Melci
și a - rici, Și gre - ieri, și fur - nici.
Sunt bu - cu - roși Că prin po- teci Ard mii de ste- le
mici, Ard ste - le mari, Ard
Refren:
ste- le mici, Noi sun-tem li-cu - rici. Când toți scl- i-pesc, Eu mă pră-
jesc, Iau foc pe loc, Pe loc! Și

1. Sus stele mari,
Jos stele mici,
Noi suntem licurici.

Sunt bucuroși,
Melci și arici,
Și greieri, și furnici.
Sunt bucuroși
Că prin poteci
Ard mii de stele mici,
Ard stele mari,
Ard stele mici,
Noi suntem licurici.

Refren:

Când toți sclipesc,
Eu mă prăjesc,
Iau foc pe loc,

Pe loc!
Și arzi chiar ca un pai,
Ce asta-i viață?
Vai, ce ăsta-i trai?

2. Sunt licurici
Și fără sclipici,
Mă cheamă Scăpărici,
Dar n-am sclipici!
Dar n-am niciun sclipici.
Plici¹ colo, ici,
Prin apă plici,
Mai bine-aș fi arici.

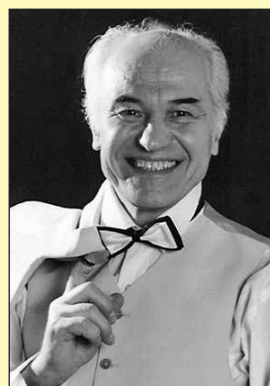
Ce licurici fără sclipici?
Ce fel de licurici? } (bis)

Refren.

Eugen Doga

Muzica compozitorului Eugen Doga (n. 1937) este cunoscută și admirată atât în Republica Moldova, cât și departe de hotarele ei. Piese scrise pentru filmele „Lăutarii”, „Maria, Mirabela”, „O șatră urcă spre cer” au fost premiate la concursuri internaționale.

O capodoperă a compozitorului Eugen Doga este baletul *Luceafărul*, inspirat de poemul cu același nume al marelui Eminescu.

¹Plici – cuvânt care imită sunetul produs când se lovește apa de un obiect tare, sau când se aplică o lovitură pe piele.

Codrii mei frumoși

Muzică: Eugen Doga

Versuri: Petrea Cruceanu

Codrii mei bătrâni, prietenii mei buni,
Doinile v-ascult, venind din buni-străbuni.

Refren:

O iarbă verde, un freamăt dulce,
O păsărică pe ram, boltă senină...
Unde m-aș duce, unde m-aș duce,
Tot voi rămâne pe veci, codru, cu tine.

(Versurile continuă)

✓ Arată legătura dintre caracterul muzicii și conținutul versurilor.

Constantin Rusnac.

Dragă-mi este țara mea

O activitate fructuoasă, în genul muzicii pentru copii, desfășoară compozitorul Constantin Rusnac (n. 1948). De mare succes printre copii se bucură cântecul *Dragă-mi este țara mea*. Pentru a dezvălui mai profund imaginile versurilor scrise de Grigore Vieru, compozitorul a apelat la minunatul nostru folclor.

Prima parte a cântecului reprezintă o melodie lină, curgătoare, în stil de horă mare. Ea simbolizează frumusețea plaiului nostru străbun. Partea a doua propune o melodie veselă, în stil de sârbă.

Dragă-mi este țara mea

Muzică: Constantin Rusnac

Versuri: Grigore Vieru

1. Drag mi-i, drag iz - vo - rul dul - ce, Stră - ju - ind vâl -

ce - le - le, Po - mul le - gă - nând în ra - muri

Pă - să - ri - le, ste - le - le. Drag mi-i, drag iz -

vo - rul dul - ce, Stră - ju - ind vâl - ce - le - le,

Po - mul le - gă - nând în ra - muri Pă - să - ri - le,

ste - le - le. *Tempo di sârba* La, la, la, la, la,

la, la, la, la, la. Pă - să - ri - le,

ste - le - le! ste - le - le!

2. Dragă piatra îmbrăcată
În cămașa apelor,
Ploaia care spală sarea
Mută a pleoapelor. } (bis)

3. Drag îmi este cornul lunii
Pe culmea colnicelor.
Și pe vale macul roșu:
Stegulețul spicelor! } (bis)

Copiii planetei Pământ

Muzică: Constantin Rusnac
Versuri: Anatol Ciocanu

Ni-i globul o casă frumoasă,
Cu geamuri în soare sclipind,
Copiii se joacă în casa
Cu numele simplu Pământ.

Refren:
Războaie nicidecum nu mai fie,
Nici scrum, nici cenușă pe vânt,
Trăiască în pace copiii
Planetei pe nume Pământ!
(Versurile continuă)

Printre lucrările compozitorului Constantin Rusnac, un loc de cinste îl ocupă piesa *Sărbătoreasca* (sau „Poem despre Moldova”). Ea reprezintă o creație de concert amplă, scrisă pentru orchestra de muzică populară. Este o adevărată perlă¹ muzicală.

✓ Audiaza piesa *Sărbătoreasca* de C. Rusnac
și menționează mijloacele muzicale utilizate de autor.

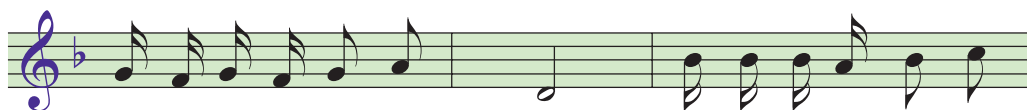
Noi în grai suntem popor

Muzică: Gheorghe Mustea
Versuri: Grigore Vieru

Moderato

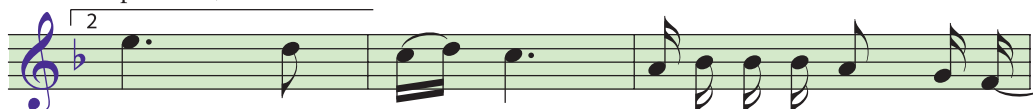
1. Din-tr-o pa - să - re mă - ias - tră
2. Vie - țu - iesc ca o - ntre - ba - re,

Ne-am născut pe-a-cest pă - mânt, Ea se chea-mă lim - ba
Pe un mal ca de pri - por, Noi în grai gă - sim scă-

noas- tră, Ea se chea-mă le - gă - mânt.
pa - re,

Doar în lim - bă, doar în ea Sun - tem po - por.

¹Perlă – (aici) lucru de mare valoare, cu calități excepționale.

Refren:

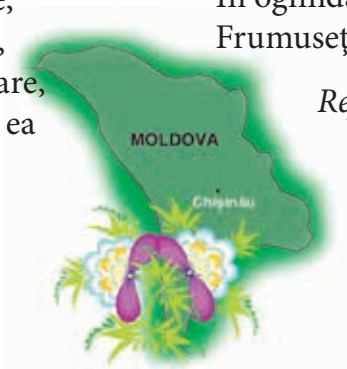
Un - de mi-i gra - iul, Un - de mi-i gra - iul,
A - co - lo mi-i ra - iul, A - co - lo mi-i ra - iul, A - co - lo mi-i ța - ra,
A - co - lo mi-i ța - ra Și pri - mă - va - ra,
Și pri - mă - va - ra.
va - ra.

1. Dintr-o pasăre măiastră
 Ne-am născut pe-acest pământ,
 Ea se cheamă limba noastră,
 Ea se cheamă legământ.

Refren:
 Unde mi-i graiul,
 Acolo mi-i raiul,
 Acolo mi-i țara
 Și primăvara.

2. Viețuiesc ca o-ntrebare,
 Pe un mal ca de pripor,
 Noi în grai găsim scăpare,
 Doar în limbă, doar în ea
 Suntem popor.

Refren.

3. Limba noastră ne-a dat nume,
 Flori de cântec și de gând,
 Ea ne dă ce-ntreaga lume,
 Nu ne poate da nicicând.

Refren.

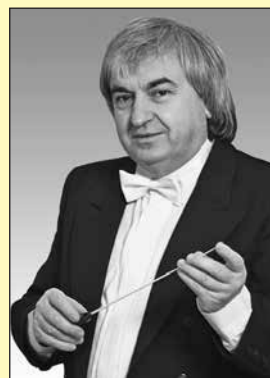
4. Frate bun cu verde ramul
 Și cu râul de cleștar,
 În oglinda limbii, neamul,
 Frumusețea-și vede clar.

Refren.

Gheorghe Mustea. Opera *Ștefan cel Mare*

Compozitorul, dirijorul și interpretul Gheorghe Mustea (n. 1951) este unul dintre cei mai îndrăgiți autori de muzică din Moldova. Întreaga creație a compozitorului este pătrunsă de intonațiile muzicii folclorice.

Una dintre creațiile de seamă ale compozitorului este opera *Ștefan cel Mare*. În ea se redau două momente ale domniei marelui Voievod al Moldovei – biruința de la Vaslui asupra turcilor și înfrângerea de la Valea Albă. Ștefan cel Mare renaște după înfrângere mai puternic decât după victoria de la Vaslui, urmând să obțină în continuare alte mari victorii. Este o operă despre modul cum se întemeiază relația dintre un popor și conducătorul său.

Dansul bărbaților

(fragment din opera „Ștefan cel Mare”)

Melodia *Dansului bărbaților* are un caracter vertiginos, plin de o nestăvilită energie. La crearea unui adevărat dans al neînfricaților bărbați din oastea lui Ștefan participă toate elementele de bază din care este compusă muzica acestei creații: tempoul *presto* (foarte repede); măsura *alla breve* (adică de 4/4 înjumătățită, care presupune „scurtarea” notelor, la interpretarea lor, în jumătate); tonalitatea majoră (plină de lumină); caracterul mișcării melodiei (de sârbă); nuanțele dinamice variate – de la *forte* până la *piano* etc.

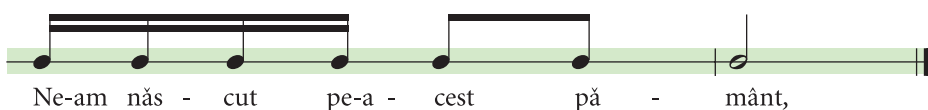
- ✓ Audiind *Dansul bărbaților*, identifică instrumentul care interpretează melodia. Prin ce se caracterizează timbrul acestui instrument?
- ✓ Cum crezi, de ce compozitorul a scris melodia de bază anume pentru acest instrument?
- ✓ Notează pe caiet elementele limbajului muzical ce redau caracterul *Dansului bărbaților*.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Interpretează exercițiile ritmice. Pronunță corect, răspicat cuvintele.

a)

Din- tr-o pa - să - re mă - ias - tră

b)

2. Interpretează cântecul *Noi în grai suntem popor* și improvizează un acompaniament ritmic pentru refren. Redă ideile ce se desprind din acest cântec.
3. Caracterizează muzica audiată din opera *Ștefan cel Mare*.

ȘTIAI CĂ...?

- Compozitorul Gheorghe Mustea este un mare virtuoz la diferite instrumente populare. El cântă la nai, fluier, tilincă, ocarină, caval, drâmbă. Unora dintre ele le-a dedicat piese muzicale, ca, de pildă, *Balada pentru nai și orchestra simfonică*.

AUTOEVALUARE

1. Completează pe caiet corect pătrățelele goale și vei afla denumirile unor genuri ale muzicii academice.

O				
---	--	--	--	--

O						
---	--	--	--	--	--	--

O							
---	--	--	--	--	--	--	--

C					
---	--	--	--	--	--

C						
---	--	--	--	--	--	--

C							
---	--	--	--	--	--	--	--

2. Imaginează-ți că vrei să formezi un *cvarțet de coarde*. Din desenele alăturate alege instrumentele muzicale necesare.

Zlata Tcaci. **Opera *Capra cu trei iezi***

Printre compozitorii care și-au adus contribuția la dezvoltarea artei profesioniste este și Zlata Tcaci (1928–2006). Ea s-a afirmat, mai ales, în muzica pentru copii, creând operele muzicale *Capra cu trei iezi*, *Bobocel cu ale lui*, baletul *Andrieș* etc.

Opera *Capra cu trei iezi* are la bază subiectul cunoscutei povești cu același nume a lui Ion Creangă.

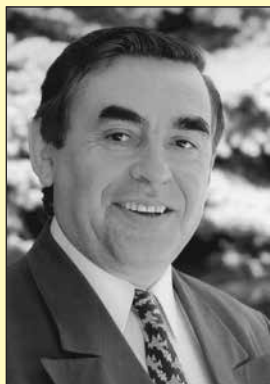
Libretul aparține poetului Grigore Vieru. Tema veșnică a luptei dintre bine și rău este redată în operă printr-o formă tipică de poveste – în stil popular. Personajele operei (animale, păsări, Baba-Cloanța, doctorul Au-mă-doare) sunt înzestrate cu calități omenеști.

Imaginează-ți că te afli la Teatrul de Operă. S-a ridicat cortina și opera (concertul) a început. Sala este dominată de sunete dulci, fascinante.

Muzica te-a transferat într-o lume plină de visuri și farmec. Dar iată că vecinul de alături, într-un mod respectuos, îți propune să servești... bomboane.

Cum vei proceda în acest caz?

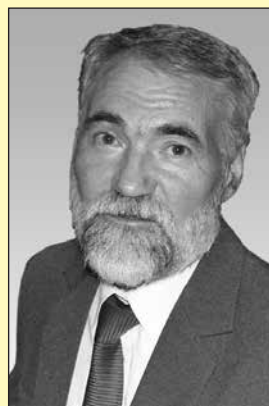

Cântărețul Mihail Munteanu

Artistul poporului Mihail Munteanu (n. 1943) este unul dintre cântăreții de seamă ai operei naționale. Calitățile vocale dintre cele mai bogate, artistismul și farmecul interior, diapazonul larg, de un timbru scilpitor al vocii, îi ajută să realizeze cu succes cele mai complicate roluri. „Mihail Munteanu a frapat spectatorii prin vocea sa fermecătoare”, menționa un ziar din Danemarca.

Tudor Chiriac

Unul dintre reprezentanții remarcabili ai muzicii contemporane naționale este compozitorul Tudor Chiriac (n. 1949). Printre cele mai cunoscute creații ale sale se înscriu suita *Pe-un picior de plai* pentru nai, țambal, taragot și orchestra simfonică; ciclul vocal *Închinări*; simfonia *Ciocârlia*; cantata *Luci, soare, luci* pentru corul de copii și orchestra simfonică; *Doinatorium*, cantată în 9 părți etc.

Poemul *Miorița* pentru voce cu orgă a fost menționat în cadrul unui concurs internațional, care a avut loc la Paris. Prin forța inspirației și măiestria realizării, *Miorița* lui T. Chiriac constituie la ora actuală una dintre culmile muzicii naționale.

Cantata *Luci, soare, luci*

La baza cantatei *Luci, soare, luci* stau poeziile lui Grigore Vieru: „Nucul”, „Veverița”, „Doina rândunicii”, „Seară”, „Dimineața”, „Limba noastră”. Melodiile cântecelor sunt pline de expresivitate. În ele sesizăm marea dragoste pentru frumusețile plaiului.

Cantată – lucrare vocal-instrumentală compusă din mai multe părți, destinată pentru soliști și orchestră sau pentru soliști, cor și orchestră.

Limba noastră

(fragment din cantata „Luci, soare, luci”)

Muzică: Tudor Chiriac
Versuri: Grigore Vieru

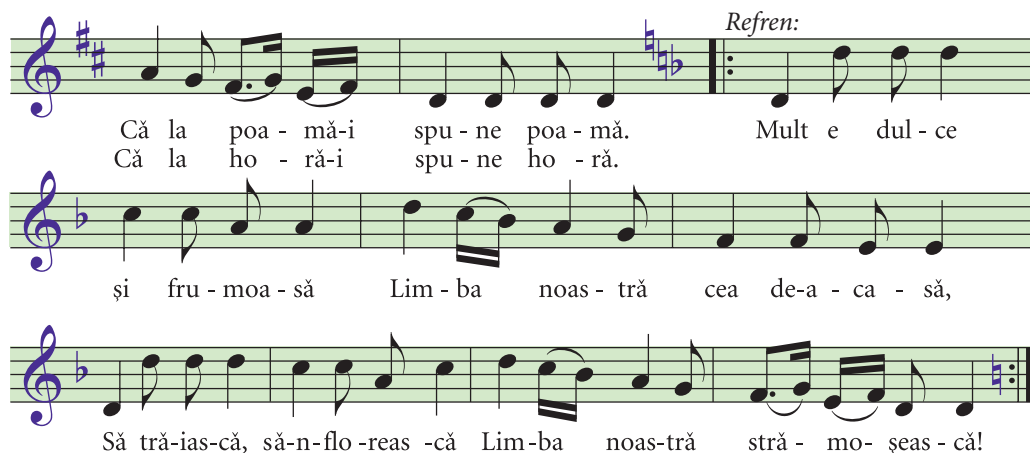
Quasi una litania

pp mf

1. Mult îmi pla - ce, mult îmi pla - ce, Că la pa - ce-i
2. Bi - ne-mi pa - re, bi - ne-mi pa - re, Că la soa - re-i

spu - ne pa - ce, Că la ma - mă-i spu - ne ma - mă,
spu - ne soa - re, Că la so - ră-i spu - ne so - ră,

Refren:

Că la poa - mă-i spu - ne poa - mă. Mult e dul - ce
Că la ho - ră-i spu - ne ho - ră.
și fru - moa - să Lim - ba noas - tră cea de-a - ca - să,
Să tră-ias-că, să-n-flo - reas -că Lim-ba noas-tră stră - mo- șeas - că!

1. Mult îmi place, mult îmi place,
Că la pace-i spune pace,
Că la mamă-i spune mamă,
Că la poamă-i spune poamă.

Refren:
Mult e dulce și frumoasă
Limba noastră cea de-acasă,
Să trăiască, să-nflorească
Limba noastră strămoșească!

2. Bine-mi pare, bine-mi pare,
Că la soare-i spune soare,
Că la soră-i spune soră,
Că la horă-i spune horă.

Refren.

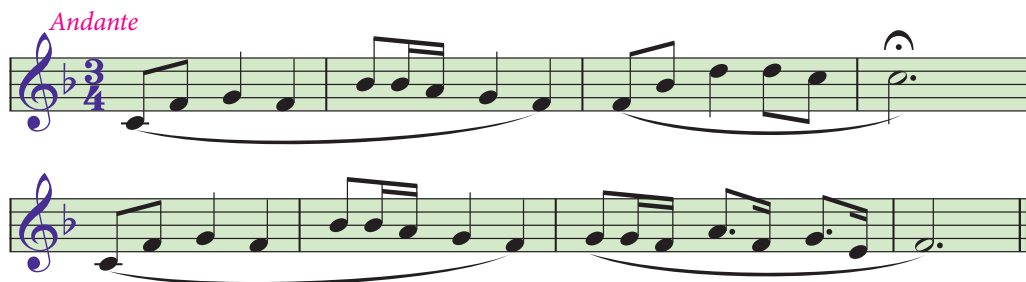
Concertul nr. 2 pentru orchestră de Gheorghe Mustea

Lucrarea dată are la bază câteva melodii alcătuite de autor în caracter popular. Ele sunt supuse unui șir de modificări, construind în final un adevărat tablou muzical care ne cucerește prin frumusețea și claritatea sa. Gheorghe Mustea a dedicat această creație marelui compozitor George Enescu. Sub unele aspecte, *Concertul nr. 2* se aseamănă cu cele două *Rapsodii române* ale lui George Enescu.

- ✓ Audiază fragmente din *Concertul nr. 2* de Gheorghe Mustea.
- ✓ Identifică câteva asemănări cu *Rapsodia română nr. 1* de George Enescu.

- ✓ Fredonează următorul fragment din *Concertul nr. 2 pentru orchestră*.

- ✓ Descrie caracterul acestei melodii. Ce elemente ale limbajului muzical contribuie la redarea caracterului dat?

În amintirea lăutarilor moldoveni

În piesa „În amintirea lăutarilor moldoveni” de Nicolae Botgros, după o scurtă introducere la țambal, răsună o melodie lirică la viori. Ea ne poartă prin timp, alături de lăutarii noștri. Îi vedem la hora satului, înveselind oamenii; printre oșteni, încurajându-i la luptă; printre haiduci, mânuind spada tot atât de bine ca și arcușul.

- ✓ Ce formație instrumentală interpretează *Concertul nr. 2* de Gheorghe Mustea și piesa *În amintirea lăutarilor moldoveni* de Nicolae Botgros:

- a) orchestra simfonică;
- b) fanfara;
- c) orchestra de muzică populară;
- d) cvartetul de coarde?

- ✓ Cum crezi, aceste două piese aparțin muzicii populare sau celei academice?

- ✓ Din cântecul *Căsuța rândunicii*, deosebește melodia ce conține întrebarea de melodia ce conține răspunsul.

- ✓ Interpretați acest cântec în formă de dialog (un elev întreabă, iar ceilalți răspund).

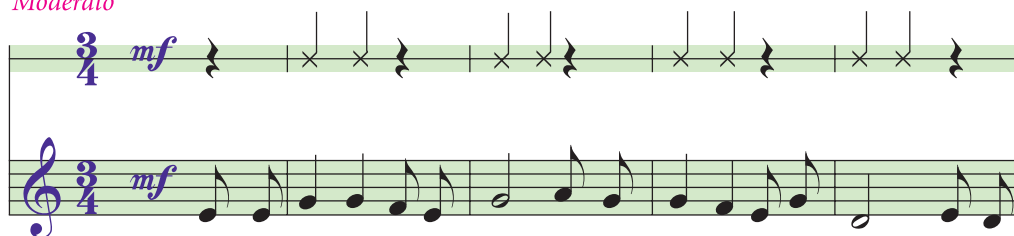

Căsuța rândunicii

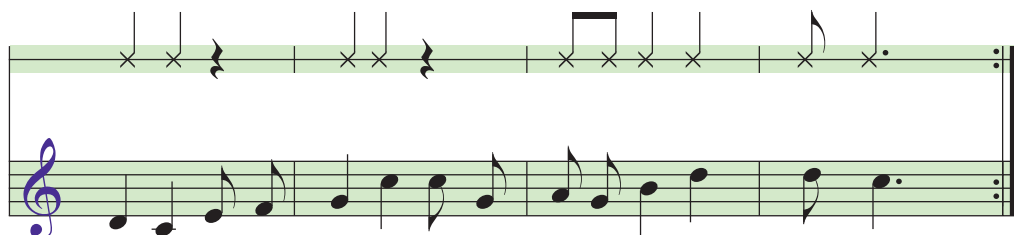
Muzică: Sergiu Croitoru

Versuri: Aurel Ciocanu

Moderato

– Rân - du - ni - că, rân-du -nea, Din ce-ți faci că-su - ța ta? – Ca și

o - mul din ță - ră - nă Și din boa-be de lu - mi - nă.

1. – Rândunică, rândunea,
Din ce-ți faci căsuța ta?
– Ca și omul din țărână
Și din boabe de lumină.

2. – Rândunică, rândunea,
Cum îți faci căsuța ta?
– Ca și omul, tot muncind
De cu noapte și cântând.

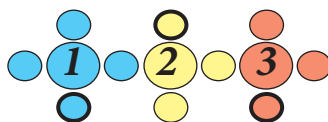

3. – Rândunică, rândunea,
Unde-ți faci căsuța ta?
– Lângă glie, lângă ape
Și de om să fie-aproape.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

1. Scrie pe caiet genurile muzicii folclorice și cele ale muzicii academice, de care ai luat cunoștință anterior.
2. Desenează pe caiet și completează cercelele (începând de la cele marcate) în direcția mișcării acelor ceasornicului și vei afla:

- 1 Autorul suitei simfonice *Privești moldovenești*.
- 2 Cine a semnat muzica baletului *Luceafărul*?
- 3 Numele compozitorului care a scris *Cvartetul de coarde nr. 2*.

3. Scrie o scurtă compunere cu genericul: „Muzica poporului meu”.

MUZICA UȘOARĂ

Gala măștilor

Muzică: Ion Aldea-Teodorovici

Versuri: Gheorghe Urschi

Sostenuto

Mi-a fost dat să-l văd o- da - tă În-tr-un parc, spu-nând po-vești, Re-ze-

mat de o va - li - ză Pli - nă dol - do - ra cu măști. Se-a - du-

na - se - ră co - pi - ii Ciu - cu - re în ju - rul lui, Ei ști-

au, a - cuși în - ce - pe O ga - lă cum al - ta nu-i. Ei ști-

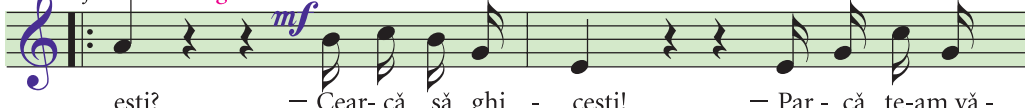
Refren:

au, a - cuși în - ce - pe O ga - lă cum al - ta nu-i. — Mas-că ci - ne

Refren:

Allegretto

ești? — Cear- că să ghi - cești! — Par - că te-am vă -
na, Na - ni, na - ni na...

zut pe un - de - va... a! — În og- lin-dă?. Da! — Da - că - aces-ta-s

eu, Vai și a - o - leu!... — E og - lin - da

1. Mi-a fost dat să-l văd odată
Într-un parc, spunând povești,
Rezemat de o valiză
Plină doldora cu măști.
Se-adunaseră copiii
Ciucure în jurul lui,
Ei știau, acuși începe } (bis)
O gală cum alta nu-i. }

Refren:

- Mască cine ești?
- Cearcă să ghicești!
- Parcă te-am văzut pe undeva... a!
- În oglindă?... Da!
- Dacă-acesta-s eu,
Vai și aoleu!..
- E oglinda strâmbă, uite-așa!
- Dar cine zice ba?

2. Prin sprâncenele-i stufoase
Chipuri, chipuri vin șuvoi
Și de-și pune dânsul masca,
Smulge masca de pe noi.
Lumea, dornică de sine,
E mereu în preajma lui,
Căci acuși începe gala, } (bis)
O gală cum alta nu-i. }

Refren.

Muzica ușoară este considerată un gen distractiv. Ea cuprinde piese vocale și instrumentale accesibile, de caracter, de multe ori dansant, umoristic, satiric etc. Însă cântecul de muzică ușoară poate avea și un caracter serios, dramatic.

Creațiile de acest gen s-au îmbogățit considerabil datorită compozitorilor și autorilor de cântece: Eugen Doga, Anatol Chiriac, Ion Enachi, Gheorghe Mustea, Constantin Rusnac, Liviu Știrbu, Mihai Dolgan, Ion Aldea-Teodorovici, Petre Teodorovici, Mircea Oțel, Anatol Bivol ș.a.

„Folclorul nou ar fi, după mine, cântecul de estradă, care, topind în el melosul popular și unele intonații universale culte, se revarsă în inima celor mulți la fel de firesc și de emoționant ca un cântec străvechi.”

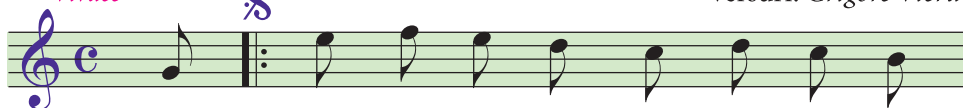
Grigore Vieru

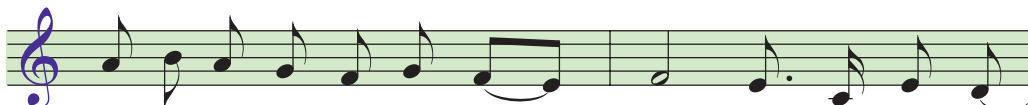
La noi

Muzică: Mihai Dolgan
Versuri: Grigore Vieru

Vivace

1. Noi spu - nem la iu - bi - re dor, Iar
ru - dă soa - re - le mie - ros Și

do - rul nu e tre - că - tor, Hai, do - ru - le, hai.
neam fur-ni - cul cel de jos,

Ca do - rul nos - tru al - tul nu-i, Noi
„No - roc!” noi spu - nem po - mu - lui,

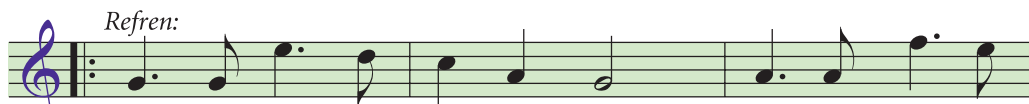

rău nu fa - cem ni - mă - nui. Hai, do - ru - le, hai

2. Ni-i hai, do - ru - le, hai.

Refren:

Eu nu cânt că știu cân - ta, Dar mă-n - deam - nă
 Și-oi cân - ta a - așa me - reu, Că mi-i drag pă -
 i - ni - ma, Hai, hai, hai.
 mân - tul meu.

1. Noi spunem la iubire dor,
 Iar dorul nu e trecător,
 Ca dorul nostru altul nu-i,
 Noi rău nu facem nimănui.
 Hai, dorule, hai.

Refren:

Eu nu cânt că știu cânta,
 Dar mă-ndeamnă inima,
 Și-oi cânta așa mereu,
 Că mi-i drag pământul meu.

2. Ni-i rudă soarele mios
 Și neam furnicul cel de jos,
 „Noroc!” noi spunem pomului,
 Noi rău nu facem nimănui.
 Hai, dorule, hai.

Refren.

3. La drum noi pentru călători
 Săpăm izvoare, punem flori,
 Noi la iubită-i spunem „pui”,
 Noi rău nu facem nimănui.
 Hai, dorule, hai.

Refren:

Eu nu cânt că știu cânta,
 Dar mă-ndeamnă inima,
 Și-oi cânta așa mereu,
 Că mi-i drag pământul meu.

4. Ni-i dragă pacea și-o cântăm,
 Cu sora o asemănăm,
 Noi frate-i spunem omului,
 Noi rău nu facem nimănui.
 Hai, dorule, hai.

Refren.

✓ Bate formula ritmică, apoi solfegiază fragmentul muzical ce urmează.
 Acordă atenție sporită ritmului sincopat.

Da, da, da, da, da
 Du, du, du, du, du.
 Hai, do - ru - le, hai.

✓ Efectuează o analiză comparativă a cântecelor *Gala măștilor* și *La noi*.
 ✓ Nominalizează cântăreți de muzică ușoară din țara noastră. Căror cântece din repertoriul lor le dai preferință?

Do-re-l:

– Eu cred că muzica ușoară nu este un gen academic.
 Dar tu ce crezi? Argumentează.

AUTOEVALUARE

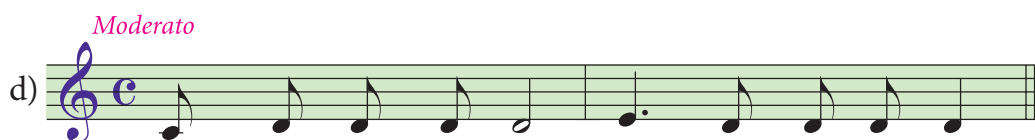
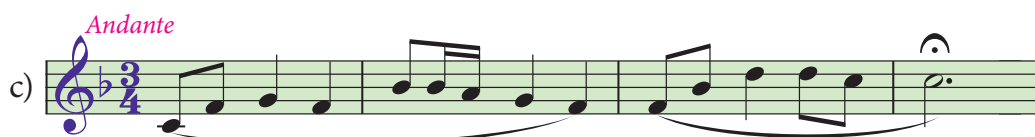
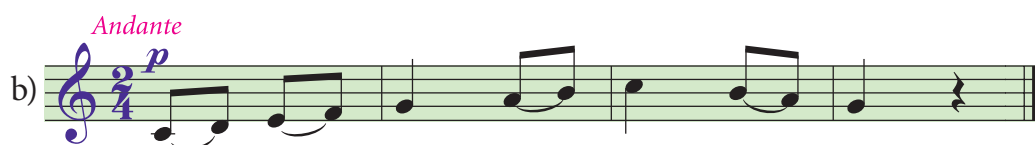
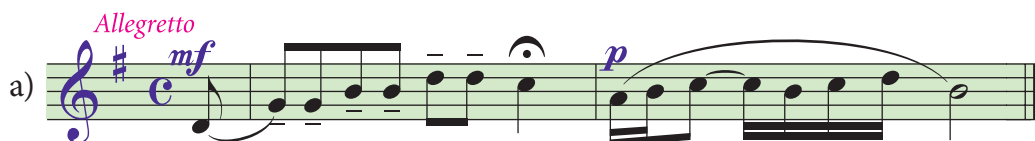
1. Numește genul următoarelor lucrări muzicale și autorii lor: *Miorița*, *Doinița*, *Zorile*, *Luceafărul*, *Dragă-mi este țara mea*, *Noi în grai suntem popor*, *Sărbătoreasca*, *Limba noastră*.

2. Ce genuri de muzică profesionistă au fost inspirate din poezia lui Mihai Eminescu?

3. Care dintre titlurile de mai jos reprezintă cântecele scrise pe versurile lui Gr. Vieru:

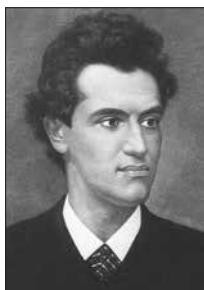
- „Doinița”
- „Capra cu trei iezi”
- „Nunta în Carpați”
- „Scăpărici”
- „Noi în grai suntem popor”
- „Luci, soare, luci”

4. În care lucrări ample răsună melodiile ce urmează?

5. Care instrumente muzicale fac parte din componența cvartetului de coarde?

6. Numește compozitorii din fotografiile de mai jos:

FOLCLORUL MUZICAL NAȚIONAL ÎN CREAȚIA COMPOZITORILOR STRĂINI

Folclorul muzical al poporului nostru i-a fascinat întotdeauna pe muzicieni de pe alte plaiuri. Mulți dintre ei au rămas captivați de varietatea și frumusețea lui. Unii chiar l-au propagat și valorificat.

Astfel, muzica populară de pe plaiul nostru și-a găsit răsunet în creațiile renumiților compozitori ruși: Mihail Glinka, Piotr Ceaikovski. Nikolai Peiko este autorul cunoscutei lucrări simfonice *Suita moldovenească*, alcătuită din cinci părți: „Introducere”, „Dans repede”, „Dans rar”, „Doina” și „Final”.

Cântecele folclorice l-au interesat și pe genialul pianist și compozitor ungar Ferenc Liszt, care a înscris mai multe melodii: *Hora moldovenească*, *Bătuta*, *Hora bătrânească*, *Bărbuncul* etc., unele fiind incluse în compozițiile sale muzicale. Alt compozitor ungar, Béla Bartók, pianist cu renume mondial, a studiat folclorul nostru muzical, creând în baza lui două dansuri, colinde pentru pian, dansuri pentru vioară etc.

Frumusețea muzicii populare l-a încântat și pe compozitorul belgian Jean Absil, care pe motivele ei a semnat operele muzicale: *Rapsodia română pentru vioară și orchestră*, *Suita pentru orchestră*.

Muzica noastră populară au îndrăgit-o și compozitorii ucraineni: Viktor Kosenko, care a compus *Poemul moldovenesc*, și Nikolai Vilinski, autorul cantatei „Moldova”.

- ✓ Audiază *Suita moldovenească* de Nikolai Peiko și determină melodiile de dans popular. Fredonează temele muzicale mai accesibile.
- ✓ Interpretează melodia de mai jos. Compar-o cu cea din *Suita moldovenească* de N. Peiko.

Moderato *mf*

The musical score is written in 2/4 time, Moderato, mf. It consists of two systems of two staves each. The first system has a treble staff with a melody of eighth notes and a bass staff with a melody of eighth notes. The second system has a treble staff with a melody of eighth notes and a bass staff with a melody of eighth notes. The piece ends with a double bar line and a repeat sign.

ACTIVITATE INDEPENDENTĂ

Scrie pe caietul de note melodia *Bărbuncul*, inclusă de Ferenc Liszt în una din rapsodiile sale.

The musical score is written in 2/4 time, key of D major. It consists of three staves of music. The first staff has a melody of eighth notes. The second staff has a melody of eighth notes. The third staff has a melody of eighth notes. The piece ends with a double bar line and a repeat sign.

AUTOEVALUARE SUMATIVĂ

Desenează integrama pe caiet și completează-o vertical, ținând cont de reperele propuse mai jos.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

1. Gen de muzică academică.
2. Compozitor, autor al poemului Miorița.
3. Compoziție vocal-instrumentală.
4. Străvechi cântec popular de urare, legat de obiceiurile de iarnă.
5. Formație de muzică populară din România.
6. Instrument muzical cordofon.
7. Compozitor, violonist, dirijor și pianist român.
8. Instrument muzical la care a cântat Dimitrie Cantemir.
9. Vestit naist român.
10. Denumirea unuia din tuburile cimpoiului.
11. Textul literar al unei lucrări muzicale scenice (operă, operetă, balet).
12. Vechi cântec popular bogat ornamentat, cu o ritmică specifică și caracter improvizatoric.
13. Cântăreață de operă cu renume.
14. Interpret de cântece populare din Republica Moldova.
15. Lucrare dramatico-muzicală al cărei text este în întregime cântat.
16. Compozitor belgian, autor al unor creații inspirate din folclorul nostru muzical.

MUZICA NOUĂ

Ghenadie Ciobanu.

Spații sonore

Creațiile multor compozitori contemporani reflectă cele mai moderne realizări ale științei și tehnicii.

O activitate fructuoasă în acest sens desfășoară compozitorul Ghenadie Ciobanu (n. 1957). Printre lucrările semnate de el se înscrie și compoziția *Spații sonore* pentru flaut solo. Sonoritatea neobișnuită, cu totul neașteptată, ne transferă într-o lume nouă, în spațiul cosmic.

Trăiască Soarele

Muzică: Eugen Doga
Versuri: Grigore Vieru

Maestoso, rubato

Soa - re - le, El lu-mi-nea-ză toa-te ca - se - le Cu iu -
bi - re și pa - ce, Cu iu - bi - re și
pa - ce. Soa - re - le Nu se ba - te-n piept cu
ra - ze - le Pen- tru da - rul ce fa - ce, Pen - tru
Refren:
da - rul ce fa - ce. Tră - ias - că Soa - re - le,
Ma - re - le Soa - re, Cel ca - re pen - tru
lu - me Ca un no - roc ră - sa - re! Tră - ia...

1. Soarele,
El luminează toate casele
Cu iubire și pace. (bis)
Soarele
Nu se bate-n piept cu razele
Pentru darul ce face. (bis)

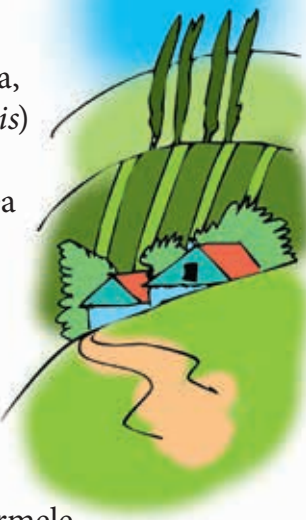
Refren:

Trăiască Soarele,
Marele Soare.
Cel care pentru lume
Ca un noroc răsare!

2. Soarele,
El încălzește dulce lacrima,
Munții mari și furnica. *(bis)*
Soarele
Niciodată-n loc la nimenea
El nu cere nimica. *(bis)*

Refren.

3. Soarele
Trebăluiește ca și mamele
Fără pic de hodină. *(bis)*
Soarele
N-a umblat nicicând cu armele,
A umblat cu lumina. *(bis)*

AUTOEVALUARE

1. Desenează pe caiet aceste flori. Scrie pe fiecare petală genurile muzicii populare și ale muzicii profesioniste.

2. Enumeră trăsăturile specifice ale folclorului muzical.

3. Trece pe caiet tabelul de mai jos și completează-l cu denumirea instrumentelor muzicale.

Toba, naiul, vioara, cobza, trompeta, buhaiul, cimpoiul, țambalul, buciul, lăuta, violoncelul, contrabasul, drâmba, trombonul, clarinetul, cavatul, taragotul, tilinca.

Instrumente membranofone	Instrumente aerofone	Instrumente cordofone

4. Depistează greșelile și scrie pe caiet corect denumirile:

- Uvertura *Moldova* de Al. Flechtenmacher
- Opereta *Crai nou* de E. Mandicevski
- *Balada pentru vioară* de C. Porumbescu
- Opera *Petru Rareș* de G. Musicescu
- Oratoriul *Oedip* de G. Enescu
- Suita *Privești moldovenești* de M. Jora
- Cantata *Nunta în Carpați* de P. Constantinescu
- Opera *Capra cu trei iezi* de Gh. Mustea
- Oratoriul *Miorița* de I. Macovei
- Baletul *Luceafărul* de E. Doga

5. Transcrie pe caiet enunțurile de mai jos și completează spațiile punctate.

Folclorul muzical este totalitatea producțiilor muzicale create de și răspândite în mijlocul..... .

Muzica profesionistă cuprinde lucrările muzicale create de

6. Determină, după prenume, numele de familie a 10 compozitori ai neamului nostru și scrie-le în câteva propoziții pe caiet:

1. Eugen ...	6. Alexandru ...
2. Gheorghe ...	7. Gavriil ...
3. George ...	8. Tudor ...
4. Paul ...	9. Mihail ...
5. Ciprian ...	10. Constantin ...

REPERTORIU DE CÂNTECE

Foaie verde sălcioară

(cântec popular)

Allegro

mf

Foa - ie ver - de săl - ci - oa - ră, Mân - dru-i jo - cul

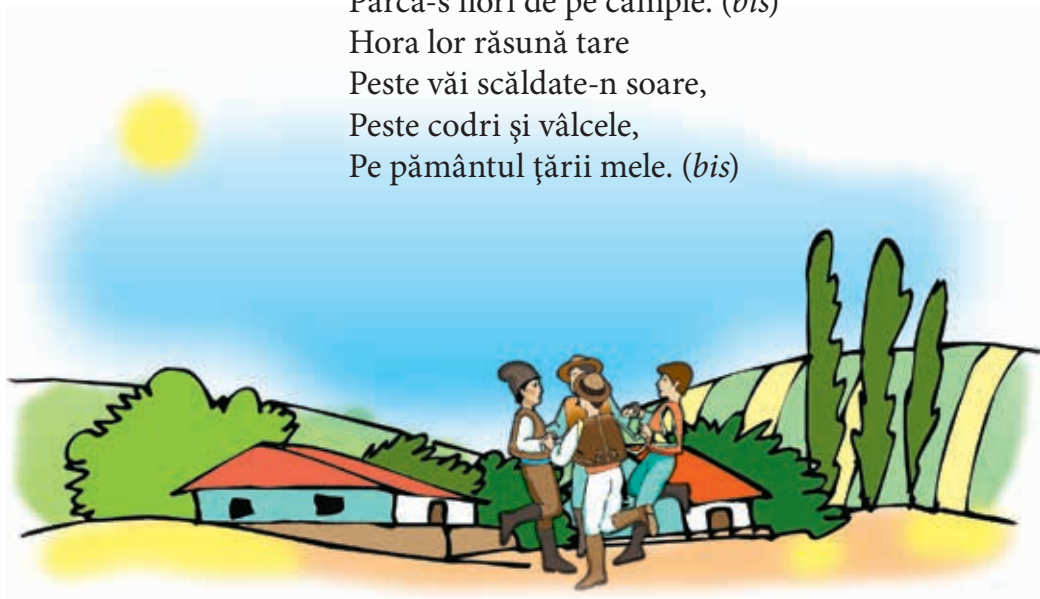

de la ța - ră. Fac flă - că - ii ho - ră ma - re, măi, măi

În zi - le de săr - bă - toa - re, măi, măi.

Foaie verde sălcioară,
Mândru-i jocul de la țară.
Fac flăcăii horă mare
În zile de sărbătoare. (bis)
Și-am zis verde busuioc,
Vin și fetele la joc.
În catrință și în ie,
Parcă-s flori de pe câmpie. (bis)
Hora lor răsună tare
Peste văi scăldate-n soare,
Peste codri și vâlcele,
Pe pământul țării mele. (bis)

Nu uita

Muzică: Iulia Țibulschi

Versuri: Grigore Vieru

Allegretto grazioso

Măi co - pi - le, nu ui - ta Vor - ba noas- tră în - țe-
leap - tă: Fi - e-ți dra - gă lim - ba ta,
Ea e Ța - ra ta cea dreap- tă. A (la)...
.... la.....
Ea e Ța - ra ta cea dreap -
tă. *Fine*

1. Măi copile, nu uita
Vorba noastră înțeleaptă:
Fie-ți dragă limba ta,
Ea e Țara ta cea dreaptă.

2. Măi copile, nu uita
Vorba cea folositoare:
Să muncești în limba ta
Ca albinele în floare.

3. Măi copile, nu uita
Ce te-nvață Râul, Ramul:
De-i întreagă limba ta,
E întreg și neamul.

Domnul Iisus Hristos

Allegretto

Muzică: Dumitru Kiriac

musical score for 'Domnul Iisus Hristos' in G major (two sharps) and 3/4 time. The tempo is marked 'Allegretto' and the dynamics 'mf'. The score consists of three staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two sharps, and a 3/4 time signature. The melody is written on a single staff, and the accompaniment is written on a grand staff (treble and bass clefs). The lyrics are: No-ua azi ne-a ră - să - rit. Dom - nul Ii-
sus Hris - tos! Me - si - a cel mult do-
rit Dom- nul Ii - sus Hris - tos.

Hristos a înviat

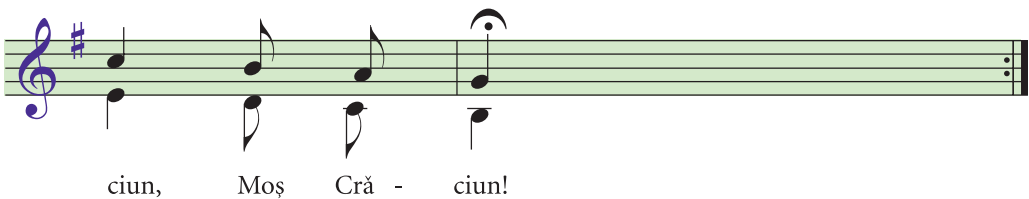
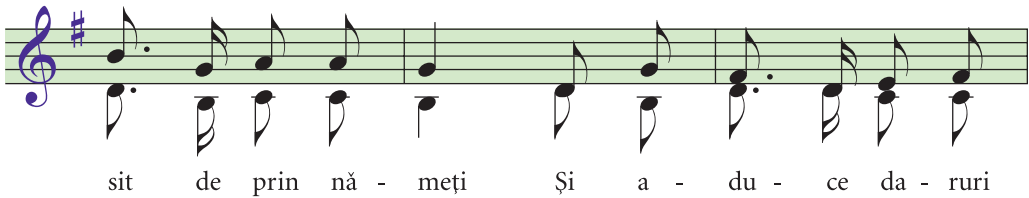
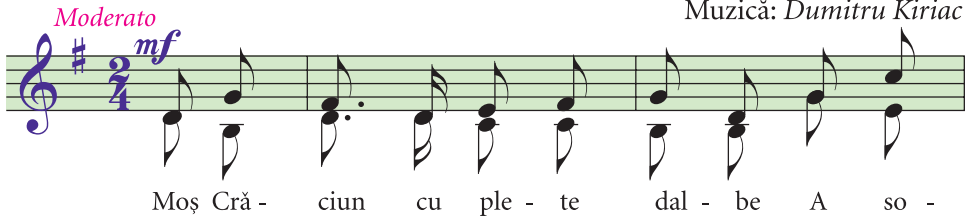
Maiestuos

Muzică: Gavriil Musicescu

musical score for 'Hristos a înviat' in G major (two sharps) and 3/4 time. The tempo is marked 'Maiestuos' and the dynamics 'f'. The score consists of three staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of two sharps, and a 3/4 time signature. The melody is written on a single staff, and the accompaniment is written on a grand staff (treble and bass clefs). The lyrics are: Hris - tos a în - vi - at din morți, Cu
moar-tea pre moar - te căl - când. Și ce - lor din mor-
min - te vi - a - ță dă - ru - in - du - le.

Moș Crăciun

Muzică: Dumitru Kiriac

1. Moș Crăciun cu plete dalbe
A sosit de prin nămeți
Și aduce daruri multe
Pe la fete și băieți.
Moș Crăciun, Moș Crăciun!

2. Din bătrâni se povestește
Că-n toți anii negreșit
Moș Crăciun, pribeag sosește,
Niciodată n-a lipsit.
Moș Crăciun, Moș Crăciun!

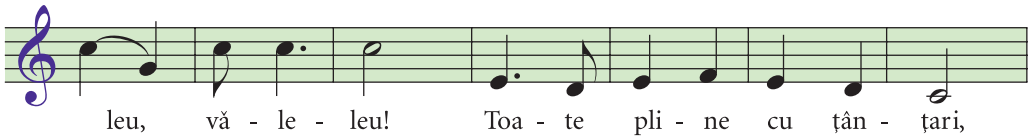
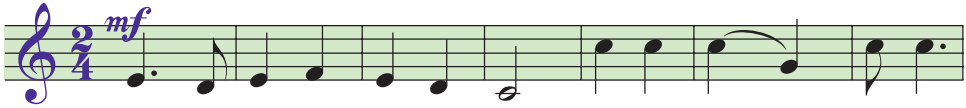
3. Moș Crăciun cu plete dalbe,
Încotro vrei să apuci?
Ți-aș cânta florile dalbe,
Dac-ai vrea să nu te duci.
Moș Crăciun, Moș Crăciun!

4. Moș Crăciun cu plete dalbe,
Și la anul să mai vii,
Și pe mama, și pe tata,
Sănătoși tu să ni-i ții.
Moș Crăciun, Moș Crăciun!

Mi-a zis mama că mi-a da

(cântec popular)

Allegretto

1. Mi-a zis mama că mi-a da,
Văleleu, văleleu!
Zestre când m-oi mărita,
Văleu, văleu, văleleu!
Douăzeci de perne mari,
Văleleu, văleleu!
Toate pline cu țânțari,
Văleu, văleu, văleleu!

2. Douăzeci de perne mici,
Văleleu, văleleu!
Toate pline cu furnici,
Văleu, văleu, văleleu!
Douăzeci de perne moi,
Văleleu, văleleu!
Toate pline cu gunoi,
Văleu, văleu, văleleu!

Cântec de leagăn

Muzică: Daria Radu

Versuri: Constantin Dragomir

Andante

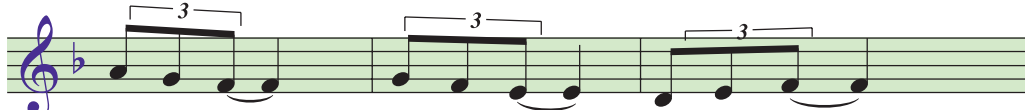
1. Dormi, a - dormi în dul - ce grai, Pe-un fru - mos pi-

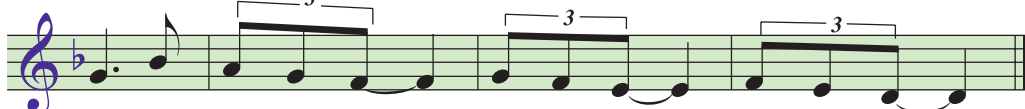
cior de plai. Dormi, a - dormi în cânt du - ios,

Crești, co - pi - le, să - nă - tos. Na - ni,

na - ni - na, pui de stea, Pui de stea,

Na - ni, na - ni - na, Pui de stea, pui de stea.

2. Dormi, adormi pe-o frunză-n vânt,
Să iubești acest pământ.
Dormi, adormi pe-un ram de soc,
Să ai, mamă, mult noroc.

Refren:

Na-ni, na-ni-na, pui de stea,
Pui de stea, na-ni, na-ni-na.

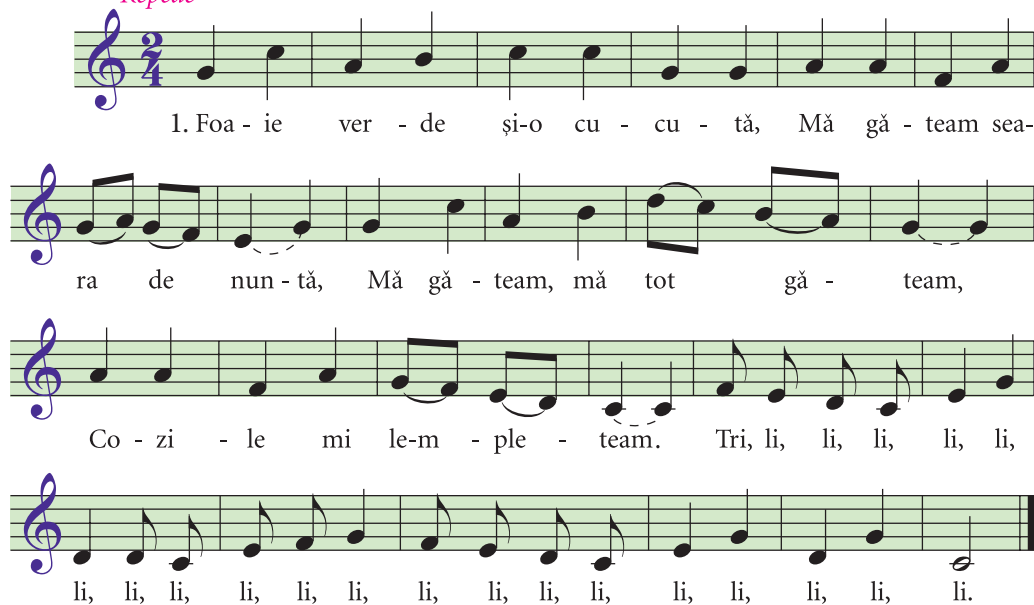
3. Dormi, adormi pe-un ram de tei,
Sărut ochișorii tăi.
Dormi, adormi pe-un fulg din cer,
Lerui-ler, lerui-ler.

Refren.

Mă găteam seara de nuntă

(cântec popular)

Repede

1. Foa - ie ver - de și-o cu - cu - tă, Mă gă - team sea-
ra de nun - tă, Mă gă - team, mă tot gă - team,
Co - zi - le mi le-m - ple - team. Tri, li, li, li, li, li,
li, li, li, li, li, li, li, li, li, li, li, li, li.

2. Mi-a zis mama să-i dau zor

Că mirele-i în pridvor

Și-a venit cu vătășei

De acasă să mă ieie.

3. Lasă să m-aștepte, lasă,

Să știe c-are mireasă

Asta sunt și, dacă-i place,

Alta mama n-o mai face.

Jocul găinii

Potrivit

1. Să - ra - ca gă - i - na mea, Tra, la, la, la,
La toți vă pla - ce de ea.

la, la, la. la, la, la. Că-i fru - moa-să și-m-pă - na-tă,
Și-i la Cio - câr - lău gă - ti - tă

La, la, la, la, la, la, la, la, la.

2. Pare-mi-se ori s-aude
Nașa mare oare unde-i?
La o masă-mpodobită
C-ar mânca găina friptă.

3. Eu găina nu i-oi da,
Până nu mi-o da suta
Că-i găină ca-n poveste
Cârâie și dohănește.

Pasărea și pitulicu

Poco rubato *p*

mf Pa - să - rea și pi - tu - li - cu,

f Pa - să - rea și pi - tu - li - cu

S-au vor - bit s-a - du - că fri - gu,

p S-au vor - bit s-a - du - că fri - gu,

1. Pasărea și pitulicu (*bis*)

S-au vorbit s-aducă frigu, (*bis*)

Dar cum, Doamne, să-l aducă? (*bis*)

Că nici vara nu-i trecută. (*bis*)

2. Pasărea și rândunica (*bis*)

S-au vorbit s-aducă neaua, (*bis*)

Dar cum, Doamne, s-o aducă (*bis*)

Că nici vara nu-i trecută. (*bis*)

3. Vara, vara, mama noastră (*bis*)

Tu ne-aduci tot bine-n casă. (*bis*)

Și păstorii cu oițe (*bis*)

Ies prin dalbe poienițe. (*bis*)

Colindiță

Repejor

Co - lin-di - ță nu-i mai mul-tă, Să tră - ias - că ci- ne-a-scul - tă,

Sus la cer o în - ăl - țăm, La creș - tini, jos, o-n- chi - nă-m.

1. Colindiță nu-i mai multă,
Să trăiască cine-ascultă,
Sus la cer o înălțăm,
La creștini, jos, o-nchinăm.
2. O-nchinăm cu veselie
Și cu mare bucurie,
C-am ajuns seara de-ajun
Și-a bătrânului Crăciun.
3. Sus, mai sus, v-am înălțat,
Ce-am știut noi v-am urat.
Rămâi, om bun, sănătos,
C-ai fost gazda lui Cristos.

Pe vârfuri de munte

Moderato
mf

Pe vârfuri de mun - te S-a - ud gla - suri mul - te,
U - rând fi - e - ca - re Lui Ște - fan cel Ma - re
Să dom-neas-că-n lu - me Cu sfân - tul său nu - me,
No - ro - cos să fi - e Pă - nă în ve - ci - e.

1. Pe vârfuri de munte
S-aud glasuri multe,
Urând fiecare
Lui Ștefan cel Mare
Să domnească-n lume
Cu sfântul său nume,
Norocos să fie
Până în vecie.

2. Cântați din lăute
Și din trâmbiți multe,
Cântați să-nțeleagă
Peste lumea-ntreagă
Că Ștefan cel Mare,
Împăratul tare,
Domnește în lume
Cu sfântul său nume.

Joc

(cântec popular)

Allegretto

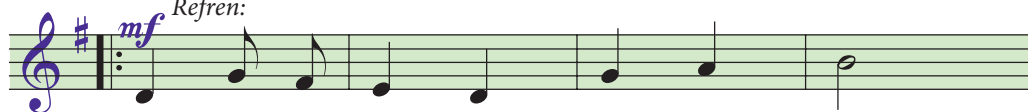

Toți la dreap-ta și la stân-ga, Ve - seli să săl - tăm,

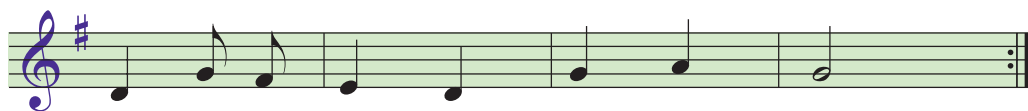

Hai-du - ceș - te, voi - ni - ceș - te Ho - ra să ju - căm.

Refren:

A - șa - na - in - te, u - nu, doi,

U - șor cu to - ții î - na - poi.

1. Toți la dreapta și la stânga,
Veseli să săltăm,
Haiducește, voinicește
Hora să jucăm.

Refren:

Așa-nainte, unu, doi,
Ușor cu toții înapoi.

2. Hai ca frații, mână-n mână,
Hora s-o-nvârtim,
Bateți bine și pământul,
La joc să-l primim.

Refren.

Dragă floricica mea

Moderato
mf

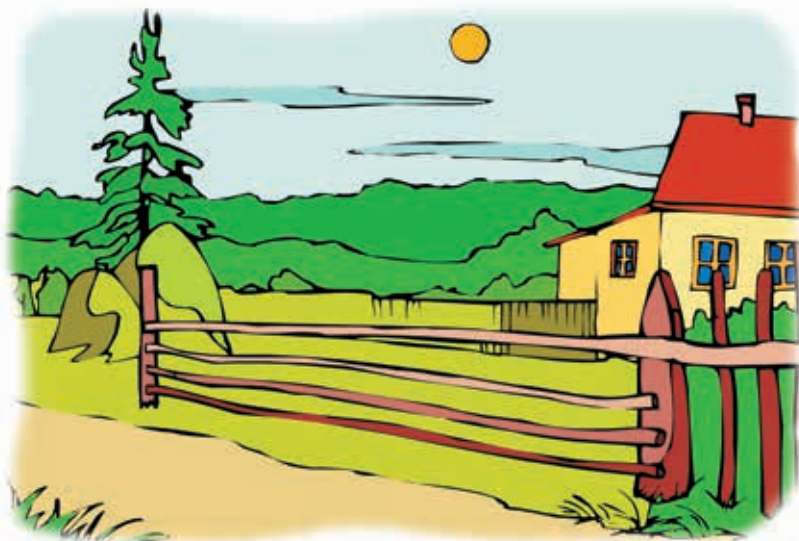
De la deal de ca - sa noas - tră,
De la deal de ca - sa noas - tră Creş - te-o flo - ri-
ci - c-al - bas - tră, Dra - gă flo - ri - ci - ca mea.

1. De la deal de casa noastră (*bis*)
Creşte-o floricică albastră,
Dragă floricica mea.

2. Mai la deal de floricică (*bis*)
Pasc caii lui Ionică,
Dragă floricica mea.

3. Face umbră cu mantaua, (*bis*)
Vânt îşi face cu basmaua,
Dragă floricica mea.

4. Astfel el se răcoreşte (*bis*)
Şi de oaste se găteşte,
Dragă floricica mea.

Doru mi-i de satul meu

Fo - i - ci - că măr - gă - rit, măi,

Un dor ma-re mi-a ve - nit măi, măi, De să - tu-

cul meu iu - bit, măi, Un - de am co - pi - lă-

rit, măi, Un-de am co - pi - lă - rit, măi, măi.

<p>1. Foicică mărgărit,
Un dor mare mi-a venit } (bis)
De sătucul meu iubit,
Unde am copilărit. } (bis)</p>	<p>2. Mi-i dor de sătenii mei, } (bis)
Fiindcă am crescut cu ei,
De păduri și de vâlcele,
Fiindcă m-am deprins cu ele, } (bis)</p>
<p>3. De căsuța cu cerdac } (bis)
Și de chipul mamei drag,
De tată și frățior } (bis)
Și de dulcele izvor.</p>	

La Nistru, la mărgioară

Andantino
mp

La Nis - tru, la măr - gi - oa - ră,
Of și ia - ră, of! S-au strâns fra - ții
gră - mă - joa - ră, Tra, la, la, la, la.

1. La Nistru la mărgioară,
S-au strâns frații grămăjoară.
2. Stau toți frații grămăjoară,
Și-n mijloc o surioară.
3. Și-n mijloc o surioară,
Și plânge de se omoară.
4. Surioară, nu mai plânge,
Că de-amu recruți ne-or duce.
5. Ne-or duce tare departe,
Peste munți și peste ape.
6. Peste rânduri de hotare,
Nu știu de-om avea scăpare.
7. Of, of, of, străinătate,
Doamne, ferește de moarte.
8. Doamne, ferește de moarte,
Nu-i nici preot să te-ngroape.
9. Nu-i nici dascăl să citească,
Nici măicuța să bocească.

Patria

Muzică: *Daria Radu*

Versuri: *Vasile Romanciuc*

Allegretto

Ci - ne a vă - zut vre-o-da-tă, Ci - ne a vă - zut? Pui să nu-și iu-
beas -că ma-ma, Ca- re l-a cres -cut? Cân - tec să nu-i pla - că frun-za,
Ca - re l-a doi-nit? Ci - ne - a au - zit vre-o-da-tă, Ci - ne - a au -
Refren:
zit? Na-na - na na - na - na na - na - na

1. Cine a văzut vreodată,
Cine a văzut?
Pui să nu-și iubească mama,
Care l-a crescut?
Cântec să nu-i placă frunza,
Care l-a doinit?
Cine-a auzit vreodată,
Cine-a auzit?

2. Mai frumos decât pământul,
Din strămoși ce-l ai,
Este vreun alt plai pe lume,
Este vreun alt plai?
Cântec să nu-i placă frunza,
Care l-a doinit?
Cine-a auzit vreodată,
Cine-a auzit?

Refren:

Na - na - na - na - na...

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației al Republicii Moldova.

Școala.....				
Manualul nr.				
Anul de folosire	Numele de familie și prenumele elevului	Anul în care s-a folosit	Starea manualului	
			la primire	la returnare
1				
2				
3				
4				
5				

- Învățătorul controlează dacă numele elevului este scris corect.
- Elevul nu va face niciun fel de însemnări pe paginile manualului.
- Starea manualului (la primire și la returnare) se va aprecia folosind termenii: *nouă, bună, satisfăcătoare, nesatisfăcătoare*.